

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Psichologijos institutas

Marija Lamineva

Edukacinės ir vaiko psichologijos studijų programa
Magistro darbas

**Mokinių akademinės veiklos pokyčiai nuotolinio ugdymo metu: vaikų, tėvų ir mokytojų
perspektyva**

Darbo vadovė: doc. dr. Sigita Girdzijauskienė

Vilnius 2022

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	4
PRATARMĖ	5
1. ĮVADAS.....	7
1.1. Pokyčiai nulemti COVID-19 pandemijos	7
1.2. Akademinė veikla	9
1.2.1. Mokymo metodai.....	10
1.2.2. Mokymo procesas	11
1.2.3. Mokinų įsitraukimas į mokymąsi	13
1.2.4. Tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi	14
1.3. Tyrimo problema, tikslas ir uždaviniai	15
2. TYRIMO METODIKA.....	17
2.1. Tyrimo dalyviai	17
2.2. Tyrimo eiga	19
2.3. Tyrimo instrumentai.....	20
2.4. Duomenų analizė	21
3. REZULTATAI	23
3.1. Mokymo metodai.....	23
3.2. Mokymo procesas.....	33
3.3. Vaikų įsitraukimas į mokymąsi	41
3.4. Tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi	49
4. REZULTATŲ APTARIMAS.....	55
IŠVADOS	64
REKOMENDACIJOS	65
LITERATŪRA.....	66
PRIEDAI.....	74
<i>Priedas 1. Planas, kuris buvo naudojamas vaikų diskusijose arba individualiuose interviu.</i>	<i>74</i>

SANTRAUKA

Mokinių akademinės veiklos pokyčiai nuotolinio ugdymo metu: vaikų, tėvų ir mokytojų perspektyva, Lamineva, Marija, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2022, p. 76.

2020 metais koronavirusas buvo paskelbtas pasauline pandemija. Karantinas paskelbtas dėl pandemijos stipriai paveikė ugdymo procesus akademinę veiklą. Ši situacija tai besitęsiantis procesas, kurio įtaka ir pasekmės yra kvestionuojamos. Šiame darbe yra tiriamas pandemijos ir karantino poveikis akademinėi veiklai, vykdomai nuotoliniu būdu iš skirtingų perspektyvų: vaikų, tėvų ir mokytojų. Šiame tyrime buvo surinkti ir analizuojami 48 dalyvių atsakymai, iš kurių buvo 16 mokinių, 14 tėvų ir 18 mokytojų. Tiriamieji dalyvavo individualiuose arba fokus grupėse pusiau struktūruotuose interviu. Duomenys buvo analizuojami temine analize Braun ir Clarke (2006) šešiais etapais. Duomenų analizė buvo atliekama su programine įranga MAXQDA-2022 skirta kokybinių ir mišrių metodų duomenų analizei. Nuotolinio mokymosi akademinės veiklos pokyčius atskleidžia keturios temos. Rezultatai atskleidė mokymo metodų naudojimo, mokymosi krūvio, mokinių motyvacijos, savarankiškumo, nesąžiningumo, tėvų įsitraukimą į vaikų mokymąsi pokyčius nuotolinio mokymosi metu kilusius teigiamus aspektus ir iššūkius.

Raktiniai žodžiai: COVID-19, nuotolinis ugdymas, akademinė veikla, paaugliai.

SUMMARY

Academic activity changes during distance education perspective of children, parents and teachers, Lamineva, Marija, Vilnius: Vilnius University, 2022, p. 76.

In 2020 the coronavirus was declared a global pandemic. The quarantine announced due to the pandemic had a strong impact on educational processes and academic activities. This situation is an ongoing process in which the impact and consequences are questioned. This paper investigates the impact of pandemic and quarantine on academic activities conducted remotely from different perspectives: children, parents, and teachers. In this study, 48 participants answers were collected and analyzed, including 16 pupils, 14 parents, and 18 teachers. Subjects participated in individual or focus groups in a semi-structured interview. The data were analyzed by thematic analysis by Braun and Clarke (2006) in six stages. Data analysis was performed with MAXQDA-2022 software for qualitative and mixed methods data analysis. Changes in the academic activity during distance education are revealed by four topics. The results revealed changes in the use of teaching methods, learning load, student motivation, independence, dishonesty, parental involvement in children's learning, and the positive aspects and challenges of distance learning.

Keywords: COVID-19, distance education, academic activity, adolescents.

PRATARMĖ

Švietimo dėka yra tyrinėjama nežinomybė, atrandamos naujos idėjos, skatinamas savęs ieškojimas keičiami žmonės ir visuomenė. Mokymosi edukacijos svarba XXI amžiuje atrodo nekvestionuojama. Tobulėjant mokslui ir technologijoms, žmonijai žengiant plačiais žingsniais mokymasis tampa lemtingas asmeninei, socialinei, politinei, ekonominei ir kultūrinei raidai. Šiandien išsilavinimas yra reikšmingas asmeninių visuomenės gyvenimo aspektų vystymuisi (Bhardwaj, 2016). Edukacija ir mokslas nėra paskutinių metų naujovė, jos ištakos randamos senoviniais laikais.

Švietimas prasidėjo dar priešistorėje, suaugusieji mokė jaunimą žinių ir įgūdžių, kurie jų visuomenėje buvo reikalingi. Senovės Graikijoje švietimas užėmė svarbų vaidmenį žmonių gyvenime, mokiniai (daugiausiai berniukai) buvo mokomi mokslo, meno, retorikos ir filosofijos (Jackson, 2017). Viduramžių Europoje švietimas ir mokslas buvo glaudžiai susijęs su religija ir bažnytine veikla (Bortkevičienė ir Prasauskas, 2019). Tačiau su laiku švietimo tikslai kito - buvo įvestas visų luomų vaikų mokymasis, abiejų lyčių vaikams buvo suteikta galimybė mokytis (Visuotinė Lietuvių Enciklopedija, 2021). Keitėsi ne tik požiūris į švietimą, jo formą, paskirtį, bet ir mokslo turinys akademinė veikla. Naujam netikėtam akademinės veiklos pokyčiui turėjo lemtingą poveikį COVID-19 pandemija.

Lietuvoje apie ekstremaliosios padėties pradžią buvo pranešta 2020 m. vasario 26 d. Po 18 dienų buvo paskelbtas pirmasis karantinas, kuris truko 4 mėnesius, po 4 mėnesių pertraukos prasidėjo antrasis karantinas. Lietuvoje pirmasis karantinas turėjo didelę įtaką švietimo institucijų veiklai, mokymosi įstaigos dirbo tik nuotoliniu būdu, tai sukėlė daug iššūkių mokytojams, nes jiems teko greitai keisti ugdymo formą informacijos suteikimo būdus. Karantinas tapo išbandymu ir šeimoms, pakito vaikų įsitraukimas ugdymo aplinka, tėvų vaidmuo ugdymo procese tapo daug svarbesnis nei anksčiau (UNESCO, 2020a).

COVID-19 pandemija gali turėti įtakos žmonių įsitikinimų pokyčiui sukelti rimtų iššūkių žmonių gyvenime. Nors šie padariniai gali būti pražūtingi, tačiau iš sunkumų gali kilti ir reikšmingi teigiami pokyčiai. Amerikos psichologų asociacija aprašant pokovidinę situaciją daug dėmesio skiria trauminės patirties išgyvenimui, kuri su specialistų pagalba gali suteikti augimo galimybių. Taip pat yra minima, kad nebūtina patirti traumą ir egzistencinę kovą, kad pasimokytume iš šios krizės, nes šis stresorius mus visus verčia susimąstyti apie tai, kaip apribojimai ir naujos galimybės gali būti naudingos ir prasmingos nušviečiančios svarbiausius dalykus (Weir, 2020).

Šiame rašto darbe yra siekiama suprasti nuotolinio ugdymo, pirmo ir antro karantino metu, 5-8 klasių mokinių akademinės veiklos aspektų pokyčius iš skirtingų perspektyvų: paauglių, kurie mokosi

nuotolinio ugdymo sąlygomis, mokytojų, kurie kuria įgyvendina naujus mokymo būdus, tėvų, kurių vaidmuo vaikų mokymosi procesui reikšmingai pakito. COVID-19 pandemija tai išskirtinis fenomenas, kurį būtina išryškinti ir ištirti siekiant geriau suprasti dabartinę pasaulinę situaciją siekiant pasirengti galimiems iššūkiams ateityje. Į darbo išvadas ir rekomendacijas reikėtų atsižvelgti kuriant ir įgyvendinant visuomenės švietimo strategijas pandemijos metu ir po jos.

Šiame tyrime yra analizuojami duomenys surinkti projekto „Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl COVID-19 metu: grėsmės galimybės ekosisteminio požiūriu“ metu siekiant giliau ir detaliau suprasti susiklosčiusios situacijos poveikį pokytį akademinėje veikloje iš skirtingų perspektyvų.

1. ĮVADAS

1.1. Pokyčiai nulemti COVID-19 pandemijos

Kaip ir beveik visose pasaulio šalyse, dėl koronaviruso pandemijos 2020 m. pavasarį Lietuvoje buvo įvestas karantinas, kuris paveikė visą visuomenę, įskaitant sveikatos apsaugą, ekonomines struktūras ir socialinius santykius. Pandeminė situacija sukėlė įmonių uždarymą, socialinį apribojimą ir nesaugumo jausmą dėl prevencinių galimybių, vaistų ar patikimų gydymo būdų nebuvimo (Shi et al., 2020). Taip pat stresą keliantys veiksniai buvo ilgesnė karantino trukmė, infekcijos baimė, nusivylimas, nuobodulys, nepakankama informacija, finansiniai nuostoliai ir stigma (Brooks et al., 2020). Pirmojo COVID-19 pandemijos etapo metu žmonės bandė ieškoti būdų, kaip prisitaikyti prie apribojimų. Suvokiami visuomenės aplinkos pokyčiai paveikė žmonių gerovę - sumažėjo pasitenkinimas gyvenimu, atsirado daugiau nerimo ir vienatvės išgyvenimų dėl palaikymo stokos (Büssing et al., 2020). Kiti neigiami izoliacijos psichologiniai efektai yra potrauminio streso simptomai, sumišimas ir pyktis (Brooks et al., 2020). Koronavirusas paveikė ne tik suaugusius, lemtingą įtaką jis padarė ir vaikų gyvenimams.

Vaikai nėra atsparūs dideliame psichologiniam poveikiui dėl COVID-19 pandemijos. Jie išgyvena esminius kasdienybės pokyčius, jaučia baimę, neapibrėžtumą, fizinę socialinę izoliaciją. Taip pat, vaikai yra labai jautrūs tėvų patiriamam stresui. Norint tinkamai patenkinti jų poreikius šios pandemijos metu, būtina suprasti jų emocijas ir reakcijas (Imran et al., 2020). Imran, Zeshan, ir Pervaiz (2020) teigia, kad psichinė sveikata, įskaitant vaikų ir paauglių psichinę sveikatą, yra esminis prioritetas COVID-19 pandemijos metu. Vaikų streso išgyvenimai ir pojūčiai labai priklauso nuo įvykių, kuriuos jiems teko išgyventi dėl susidariusios aplinkos. Vaikai, kurie yra karantine namuose su tėvais ar giminaičiais, stresą, kurį sukelia toks staigus jų aplinkos pasikeitimas, gali išgyventi lengviau negu vaikai, kurie yra atskirti nuo globėjų, įskaitant vaikus, užsikrėtusius SARS-CoV-2, kurie yra karantine ligoninėse ir vaikai, kurių globėjai yra užsikrėtę COVID-19 arba kurie mirė nuo šios ligos. Šiems vaikams reikia skirti ypatingą dėmesį, nes jie gali būti labiau linkę į psichinės sveikatos problemas, gedėjimą bei baimę, kurią sukelia tėvų netektis ar išsiskyrimas (Liu et al., 2020). Šeima yra labai svarbi vaikų gyvenimo dalis, kuriame tėvai yra ne tik pavyzdžiai, bet ir teikia vaikams palaikymą ir paramą kelyje į nepriklausomybę (Brown & Rinelli, 2010), tačiau šeima nėra vienintelis aspektas reikšmingai veikiantis vaikus.

COVID-19 pandemija sukėlė visuotinę poveikį besimokantiejiems ir mokytojams visame pasaulyje. Pandemija palietė ikimokyklinės įstaigas ir vidurines mokyklas, profesinio mokymosi institucijas, universitetus ir kitas ugdymo įstaigas. 2020 m. balandžio viduryje 94 proc. besimokančiųjų 200 šalių buvo paveikti pandemijos (Jungtinių Tautų Organizacija, 2020). Praėjus vieneriems metams

nuo COVID-19 pandemijos pradžios, beveik pusė pasaulio moksleivių vis dar mokosi dalinai arba pilnai nuotoliniu būdu, dėl to daugiau kaip 100 milijonų vaikų gali atsirasti žemiau minimalaus skaitymo mokėjimo lygio (UNESCO, 2020a). Ilgalaikis mokymosi įstaigų uždarymas ir izoliacija namuose pandemijos metu gali turėti neigiamą poveikį vaikų fizinei ir psichinei sveikatai. Ankstesni tyrimai parodė, kad atostogų metu vaikai ilgiau miega ir daugiau laiko leidžia prie ekranų, yra mažiau fiziškai aktyvūs bei pakinta jų dieta, dėl ko padidėja svoris ir gali atsirasti fiziologiniai sunkumai (Olds et al., 2019). Dėl socialinės izoliacijos vaikai patyrė nuotaikos (nuobodulį, nervinį jaudulį ir neramumą) ir elgesio pokyčius, tačiau vaikų valgymo įpročiuose pastebėti pokyčiai, susiję tiek su sveiko maisto vartojimo padidėjimu, tiek su sumažėjimu (Ares et al., 2021). Ispanų tyrime buvo rasta, kad COVID-19 karantino metu sumažėjo vaikų fizinis aktyvumas ir padidėjo laikas prie ekranų, tuo tarpu Viduržemio jūros dietos laikymasis pagerėjo (Medrano et al., 2021). Bruni ir kolegų (2021) tyrimas patvirtina, kad vaikų bei paauglių leidžiamas prie ekranų laikas (išskyrus internetines pamokas) padidėjo izoliacijos metu. Taip pat, pakito vaikų ir paauglių miego ritmas: vaikai užmiega vėliau, atsibunda vėliau bei pailgėjo miego trukmė (Bruni et al., 2021). Socialinė distancija dėl pandemijos sukėlė didelį kasdieninių įpročių pokytį, kuris daugiausia buvo susijęs su darbu ir švietimo įstaigų uždarymu (Ares et al., 2021). Todėl yra svarbu atsižvelgti į įvykusius pokyčius detaliau.

Pokyčiai įvykę dėl karantino įvesto visuotinės pandemijos metu stipriai paveikė švietimo sistemą ir turėjo kaip neigiamų taip ir teigiamų pasekmių. Vyriausybės ir švietimo institucijos greitai reagavo į vaikų mokymosi pokyčius dėl pandemijos. Buvo siūlomi įvairūs mokytojų ir mokinių susisiektimo būdai, įskaitant skaitmenines priemones, mokymą televizijos ir radijo ryšiais bei galimybės paimti į namus reikiamus įrenginius skirtus tėvams ar globėjams. Nors reagavimas į susiklosčiusią situaciją buvo greitas, tačiau paryškėjo nepakankamas švietimo sistemos pasirengimas ir negalėjimas palaikyti mokytojus ir tėvus / globėjus sėkmingame ir saugiam technologijų naudojime mokymosi tikslais (Mizunoya et al., 2020). Pagal UNESCO (2020a) COVID-19 pandemija sukėlė daug neigiamų pasekmių mokymosi sistemai ir dalyvaujantiems šiame procese žmonėms.

Vaikai išgyveno mokymosi sustabdymą, galimybių augti ir tobulėti atėmimą (UNESCO, 2020a). Mokytojams kilo sumišimas ir stresas - perėjimas prie nuotolinio mokymosi platformų buvo netikėtas ir varginantis, o strategijų nebuvimas, kaip užtikrinti sąžiningumą egzaminus pateikiant nuotoliniu būdu, kelia rimtą susirūpinimą, ypač kai galimybės mokytis vaikams yra nevienodos (UNESCO, 2020b). Atsiradę nauji mokytojų darbo vaidmenys apima mokymo programų keitimą ir pateikiamas internetu, paramą studentams dėl poreikių padidėjimo bei susisiektimo prieinamumą visą parą (Bezuidenhout,

2015). Tėvai irgi nebuvo pasiruošę vaikų mokymuisi namuose. Tėvų vaidmuo pasikeitė, iš jų tikimasi daugiau laiko ir pagalbos suteikimo vaikams, taip pat dirbantiems tėvams gali tekti išeiti iš darbo siekiant prižiūrėti savo vaikus, kas lemia darbo užmokesčio praradimą. Tėvai, kurie neturi galimybės palikti darbą arba dirbti nuotoliu susiduria su sunkumais vaikų priežiūroje, tėvai dažnai palieka vaikus vienus namuose (UNESCO, 2020b). Tačiau švietimo sistema susidūrė ir su teigiamais pokyčiais mokyme.

Teigiamus pokyčius išryškino Amerikoje atlikti tyrimai. Pagal Aliaskoje atliktą tyrimą COVID-19 metu mokyklų tvarkaraščiai tapo lankstesni, leidžiantys besimokantiems daugiau pasirinkti, kada ir kaip atlikti mokyklos darbus. Mokiniai susidūrė su didesniu savarankiškumu ir prisiėmimu naujų atsakomybių už savo mokymąsi. Įvertinimo procesas dabartinėje situacijoje turi galimybę įgyti daugiau individualizuotų formų, naudojant technologijas, siekiant parodyti mokinių mokymąsi ir įgūdžius, o didelio masto standartizuoti testai gali tapti pasenę. Mokymasis internetu gali sumažinti kelionių laiką ir išlaidas, padidinti galimybes bendrauti ir bendradarbiauti su ekspertais iš viso pasaulio, suteikti mokiniams lankstumo patekti į pamokas jiems patogiu metu ir leisti koreguoti dalykus, ir turinį. COVID-19 mokyklų uždarymo metu buvo svarbu, kad nuotolinio mokymosi planų centre būtų lygybės klausimai, suteikiant daugiau rekomendacijų specialioms gyventojų grupėms. Nepaisant daugybės pastangų, krizės metu ne visi mokiniai galėjo dalyvauti internetiniame mokyme (benamiai, neįgalus ir skurde gyvenantys vaikai) (Kaden, 2020). Atsižvelgiant į sunkumus kilusius dėl nuotolinio mokymosi UNESCO remia šalių pastangas siekiant sušvelninti poveikį kilusį dėl mokyklų uždarymo, spręsti problemą kilusia dėl mokymosi praradimo ir pritaikyti naujas švietimo sistemas, ypač pažeidžiamoms ir nepalankioje padėtyje esančioms bendruomenėms (UNESCO, 2020a).

1.2. Akademinė veikla

Dėl COVID-19 pandemijos 2020 m. pavasarį visame pasaulyje buvo sustabdyta mokyklų veikla bei uždarytos mokyklos. Kas reikšmingai paveikė mokinių švietimą (Velde et al., 2021). Dauguma švietimo sričių patyrė pokyčius. Mokyklų uždarymas ir mokymosi laiko sutrumpinimas paveikė vaikų mokymosi pasiekimus (Eyles et al., 2020), gaunamų žinių kiekį (Bao et al., 2020), mokymo būdus bei struktūrą (Varea et al., 2020), tėvų įsitraukimą (Lee et al., 2021), bendravimą su mokytojais ir mokymo procesą (Karalis & Raikou, 2020) bei mokinių įsitraukimą į mokymosi procesą (Hodgen et al., 2020). Visi anksčiau paminėti pokyčiai ugdyme yra svarbus, tačiau šiame darbe bus apžvelgtą tik akademinė veikla ir jos sudedamosios dalys.

Vienas iš švietimo faktorių, į kurį yra svarbu atsižvelgti nuotolinio ugdymo metu yra akademinė veikla. Akademinė veikla (angl. academic activity) - studijos ir su studijomis susijusi veikla (Švietimo ir mokslo terminų žodynas, 2021a). Praplečiant terminą, akademinė veikla reiškia bet kurį darbą ar projektą, atliekama siekiant gauti akademinę įskaitą, į tai įeina egzaminai, rašto projektai, namų darbai, testai ar kiti projektai; arba bet kokie Universiteto remiami konkursai, veikla ar projektai, kuriuose studentas dalyvauja siekdamas akademinio pranašumo (Law School Honor System, 2008). Taip pat, akademinė veikla apima užsiėmimų lankymą, akademinį užduočių atlikimą, dalyvavimą mokymo grupėse ar diskusijose akademiniais klausimais bei bendravimą su dėstytoju apie studijuojamą akademinį dalyką (U.S. Department of Education, 2021). Šiame darbe akademinė veikla įtraukia mokymo metodus, mokymo procesą, mokinių įsitraukimą į mokymąsi ir tėvų įsitraukimą į vaikų mokymąsi.

COVID-19 smarkiai paveikė akademinę veiklą ir jos dalis. Pavyzdžiui, daugeliui šalių, įskaitant Indoneziją, teko atsisakyti visų tradicinės akademinės veiklos aspektų dėl švietimo įstaigų uždarymo karantinui, kas privertė vyriausybę ir susijusias su švietimų institucijas sukurti ir pristatyti alternatyvius švietimo būdus mokiniams ir studentams (Abidah et al., 2020). Niderlandų tyrime buvo pastebėti keli akademinės veiklos bei mokinių ugdymosi pokyčiai. Vienas iš jų technologinių priemonių naudojimas, kuris žymiai padidėjo izoliacijos pradžioje. Tyrimo rezultatai rodo, kad studentų suvokimui bei išmokimui mokymosi medžiagos karantinas iš esmės neturėjo įtakos, vyresnių klasių mokiniai lyginant su jaunesniais laikėsi geriau numatytos mokymosi programos arba lenkė ją. Testų ir atsiskaitymo rezultatai buvo panašūs prieš karantiną ir karantino metų, tačiau tikslumas ir atsakymo laikas į atvirus klausimus padidėjo (Velde et al., 2021). Šie ir kiti akademinės veiklos faktoriai ir jų pokyčiai nuotolinio ugdymo metu bus aptarti žemiau.

1.2.1. Mokymo metodai

Viena iš akademinės veiklos sudedamųjų dalių yra mokymo metodai. Mokymo metodai (angl. teaching methods) apima principus ir metodus, kurie yra naudojami dėstymui ir mokinių mokymui. Šie metodai iš dalies priklauso nuo dėstomo dalyko pobūdžio ir iš dalies nuo besimokančiųjų. Kad konkretus mokymo metodas būtų tinkamas ir efektyvus, jis turi būti susijęs su besimokančiojo savybėmis ir dalyko pobūdžiu (Westwood, 2008). Tačiau mokymosi metodai ne visada buvo vienodi. XXI amžiuje buvo įvykę didaktikos pokyčiai ir buvo įvestas naujas terminas - novatoriški mokymo metodai (Mynbayeva et al., 2018). Novatoriški metodai yra metodai, pagrįsti šiuolaikiniais tyrimais ir informacinėmis

technologijomis, kurie gerina mokinių mokymo kokybę ir ugdo jų kūrybiškumą bei savarankiškumą priimant sprendimus.

Novatoriški metodai gali būti įgyvendinami tiek tradicinėje klasėje, tiek nuotoliniu būdu. Pastarajam paskutiniaisiais metais buvo skiriamas ypatingas dėmesys (Borisova et al., 2016). Cudney ir Ezzell (2017) savo tyrime pateikia kai kuriuos mokymo metodus naudojamus šiuolaikiniame švietime: 1) tradicinės tiesioginės paskaitos, 2) „TEDEd“ vaizdo įrašai (TED-Ed yra svetainė, kurioje pedagogai gali kurti ir dalintis pamokomis su mokiniais), 3) „Quizlet“ („Quizlet“ yra svetainė, teikianti mokymosi priemones (testus, medžiagos peržiūrą kortelių pavidalu ir kitus) studentams), 4) „Scoop.it“ („Scoop.it“ suteikia mokytojams galimybę pasidalinti kurso medžiagos pritaikymais realybėje) 5) grupiniai projektai (studentai, dirba komandose, aptariant kurso temas) 6) namų darbai. Iš šio tyrimo galima matyti, kad nuotoliniai metodai yra naudojami, tačiau jie yra derinami su tiesioginio mokymo būdais, kas pakito dėl karantino įvedimo.

Švietimas visame pasaulyje patyrė didelių trikdančių pokyčių dėl COVID-19 pandemijos - technologijos tapo neatsiejama mokymo dalis. Jos buvo greitai priimtose ir įdegtose į švietimo procesą ir naujoviškai naudojamos mokymo ir mokymosi palaikymui. Goh ir Sandars (2020) atliktame tyrime mini, kad yra labai tikėtina, kad naujų technologijų, tokių kaip dirbtinis intelektas ir virtualioji realybė, pritaikymas mokymuisi bus esminis ateities švietimo komponentas. Daug mokyklų dalyvavusių Zhou ir kitų mokslininkų (2020) tyrime aktyviai pradėjo naudoti „cloud“ technologija, kad mokiniai galėtų savarankiškai pasirinkti tiesiogines internetines klases, internetinį mokymą pagal poreikį, mokymąsi per televiziją ir kitus internetinio mokymo metodus (Zhou et al., 2020). Iš šių tyrimų matome, kad pagrindinis COVID-19 pandemijos poveikis mokymo būdams yra technologijų bei internetinių platformų priėmimas ir visapusiškas naudojimas.

1.2.2. Mokymo procesas

Antras akademinės veiklos faktorius yra mokymo procesas. Mokymo procesas - tai struktūrinė organizacinių ir didaktinių priemonių sistema, kuria siekiama pasiekti apibrėžto išsilavinimo lygio (Ukrainos nacionalinis gyvenimo ir aplinkos mokslų universitetas, 2021). Švietimo ir mokslo terminų žodyne (2021b) mokymo procesas yra apibrėžiamas, kaip procesas, kurio metu mokytojas atlieka aktyvų pagrindinį vaidmenį mokinio ir mokytojo sąveikoje, teikdamas mokiniams mokymosi medžiagą, siekdamas motyvuoti besimokančius bei organizuoja jų pažintinę ir praktinę veiklą ir mokymąsi. Taigi

mokymo procesas yra procesas, kurį organizuoja mokytojas ar dėstytojas, siekiant suteikti mokiniams žinių ir pasiekti numatytų edukacinių tikslų.

Dar prieš karantino paskelbimą tyrėjus domino įdiegimas į mokymo procesą žaidimo elementų ir išmaniųjų technologijų siekiant sukurti geresnę ir veiksmingesnę mokymosi aplinką (Kirillov et al., 2016; Borisenko & Volodina, 2015). Kirillov ir kolegos (2016) atlikus tyrimą rado, kad žaidimų elementai padeda mokiniams išlikti motyvuotiems, paverčiant jų mokymą edukaciniu ir įdomiu žaidimu ir sumažinant streso lygį. Be to, įvedimas žaidimo elementų į mokymąsi suteikdavo besimokančiam teigiamų emocijų. Borisenko ir Volodina (2015) tyrime buvo rasti panašūs rezultatai, išmaniųjų technologijų naudojimas mokymo procese lėmė didesni besimokinančiųjų įsitraukimą, didesnę motyvaciją ir darbo efektyvumą.

Kalbant apie mokymo procesą karantino metu, siekiant sumažinti Covid-19 plitimą buvo įvestas laikinas mokymo ir mokymosi veiklų sustabdymas mokyklose (Ribeiro et al., 2021). Tačiau tai nesustabdė mokinių mokymosi proceso. Mokiniai bei studentams buvo suteikta galimybė toliau mokytis internete, mokytojai ir toliau galėjo teikti pagalbą mokinių mokymosi procese, o tėvai galėjo stebėti savo vaikų mokymosi pažangą. Užsienio tyrime yra minima, kad mokymo procesas buvo perkeltas į išmaniąsias klases „Smart Classes“, kad mokinių mokymosi procesas galėtų tęstis. Taip pat karantino metu mokytojai ir mokiniai buvo skatinami naudotis kitomis internetinėmis platformomis ir programomis (Zenius, Quipper, Google Indonesia, Microsoft) (Abidah et al., 2020). Karantino sąlygomis Ukrainoje pakito mokymo proceso pobūdis – užsiėmimų vedimas vyko internetinėje platformoje „Moodle“. Susiklosčiusioje situacijoje buvo siekiama sukurti ir plėtoti efektyvius e.kursus ir didaktinius nuotolinio mokymosi pagrindus orientuotus į studentą (Rebukha & Polishchuk, 2020). Rugevičiūtės (2020) magistro darbe buvo rasti tokie nuotolinio mokymosi privalumai, kaip saugesnė aplinka mokymuisi, gebėjimas valdyti savo laiką, įtvirtinti naujus įgūdžius ir tėvų įsitraukimo padidėjimas.

Kai buvo pereita prie nuotolinio mokymosi kilo įvairūs sunkumai. Mokymasis tapo sudėtingesniu, nepalanki mokymuisi aplinka ir techniniai sunkumai tapo nauju faktoriumi, kuris darė mokymosi procesą komplikuoju (Rugevičiūtė, 2020). Šie faktoriai yra minimi ir kitame tyrime. Diana, Suhendra ir Yohannes (2020) tyrime sunkumai, su kuriais susiduria mokytojos, yra dalinami į keturias grupes:

1. Sunkumai, kylantys dėl mokinių: neturėjimas technologinių prietaisų; nemokėjimas naudotis prietaisais; nuotolinio mokymosi nesupratimas; dėstomos medžiagos sudėtingumas.

2. Sunkumai, kylantys dėl tėvų: per daug konsultuojasi su mokytojais; technologinių įrenginių neprieinamumas, kai tėvai dirba ne namuose; laiko neturėjimas padėti vaikams.
3. Sunkumai, kylantys dėl įrenginių: elektros ir interneto kainos; tinkamų platformų ar programinės įrangos nebuvimas; trukdžiai dėl internetinio ryšio.
4. Vidiniai sunkumai, kylantys dėl mokytojų: sumažėjęs mokytojų entuziazmas, mokytojų pasitenkinimas darbu ir motyvacija, dėl tiesioginio bendravimo su mokiniais, mokyklos vadovybe ir kitais mokytojais trūkumo).

Apibendrinant, mokymo procesas pakito įvedus nekontaktinį mokymąsi dėl COVID-19 pandemijos, tai lėmė didesni technologijų ir internetinių platformų naudojimą mokymosi procese bei sukūrė naujas galimybes mokymosi įvairovei ir sunkumus, norint palaikyti sklandų vaikų mokymąsi.

1.2.3. Mokinių įsitraukimas į mokymąsi

Toliau bus aptarta tokia akademinės veiklos sudedamoji dalis kaip mokinių įsitraukimas. Mokinių įsitraukimas reiškia besimokančiojo norą dalyvauti ir būti sėkmingu mokymosi procese (Bomia et al., 1997). Mokinių įsitraukimo į mokymosi veiklą terminas apima emocinius (teigiami ar neigiami jausmai mokyklai, mokytojams ir bendraamžiams), elgesio (aktyvus dalyvavimas pamokose ir namų darbų atlikimas) ir pažinimo elementus (noras investuoti papildomas pastangas, norint suprasti naują idėją ar įvaldyti įgūdį) (Clerkin, & Creaven, 2013). Apžvelgus terminą, toliau svarbu atsižvelgti į tai, kas daro įtaką mokinių įsitraukimui į mokymąsi.

Norvegijoje atliktame tyrime buvo rasta, kad probleminis elgesys klasėje daro neigiamą poveikį mokinių ir mokytojų efektyvumui. Tačiau mokinių įsitraukimą palaiko praktikos integracija į teorines žinias bei mokytojų parama (Christophersen et al., 2015). Kitas tyrimas akcentavo klasės dydžio įtaką sąveikai tarp klasės narių ir mokinių elgesiui. Buvo rasta, kad mažesnės klasės leido mokiniams gauti daugiau individualaus mokytojų dėmesio ir aktyviau su jais bendrauti (Blatchford et al., 2011). Šeimos ir mokytojų palaikymas yra svarbus mokinių įsitraukimui ir pasitenkinimui mokykla (Gutiérrez et al., 2017). Kitame tyrime taip pat patvirtino mokytojų ir šeimos svarbą, įvedant sąveiką tarp jų. Mokytojo ir šeimos bendravimas padidina mokinių įsitraukimą, lyginant namų darbų atlikimo rodiklius, elgesį užduočių metu ir dalyvavimą klasėje (Kraft & Dougherty, 2013). Šie veiksniai buvo svarbūs kontaktinio mokymosi metu, tačiau įvedus karantiną dėl COVID-19 pandemijos mokinių įsitraukimas ir jį lemiantys aspektai pakito.

Dėl mokymosi perėjimo į nuotolines platformas dauguma mokytojų (90 proc.) pastebėjo, kad jų mokiniai dirba mažiau, nei įprastai. Taip pat susirūpinimą kelia tai, kad mokiniai, lankantys nepasiturinčias mokyklas, rečiau dalyvauja nuotoliniame mokyme nei lankantys turtingas mokyklas (Lucas et al., 2020). Įsitraukimas karantino metu gali būti papildomai paveiktas namų aplinkos ir tėvų ekonomine padėtimi, ir nors mokinių įsitraukimas į mokymąsi namuose gali būti labai skirtingas yra didelė tikimybė, kad nepasiturintys vaikai bus nepalankiausioje situacijoje (Defeyter et al., 2020). Nevienodą dalyvavimą mokymosi veikloje pastebėjo ir kiti mokslininkai. Mokiniai, kurių pasiekimai buvo žemi prieš karantino įvedimą, ir nepalankioje padėtyje esantys mokiniai rečiau dalyvauja pamokose, o kai jie tai daro, jie buvo mažiau įsitraukę (Hodgen et al., 2020). Kalbant apie skirtumus tarp skirtingų klasių įsitraukimo, vidurinių mokyklų mokiniai dažniausiai yra aktyvesni nuotolinio mokymosi metu negu pradinukai (Lucas et al., 2020). Nors vaikų įsitraukimą į mokymosi veiklą lemtingai veikia namų aplinka, tačiau mokytojų pasirinkti mokymo būdai gali paskatinti vaikų didesni įsitraukimą. Pavyzdžiui, pandemijos metu atliktas tyrimas rodo, kad mokymasis realiuoju laiku (tiesioginės paskaitos ir diskusijos) buvo susijęs su didesniu mokinių įsitraukimu (Lucas et al., 2020). Dėl nuotolinio mokymosi įvedimo mokinių iš nepasiturinčių šeimų, mokinių, kurių pasiekimai buvo žemi ir jaunesnių mokinių įsitraukimas į mokymosi procesą sumažėjo.

1.2.4. Tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi

Perėjus prie nuotolinio mokymosi pavasarį 2020 metų tėvų vaidmuo ir įsitraukimas į mokyklos veiklą bei vaikų mokymosi procesą pakito. Vienas iš COVID-19 pandemijos padarinių įvedus nuotolinį mokymąsi buvo tai, kad tėvai pajuto didesnę atsakomybę padėti savo vaikams mokymosi procese (Roy et al., 2021). Lietuvoje atliktas magistrinis darbas parodė, kad perėjus prie nekontaktinio mokymosi tėvų įsitraukimas padidėjo ir įtraukė pagalbą namų darbų atlikime bei pasiruošimą pamokoms tikrinimą (Rugevičiūtė, 2020). Amerikos tėvų vaidmuo nuotolinio mokymosi metų įtraukė vaikų veiklos stebėjimą, mokymą ir pagalbą veiklose susijusiose su technologijomis (Sonnenschein, Grossman & Grossman, 2021). Portugalijoje pandemijos metu tėvai pagrindę įsitraukdavo į vaikų mokymąsi stebėdami vaikų dalyvavimą ir susikaupimą pamokose (Ribeiro et al., 2021). Tokiu būdu tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi turėjo skirtingu pavidalus nuotolinio mokymosi laiku.

Tėvų įsitraukimas į mokymosi procesą perėjus prie nuotolinio mokymosi tapo esminiu veiksnium, lemiančiu vaikų mokymosi sėkmę. Tyrimo rezultatai rodo, kad didesnis tėvų įsitraukimo ir mokytojų pagalba lygis buvo susijęs su didesniu mokinių įsitraukimu į mokymąsi (Yang, Liu, Li & Li, 2022). Be

to, tėvų įsitraukimo svarbą nekontaktinio mokymosi metu išryškina sunkumai, su kuriais susiduria vaikai, kurių tėvai neturi galimybės įsitraukti: technologinių įrenginių neprieinamumas, kai tėvai dirba ne namuose; vaikų nemokėjimas naudotis technologiniais prietaisais; mokinių nuotolinio mokymosi nesupratimas; dėstomos medžiagos sudėtingumas (Diana, Suhendra & Yohannes, 2020).

Tėvų įsitraukimas padidėjo su nuotolinio ugdymo įvedimu, tačiau kiek tėvai įsitraukė į vaikų mokymąsi priklausė nuo įvairių faktorių. Tėvų įsitraukimas Amerikoje atliktame tyrime priklausė nuo vaiko amžiaus (Sonnenschein, Grossman & Grossman, 2021). Kitame tyrime minimi dar keli kintamieji, kurie reikšmingai nulemia tėvų dalyvavimą vaikų mokymosi procese. Tėvų įsitraukimas ir skirtas laikas vaikų mokymuisi buvo didesnis, kai mokiniai lankė valstybines mokyklas, kai vaikai buvo mažiau savarankiški ir jaunesni, kai tėvų išsilavinimas buvo žemesnis ir kai vaikas buvo berniuku (Ribeiro et al., 2021). Taip pat, tėvų dalyvavimas vaikų mokymesi priklausė nuo vaikų prašymų. Buvo rasta, kad vaikų prašymai yra veiksnys, turintis didžiausią įtaką tėvų įsitraukimui. Taip pat, buvo rasta, kad tėvų technologijų išmanymas yra svarbus tėvų įsitraukimo veiksnys (Herwin & Dahalan, 2022). Tai rodo, kad nors tėvų vaidmuo nuotolinio mokymosi metu pasikeitė – tapo svarbesniu, tačiau tėvų įsitraukimo pokyčius lėmė daugelis skirtingų veiksnių.

1.3. Tyrimo problema, tikslas ir uždaviniai

Koronaviruso (COVID-19) paplitimas pasaulyje pabrėžė būtinumą ištirti su virusu susijusią patologiją ir jo galimas pasekmes sveikatai. Tačiau COVID-19 poveikis švietimui ir akademinėi veiklai yra mažiau aiškus. Vaikai, mokytojai ir tėvai nuotolinio mokymosi metu susidūrė su neišvengiamais pokyčiais mokymosi procese ir bandė prie jų prisitaikyti. Pokyčiai, kurie gali atrodyti palyginti nedideli, lyginant su pasauline pandemija, gali turėti stiprų poveikį vaikų ateičiai. Kadangi nėra daug žinoma apie ilgalaikį COVID-19 poveikį švietimui yra būtina ištirti įvykusius pokyčius kiekvienam švietimo dalyviui bent trumpuoju laikotarpiu. Apžvelgiant literatūrą išryškėjo galimi akademinės veiklos ir jos sudėtinių dalių pokyčiai perėjus prie nuotolinio mokymosi. Tačiau nepavyko rasti daug išsamių tyrimų, kuriuose būtų atsižvelgta į šią temą iš skirtingų perspektyvų bei nagrinėjami pokyčiai atskirose akademinės veiklos sudėtinėse dalyse nei Lietuvoje nei užsienyje. Buvo pasirinkta tyrime naudoti duomenis iš vaikų, mokytojų ir tėvų interviu, siekiant suprasti akademinės veiklos pokyčius iš skirtingų perspektyvų bei sudaryti pilną vaizdą, kaip nuotolinio mokymosi įvedimas paveikė akademinę veiklą. Siekiant daugiau sužinoti apie pokyčius akademinėje veikloje iš asmeninės vaikų, mokytojų ir tėvų patirties bei surinkti

išsamų ir išskirtinį tyrimo dalyvių pokyčių supratimą bei papildyti užsienio ir Lietuvos straipsniuose nurodytus akademinės veiklos pokyčius buvo pasirinkta tematinė analizė.

Šio darbo tyrimo tikslas yra atkleisti su kokiais pokyčiais akademinėje veikloje susidūrė vaikai, mokytojai ir tėvai. Siekiant pasiekti šį tikslą buvo suformuluoti šie klausimai:

1. Kokie pokyčiai įvyko akademinėje veikloje lyginant ugdymą prieš karantino įvedimą ir nuotolinių būdu?
2. Kaip perėjimas prie nuotolinio mokymo paveikė mokymo metodus, mokymo procesą, vaikų akademinį aktyvumą ir tėvų įsitraukimą į vaikų mokymąsi?
3. Kuo išgyventos patirtys nuotoliniame ugdyme yra panašios ir skiriasi tarp vaikų, tėvų ir mokytojų?

2. TYRIMO METODIKA

2.1. Tyrimo dalyviai

Tyrimo dalyviai, kurių duomenys yra analizuojami tyrime, buvo surinkti projekto „Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl COVID-19 metu: grėsmės bei galimybės ekosisteminiu požiūriu“ metu. Respondentai buvo surinkti naudojant „sniego gniūžtės“ metodą – netikimybinę patogiosios imties atranką. Tyrimo dalyviai, su kuriais jau buvo atliktas interviu, buvo paprašyti pasidalinti kontaktais žmonių, kurie galėtų būti susidomėję projektą ir kurie atitinka paieškos kriterijus. Šis atrankos būdas leido nustatytuose laiko rėmuose surinkti numatytą imtį be papildomų išlaidų. Pirmame tyrimo etape dalyvavo 9 5-8 klasių mokiniai ir 3 tėvai. Antrame etape prie tyrimo sutiko prisijungti 18 mokytojų, 11 tėvų ir 7 mokiniai. Bendrai buvo apklausti 48 dalyvių: 16 mokinių, 14 tėvų ir 18 mokytojų. Projekto rėmuose buvo siekiama surinkti duomenys apie respondentų patirtį iš skirtingų Lietuvos regionų. Šiam tikslui pasiekti buvo kreipiamasi į skirtingas miesto ir kaimo mokyklas.

1. Lentelė. Pirmame tyrimo etape dalyvavusių mokinių demografinė informacija.

Pirmas etapas (mokiniai)

Tyrimo dalyvio kodas	Klasė	Miestas/kaimas	Focus grupė ar individualus interviu
M11	8	Kaimas	
M12	8	Kaimas	Focus grupė
M13	7	Kaimas	
M14	5	Kaimas	
M15	7	Miestas	Individualus interviu
M16	8	Miestas	
M17	8	Miestas	Focus grupė
M18	8	Miestas	
M19	8	Miestas	Individualus interviu

2. Lentelė. Pirmame tyrimo etape dalyvavusių tėvų demografinė informacija.

Pirmas etapas (tėvai)

Tyrimo dalyvio kodas	Vaiko (-ų) klasė	Miestas/kaimas	Focus grupė ar individualus interviu
T11	8	Kaimas	Focus grupė
T12	5	Kaimas	

T13	5	Kaimas
-----	---	--------

3. Lentelė. Antrame tyrimo etape dalyvavusių mokinių demografinė informacija.

Antras etapas (mokiniai)

Tyrimo dalyvio kodas	Klasė	Miestas/kaimas	Focus grupė ar individualus interviu
M21	6	Miestas	Individualus interviu
M22	8	Miestas	Individualus interviu
M23	8	Miestas	Individualus interviu
M24	7	Miestas	Individualus interviu
M25	6	Kaimas	Individualus interviu
M26	-	Kaimas	Individualus interviu
M27	6	Miestas	Individualus interviu

4. Lentelė. Antrame tyrimo etape dalyvavusių tėvų demografinė informacija.

Antras etapas (tėvai)

Tyrimo dalyvio kodas	Vaiko (-ų)	Miestas/kaimas	Focus grupė ar individualus interviu
T21	6	Miestas	
T22	6	Miestas	
T23	5	Miestas	Focus grupė
T24	7	Miestas	
T25	5	Miestas	
T26	6 ir 7	Miestas	
T27	7	Kaimas	
T28	7	Kaimas	
T29	7	Kaimas	Focus grupė
T210	7 ir 8	Kaimas	
T211	7	Kaimas	

5. Lentelė. Antrame tyrimo etape dalyvavusių mokytojų demografinė informacija.

Antras etapas (mokytojai)

Tyrimo dalyvio kodas	Dėstoma pamoka	Miestas/kaimas	Focus grupė ar individualus interviu
MOK21	Anglų kalba	Miestas	
MOK22	Fizika	Miestas	
MOK23	Anglų kalba	Miestas	
MOK24	Istorija	Miestas	
MOK25	Matematika	Miestas	Focus grupė
MOK26	Lietuvių kalba	Miestas	
MOK27	Tikyba	Miestas	
MOK28	Anglų kalba	Miestas	
MOK29	-	Miestas	
MOK210	Matematika	Miestas	
MOK211	Informacinės technologijos	Kaimas	
MOK212	Biologija	Kaimas	
MOK213	Matematika	Kaimas	
MOK214	Direktorė, SLURŠ	Kaimas	
MOK215	Matematika ir informacinės technologijos	Kaimas	Focus grupė
MOK216	Matematika ir informacinės technologijos	Kaimas	
MOK217	Geografija	Kaimas	
MOK218	Lietuvių kalba ir literatūra	Kaimas	

2.2. Tyrimo eiga

Duomenys buvo renkami mokslininkų grupės projektui „Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl COVID-19 metu: grėsmės bei galimybės ekosisteminio požiūriu“. Šis projektas vyko dviem etapais: pirmas etapas tesiesi nuo 2020 m. birželio iki 2020 m. liepos mėnesio, o antrasis vyko nuo 2020 m. spalio iki 2020 m. gruodžio mėnesio. Pirmo ir antro etapo metu kokybiniai duomenis buvo renkami naudojant grupių diskusijų, fokus grupių metodą ir individualius interviu. Pirmame ir antrame etape atskirose grupių diskusijose dalyvavo pagrindinės mokyklos mokytojai, mokyklos administracija ir 5-8 klasių mokinių tėvai. Pirmo etapo pradžioje vaikai, einantis į 5-8 klases, dalinosi patyrimais grupių diskusijose, tačiau

projekte dalyvaujantys mokslininkai susidūrė su vaikų nenoru dalintis nuotolinio mokymosi patirtimi su kitais bendraamžiais, todėl jų atsakymai buvo trumpi ir lakoniški. Šis pastebėjimas paskatino tyrėjus pakeisti duomenų rinkimo būdą ir pereiti prie individualių interviu apklausiant 5-8 klasių mokinius. Abiejų etapų metu interviu su vaikais ir tėvais vyko nuotoliniu būdu. Tačiau su mokytojais ir administracija pirmame etape grupių diskusijų dalis vyko tiesiogiai. Antrame etape visi interviu buvo surinkti tik nuotoliniu būdu. Tyrimo dalyviai buvo renkami per mokyklos administraciją, į kurią buvo kreipiamasi dėl pasidalinimo informacija apie projektą su mokyklos bendruomenės nariais. Antrame etape buvo kreipiamasi į nedalyvavusias pirmame etape mokyklas. Mokytojai ir tėvai, kurie sutiko dalyvauti tyrime, buvo kontaktuoti individualiai ir susitarta dėl grupės diskusijų laiko. Dėl vaikų dalyvavimo projekte buvo prašomas tėvų sutikimas ir informacijos suteikimas vaikui. Pirmame ir antrame etapuose Grupių diskusijos su tėvais, mokytojais ir administracija vyko nuo 2 iki 2,5 valandų. Vaikų diskusijų laikas etapuose skyrėsi: pirmame etape interviu truko 20-50 minučių, antrame etape – 15-30 minučių. Pirmame etape visi interviu buvo atlikti projekto vykdytojas, antrame etape prie jų prisijungė Vilniaus universiteto edukacinės ir vaiko psichologijos magistrantės, atlikusios kelis vaikų interviu. Šio rašto darbo autorė prisidėjo prie projekto atlikdama vieno vaiko interviu bei transkribuodama jau atliktus interviu.

2.3. Tyrimo instrumentai

Pusiau struktūruotas interviu. Duomenų rinkimas vyko dviem etapais (nuo 2020m. birželio iki 2020m. liepos mėnesio ir nuo 2020m. spalio iki 2020m. gruodžio mėnesio). Pasirinktas duomenų rinkimo būdas buvo pusiau struktūruotas interviu. Tyrime dalyvavo pagrindinės mokyklos mokytojai, mokyklų administracija, tėvai, kurių vaikai mokosi 5–8 klasėse ir 5-8 klasių mokiniai. Buvo atliekamos grupių diskusijos bei individualus interviu su vaikais. Projekto tyrėjai parengė pusiau struktūruoto interviu schemas pagal Braun & Clarke (2013), Girdzijauskienės (2006) rekomendacijas (cit. iš Jusienė ir kiti, 2021). Abiejų etapų metų buvo naudotas panašus interviu dizainas mokytojoms, administracijai, tėvams ir vaikams. Iš pradžių visu tyrimo dalyvių buvo prašoma atsakyti į atveriantį klausimą, vaikų buvo prašoma prisiminti bet kurią paprastą dieną, kai jam reikia eiti mokytis ir pasidalinti kokia pirma mintis ateina vaikui į galvą, prisiminus įprastą dieną mokantis. Kitas atveriantis klausimas vaikams buvo „Kokiu būdu mokėtės šį rudenį?“. Atveriantis klausimas 5-8 klasių vaikų tėvams, mokytojams ir administracijos atstovams buvo : „Jeigu jūs būtumėte galėję priimti sprendimą (valstybės, mokyklos, klasės lygiu) dėl vaikų mokymosi karantino laikotarpiu, kokį sprendimą būtumėte priėmę?“. Interviu

eigos klausima buvo padalinti į trys temas: sveikata, mokymosi sėkmė, savijauta / saugumas. Pabaigos klausimas vaikams buvo apie tai, ką jie palinkėtų ar patartų vaikui, kuris dar nesimokė nuotoliniu būdu ir dabar jam reikėtų taip mokytis. Išsamesnis planas, kuris buvo naudojamas respondentų (vaikų) diskusijose arba individualiuose interviu yra pateiktas prieduose (*Priedas 1*). Nors planai buvo koreguojami atsižvelgiant į diskusiją, tačiau pagrindiniai klausimai buvo užduoti visiems tyrimo dalyviams. Individualus interviu su vaikais ir grupių diskusijos su tėvais, mokytojais ir mokyklų administratoriais buvo įrašomi, sutikus respondentams. Pokalbio su vaiku įrašymui buvo prašomas tėvų informuotas sutikimas ir žodinis vaikų sutikimas.

2.4. Duomenų analizė

Šiame tyrime buvo pasirinktas Braun ir Clarke (2006) kokybinių duomenų teminės analizės metodas. Teminė analizė yra tinkamas analizės metodas, siekiant suprasti patirtį, mintis ar elgesį. Teminė analizė yra metodas nustatyti, analizuoti, atskleisti duomenų modelius (temas). Šis metodas padeda sutvarkyti ir išsamiai aprašyti duomenų rinkinį. Clarke ir Braun teminė analizė yra rekursyvus procesas, kurio tolesni veiksmai gali paskatinti tyrėją grįžti prie ankstesnių žingsnių, atsižvelgiant į naujus duomenis ar naujai atsirandančias temas.

Remiantis literatūros apžvalga akademinė veikla buvo apibrėžta kaip veikla, kuri įtraukia mokymo būdus, mokymo procesą, mokinių įsitraukimą į mokymąsi ir tėvų įsitraukimą į vaikų mokymąsi. Tačiau asmeninė tyrimų dalyvių subjektyvi patirtis neišvengiamai formuos naują kontekstą. Buvo atlikti individualus ir grupiniai vaikų, tėvų ir mokytojų interviu siekiant suprasti akademinės veiklos sudedamųjų dalių pokyčius, tiriamųjų patirtį ir mintys iš skirtingų perspektyvų. Šiame darbe bus naudojamas indukcinis požiūris į teminę analizę. Ši analizės metodą sudaro šeši etapai:

1. Susipažinimas su surinktais duomenimis: Duomenų transkribavimas, duomenų skaitymas ir pakartotinis skaitymas bei pradinių idėjų rinkimas.
2. Pradinių kodų generavimas: duomenų ypatybių sisteminis kodavimas visame duomenų rinkinyje, kiekvienam kodui svarbių duomenų priskyrimas.
3. Temų paieška: kodų apjungimas į galimas temas, visų duomenų, susijusių su kiekviena potencialia tema, rinkimas.
4. Temų peržiūra: patikrinimas, ar temos atitinka sukoduotas ištraukas (1 lygis) ir viso duomenų rinkinio (2 lygis) atžvilgiu, kuriant teminę analizės žemėlapi.

5. Temų apibrėžimas ir pavadinimas: analizė, siekiant patikslinti kiekvienos temos specifiką ir bendrą analizės istoriją, sukuriama aiškūs kiekvienos temos apibrėžimas ir pavadinimas.
6. Ataskaitos rengimas: tinkamiausių ištraukų pavyzdžių pasirinkimas, galutinė pasirinktų ištraukų analizė, analizės galutinės dalies susietumas su tyrimo klausimu ir literatūra.

Etapai planuojami vykdyti nuosekliai, su galimybe grįžti prie pradinių analizės etapų. Visi analizuojami duomenys bus paversti anonimiškais. Duomenų analizė buvo atliekama su programine įranga MAXQDA-2022 skirta kokybinių ir mišrių metodų duomenų analizei.

Kokybinio tyrimo kokybė buvo užtikrinama pagal Lincoln ir Guba (1985) išskirtus keturis kriterijus:

1. Tikėtinumumas (angl. credibility) – tyrimo tikėtinumumas užtikrina, kad tyrėjo rezultatų reprezentacija atitinka respondentų išsakytą požiūrį. Lincoln ir Guba (1985) tikėtinumo užtikrinimui rekomendavo suteikti kolegoms atlikti išorinio tyrimo proceso, preliminarių išvadų ir interpretacijų patikrąbei palyginimą su neapdorotais duomenimis (cit. iš Nowell, Norris, White, Moules & Nancy, 2017). Šis kriterijus buvo užtikrintas aptariant atliktos interpretacijos atitikimą respondentų patirčiai su darbo vadove doc. dr. S. Girdzijauskiene.
2. Perkeliamumas (angl. transferability) užtikrina tai, ar kokybinio tyrimo rezultatai gali būti apibendrinti arba perkelti į kitus kontekstus ar aplinkas. Pagal Lincoln ir Guba (1985), kokybinio tyrimo metu perkeliamumas yra užtikrinamas detaliu tyrimo konteksto aprašymu, siekiant, kad tyrėjai norintys panaudoti rezultatus galėtų spręsti apie tyrimo perkeliamumą (Tobin & Begley cit. iš Nowell, Norris, White, Moules & Nancy, 2017). Tyrimo darbe perkeliamumas yra užtikrinamas detaliai nurodant aplinkybes, kuriose buvo vykdomas tyrimas.
3. Priklausomumas (angl. dependability) rodo, kad išvados yra nuoseklios ir gali būti kartojamos. Siekiant pasiekti kokybinio tyrimo priklausomumą yra siūloma užtikrinti, kad tyrimo procesas būtų logiškas, atsekamas ir aiškiai dokumentuotas (Nowell, Norris, White, Moules & Nancy, 2017). Priklausomumas yra užtikrinamas tiksliai bei detaliai aprašant tyrimo eigą.
4. Patvirtinamumas (angl. confirmability) yra susijęs su nustatymu, kad tyrėjo interpretacijos ir išvados yra aiškiai išvestos iš duomenų, todėl tyrėjas turi parodyti, kaip buvo padarytos išvados ir interpretacijos. Patvirtinamumas yra pasiekiamas kai yra užtikrintas tikėtinumumas, perkeliamumas ir priklausomumas (Guba & Lincoln, cit. iš Nowell, Norris, White, Moules & Nancy, 2017).

3. REZULTATAI

Šiame rašto darbe buvo keliamas tikslas atskleisti su kokiais pokyčiais akademinėje veikloje susidūrė vaikai, mokytojai ir tėvai. Analizės metu buvo išskirtos keturios temos: 1. Mokymo metodai; 2. Mokymo procesas; 3. Mokinių įsitraukimas į mokymąsi; 4. Tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi. Visos temos buvo išskirtos vaikų, mokytojų ir tėvų interviu bei temos „Mokymo metodai“, „Mokymo procesas“ ir „Mokinių įsitraukimas į mokymąsi“ įtraukia tikslinančias potemes.

3.1. Mokymo metodai

Temoje „Mokymo metodai“ yra atskleidžiami tokie mokymosi aspektai kaip, mokymo metodai, kurie buvo naudojami nuotolinio mokymosi metu, nuotolinio ir kontaktinio mokymosi skirtumai ir grįžtamasis ryšis, kuri mokiniai gaudavo iš mokytojų, iš mokinių, tėvų ir mokytojų perspektyvų.

Tema „Mokymo metodai“ susidaro iš trijų potemių:

1. Mokymo metodai naudojami nuotolinio mokymosi metu
2. Nuotolinio ir kontaktinio mokymosi skirtumai
3. Grįžtamasis ryšis

Mokymo metodai naudojami nuotolinio mokymosi metu

Potemėje Mokymo metodai naudojami nuotolinio mokymosi metu yra apjungtos trys mokymo metodai, kurie buvo išskirti nagrinėjant dalyvių interviu, tai yra sinchroninės pamokos, asinchroninės pamokos ir savarankiškas mokymasis.

Kalbant apie sinchronines pamokas – pamokas, kurios vyko tiesiogiai susiskambinant mokytojams su vaikais per „ZOOM“, „TEAMS“ ar kitas platformas, dalyvių nuomonės išsiskyrė. Dalis tėvų, vaikų ir mokytojų pastebėjo, kad sinchroninių pamokų buvo labai mažai arba jų nebuvo nuotolinio mokymosi metu. Mokytojos pastebėjo, kad kai kurios jų kolegės neturėjo tiesioginių pamokų „<...> bet buvo tarkim ir mokytojų, kurie dirbo per skype ir messengerį, tai jau tada šitie vaikai nukentėjo ir tėveliai nukentėjo ta prasme, kad gyvų pamokų jie neturėjo.“ (MOK27). Tėvai irgi išsakė, kad tik dalis mokytojų vedė „gyvas“ pamokas ir dėl to nukentėjo mokymosi kokybė „<...>Nu bet kokybės prasme tai tikrai buvo silpnai, tik dalis mokytojų vedė nu tas nuotolines žūmines pamokas. Tik dalis, kita dalis tiesiog įrašais pasitenkino. (T26)“. Mokiniai paminėjo, kad tiesioginių pamokų buvo nedaug, mažiau negu lankant mokyklą „Ne, nu mums būdavo tik kokios 2 pamokos daugiausia, jau per dieną online pamokos, dažniausiai per savaitę dvi kokios ar trys. Tai tikrai nebūdavo daug. (M17)“. Bei tarp vaikų ir tėvų buvo

susiformavusi nuomonė bei noras, kad sinchroninių pamokų būtų daugiau „*Aš manau, kad geriausia būtų gal, kad iš kiekvienos pamokos, kurias turim kelis kartus per savaitę, kad bent jau vieną kartą per savaitę būtų Zoomo pamoka, nes pavyzdžiui, matematika, fizika, mes niekada neturėjome zoomo meetingo, mes visada turėjom tiktai namų darbai. Pavyzdžiui, persiskaitykit, padarykit užduotis ir viskas.*“ (M17).

Tačiau keli tėvai ir vaikai susidūrė su tuo, kad pamokų vykstančių tiesiogiai buvo daug. Tėvai pasidalino, kad jiems atrodė, kad jų vaikai turi per daug tiesioginių pamokų. „*<...> buvome kažkaip susidūrę su, toksai iš tėvų jautėsi, kad gal per daug tų tiesioginių pamokų... Tai tiesiog administracija sudėliojo taip, kad tų pamokų būtų ne daugiau nei trys per dieną ir nenusivargindavo tikrai nu ne...*“ (T11). Viena respondentė iš vaikų grupės nurodė, kad dauguma jos klasėje vykstančių pamokų vyko tiesiogiai, per ZOOM arba MEET platformas „*Pas mus tai buvo, dauguma pamokų buvo Zoome arba Meete.*“ (M16).

sinchroninės pamokos nuotolinio mokymosi metu vaikų nuomonę buvo skirtos užduočių patikrinimui, sunkių temų paaiškinimui ir kontroliniams bei klausimų uždavimui – informacijos patikslinimui „*Priklauso nuo mokytojo, nes pas mus tai matematikos mokytoja nu tai kiekvieną pamoką reikėjo jungtis, jinai išdėsto viską, paaiškina ir tada reikia kalbėti patiems vaikams, ko nesupratai ir darom visi kartu užduotis, kad jei kažkas blogą atsakymą gavo, kodėl gavai tokį, ar tikrai supratai, ką mokytoja aiškino ir ten taip toliau. Lietuvių irgi šiaip daugiau kalbėdavo, kalbėti vaikams duodavo. Biologijos mokytoja tiesiog paaiškindavo temą, visi iš karto suprasdavo ir tada jinai sakydavo – nu, tada jeigu norite, galime tiesiog pakalbėti apie gyvenimą. O jeigu ne, tai galim išsijungti ir darykite savo darbus.*“ (M16). Mokytojai pasisakė, kad iš tiesioginių, „ZOOM“ pamokų daugumą būdavo pagrindiniai dalykai, tokie kaip lietuvių kalbą ir matematiką „*<...> pavasarį nelabai daug dalykų buvo online, turiu omenyje, pamokų online tiesiogiai, tik buvo padaryta apklausa ir aišku, kad dauguma buvo skirta laiko lietuvių kalba, matematika, pagrindiniams dalykams*“ (MOK23), o mokinė M17 paminėjo, kad jai tiesiogiai „*<...> buvo tiktai anglų, lietuvių, ir kas dar?*“ bei jos klasiokė M18 pridūrė, kad „*ir būdavo biologija.*“

Kitas aspektas išryškėjęs interviu yra tiesioginių pamokų vertinimas. Kai kurie vaikai pasidalino, kad sinchroninės pamokos jiems patiko labiausiai „*Man asmeniškai gal labiausiai patiko nežinau man patiko tos pamokos, kurios vyko gyvai, nu per Zoomą žinoma, <...> Ir man tos pamokos labiau patiko, nes tau mokytojas viską paaiškina <...>*“ (M18) bei buvo produktyvesnės „*Iš tikrųjų istorijos pamokos buvo įdomios. Mokytoja jinai jinai jinai... Istorija turbūt viena iš produktyviausių pamokų buvo. Jinai du*

kartus per savaitę susiskambindavo ir ryšys labai geras, ir ji taip aiškiai pasakodavo tas temas, galėdavai klausti laisvai, sutilpdavom į tas 45 minutes.“ (M19).

Tačiau viena mama pasidalino, kad jos vaikas labai jautriai reaguodavo „ZOOM“ pamokos – dalyvės dukrai tokios pamokos būdavo sunkios psichologiškai „<...> *Ir žodžiu, jinai, labai jautrus vaikas yra ir jeigu Zoom pamoka vyksta, jinai atsisėda ir sustingdavo prieš ekraną, ir nejudėdavo. Jinai tiesiog išsijungdavo, negirdėdavo kas vyksta, negirdėdavo ką mokytoja sako, sėdėdavo kaip suparalyžiuota prieš tą ekraną. Nu tai va toks įspūdis. Ir aš net nežinojau kaip jai padėti ir įsijungti ir jinai bijodavo galvą pasukti į mane ir išsibudinti ir vat tokia sukaustyta buvo, nesaugumo tokio daug, <...> prieš kamerą gal savęs bijo. Ir nesuprasi kas ten vyksta ir vat tokia reakcija buvo sunki gan.* <...>“ (T13).

Vaikai bei mokytojai paminėjo, kad sinchroninės pamokos dažnai buvo derinamos su kitais mokymo būdais, pavyzdžiui, dalis pamokų vykdavo tiesiogiai, kita dalis savarankiškai „*Yra sinchroninės, o tada asinchroninės pamokos <...> Na, per vienas pamokas per vieną pamoką mes būna su mokytojais mokomės <...> O kitą pamoką be mokytojo, individualiai, patys*“ (M25) bei skyrėsi ir mokymo būdai pamokose – temos paaiškinimas vyko per „ZOOM“ susitikimą ir toliau darbas, užduočių darymas vykdavo savarankiškai „*Mes susijungdavome per zoom‘ą ir parodydavo tekstą jinai. Nu, parodydavo per zoom‘ą, o po to užduodavo Edukoje spręsti užduotis iš tos temos, kurią klausėme.*“ (M12). Tais atvejais, kad savarankiškas mokymasis buvo derinamas su kitais mokymo būdais, mokytojai pastebėjo, kad savarankiškas mokymasis buvo labiau skirtas nepagrindiniams dalykams „*<...> fizinis ugdymas, muzika, technologijos jau buvo tiesiog užduotys kaip savarankiškas mokymasis*“ (MOK25).

Kalbant apie kitą mokymo būdą, kuris buvo naudojamas karantino metu tai buvo savarankiškas mokymasis. Savarankiškas mokymasis iš vaikų perspektyvos vyko įvairiai. Pavyzdžiui, kai kurios mokytojos atsiusdavo užduotys visai savaitei ir savaitės gale atsiusdavo atsakymus į užduotys, kitos mokytojos atsiusdavo ir teorinę medžiagą, su kuria vaikams reikėdavo susipažinti „*Būdavo įvairiai, kai kurie mokytojai duodavo pavyzdžiui kaip ir lietuvių mokytoja mums pirmadienį nėra tą dieną pamokos, bet jinai vakare įrašydavo visos savaitės užduotis ką daryt, ir per savaitę padarai ten, lietuvių kalba ir literatūra, padarai, ir penktadienį jinai atsiunčia atsakymus. Ir tu pasitikrini tada. O kai kurie mokytojai pavyzdžiui ten jei darom užduotis paskui per Zoomą pasitikrinam, buvo taip darom užduotis ir reikia nusiųsti mokytojai ir pažymį tada rašo, tada yra tos kaip ir sako EMA pratybos, kur mes darėm, tai ten irgi nustatytas laikotarpis iki kada tu jas gali padaryti.* <...>“ (M18).

Be to daugumą respondentų, tiek tėvai, tiek vaikai pasidalino, kad nuotolinių mokymo metu mokymasis didžiąja dalimi arba pilnai vyko savarankiškai, tai yra, mokiniams buvo užduodamos

užduotys arba temos, kurias reikėdavo perskaityti ar padaryti savarankiškai. Tėvai nurodė, kad apie 80 procentų mokymosi vyko savarankiškai „*Aš kokį įspūdį susidariau, kad tai yra savarankiškas mokymasis. Tai yra daugiau vaiko savarankiškas mokymasis. Jis turi vos ne 80 procentų daryti pats, jeigu ne dar daugiau. Vat šitas nuotolinis mokymasis tai yra 80 procentų vaiko savarankiškas mokymasis.*“ (T27). Vaikai irgi išsakė, kad pagrindę mokėsi remiantys tuo, ką mokytojos parašydavo dienyne „*Taip. Bet 80 proc. buvo Tamo dienyne užduotys parašytos, ten vadovėlis tas ar anas ar trečias.*“ (M18).

Taip pat, vaikų buvo pastebėta, kad nuotolinio mokymosi metu mokantys savarankiškai namų darbai ir klasės darbai apsijungdavo ar susiliedavo. Tai būdavo panašaus pobūdžio užduotys daromos namie savarankiškai be aiškaus skiriamąjo bruožo – vaikams atrodė, kad tai būdavo tas pats darbas „*Aš nežinau... Kaip ir būdavo nu tie namų darbai, bet kai kuriose pamokose tie namų darbai susilieja su klasės darbais, tai taip kažkaip va taip va būna. Bet būdavo, kad tai tiesiog klasės darbas, ir po to namų darbas. Aš kaip darydavau, aš darydavau klasės darbą, namų darbą tuo pačiu metu viską padarydavau <...> Čia tiesiog tas pats darbas, tik tiesiog parašyta namų darbai, nes kai nebūdavo nuotolinio mokymo, tu namie juos atlikdavai. Bet dabar, kai buvo nuotolinis mokymas, tai čia jis pavirto kaip ir klasės darbu. Tiesiog.*“ (M18).

Tėvai paminėjo interviu metu, kad savarankiškas mokymasis jų vaikams buvo labai sunkus ir kad „*suaugę nesugebam, tai tuo labiau vaikai ne*“ (T21). Vaikai irgi pasidalino, kad susidūrė su sunkumais mokantys savarankiškai, jiems buvo sunku tiek suprasti naują informaciją tiek išspręsti uždavinius bei dėl savarankiško mokymosi sunkumų, vaikai paminėjo, kad prašė mokytojų pakeisti mokymo būdą bei vesti „gyvas“ pamokas, į ką mokytojos su laiku sutiko „*<...> būdavo, kad nesijungdavo mokytojai per patį zoomą. Nu nenorėdavo dirbti per patį zoomą. Dirbdavo Messengeriu ar kažkuo. Tiesiog užduodavo užduotis. Bet kai būdavo chemija, tai gan sunkus dalykas. Ir pačiam suprasti tas formules ir viską, ką ten spręsti, būdavo labai sunku. Vienas su kitu daugiau spręsdavo ir gaudavome nekokių pažymius. Ir nieko nesuprasdavome, galime sakyti. Bet po to, po kažkiek laiko įpratino mokytoją, įkalbinome ją dirbti per zoom ‘ą, kalbėtis. Po to daug geriau pasidarė*“ (M11).

Dar viena mokymo būdas, kuris buvo išskirtas interviu metų yra asinchroninės pamokos. Apie šį mokymo metodą paminėjo tiek vaikai tiek mokytojai. Vaikai pasidalino, kad mokytojos dalinosi su mokiniais pamokų įrašais, kurias rasdavo per „YOUTUBE“ platformą „*<...> matematikos mokytojas siųsdavo kartais jei rasdavo youtube lietuviškai paaiškintą temos vaizdo įrašą, bet čia būdavo ne kiekvieną pamoką.*“ (M18). Mokytojai iš savo pusės paminėjo, kad darė vaizdo įrašus savo vedamų

pamokų arba vietoje sinchroninių pamokų mokytojos pasidalindavo su vaikais pačių mokytojų įrašyta medžiaga. Mokytojos išsakė, kad vaikai prašė daryti įrašus tiesiogiai vedamų pamokų, nes įrašai suteikia galimybę grįžti prie mokytojų suteiktos informacijos ir pakartotinai perklausyti „<...> *Tai tik tiek, kad aš arba tai darydavau meet'o tiesiogiai būdu arba darydavau per video ir paskui atsirado mokinių, kurie sakydavo mokytoja o Jūs darykit meet'ą ir tuo pačiu įrašinėkit, nes vis tiek norisi jiems ir to video tam, kad nu vis tiek matematika nėra lengvas tas mokslas, ypatinga, kai erdvinė geometrija prasidėjo, tai norisi susistabdyt, pasiklaust ir taip toliau. <...>*“ (MOK210).

Taip pat, mokytojos atskleidė, kad įrašinėjo pamokas daugiausiai trumpesnes, kuriose galima buvo greitai parodyti medžiagą bei paaiškinti kaip atlikti užduotį, nes tokius įrašus yra lengviau įkelti „<...> *Tiesiog būdavo, kad įrašinėju informacinių technologijų pamokas. Nes parodai kaip atlikti užduoti, atlieki ekrane ir viskas. Įrašydavau, nes ji trumpesnė ir įkelti lengviau <...>*“ (MOK215).

Apibendrinant, dalis mokytojų, tėvų ir vaikų susidūrė su mažų skaičių tiesioginių pamokų ir keli tėvai ir vaikai pasireiškė už sinchroninių pamokų skaičiaus didinimą. Kitą dalis tėvų ir vaikų išsakė, kad vykstančių tiesiogiai pamokų buvo daug. Vaikai pasidalino, kad tiesioginės pamokos buvo skirtos užduočių patikrinimui, sunkių temų paaiškinimui ir kontroliniams bei klausimų uždavimui bei vaikai ir mokytojai paminėjo, kad sinchroninės pamokos dažnai buvo skirtos pagrindiniams dalykams. Daliai vaikų tiesioginės pamokos patiko labiausiai bei buvo produktyvesnės. Tačiau viena mama nurodė, kad jos vaikui tokios pamokos būdavo sunkios psichologiškai. Vaikai ir mokytojai išsakė, kad sinchroninės pamokos dažnai buvo derinamos su kitais mokymo būdais, pavyzdžiui, savarankišku mokymusi. Savarankiškas mokymasis buvo labiau skirtas nepagrindiniams dalykams. Tiek tėvai, tiek vaikai išsakė, kad nuotolinių mokymo metu mokymasis didžiąja dalimi arba pilnai vyko savarankiškai. Tokiu atveju vaikai paminėjo, kad namų darbai ir klasės darbai apsijungdavo. Dalis tėvų ir vaikų atskleidė, kad savarankiškas mokymasis buvo labai sunkus. Apie asinchronines pamokas pasidalino vaikai ir mokytojai. Keli vaikai paminėjo, kad mokytojos dalinosi „YOUTUBE“ pamokomis, o mokytojai išsakė, kad dalinosi su mokiniais jų sukurtais pamokų įrašais.

Nuotolinio ir kontaktinio mokymosi skirtumai

Potemė „Nuotolinio ir kontaktinio mokymosi skirtumai“ įtraukia tokias kategorijas kaip mokymosi krūvis, mokymo metodų (užduočių formos ir turinio) pokyčiai.

Iš pradžių, prieš aptariant tai, kokie įvyko pokyčiai mokymesi, yra svarbu paminėti, kad keli tėvai išsakė, kad mokymosi krūvis nepasikeitė „*Tai aš sakyčiau, kad kiekis buvo toks pats, tik su jomis lengviau*

susitvarkydavo, kadangi, čia vietoj koncentruojiesi, atlieki, jeigu dabar yra geografija, tai ir atlieki, nusiunti (T11)“ bei, kad tvarkaraštis perėjus į nuotolinį mokymąsi liko toks pat, kaip ir kontaktinio mokymosi metu. Tėvai nurodė, kad „<...> mokykla nekeitė pamokų grafiko ir tas mokymasis vyko taip, kaip ir pamokos turėjo vykti, tikrai vienos buvo su Zoom, kitos be <...> (T12)“. Kai kurie vaikai irgi susidūrė su panašia patirtimi dėl tvarkaraščių „Pas mus buvo tvarkaraščiai, kai kurios pamokos buvo, nu vykdavo visos, tik kai kurios mokytojas kažkam parašydavo, ar į dienyną ar būdavo netgi į Messengerį, klasiokai parašo tada, visai klasei perduoda tada, bet dažniausiai nu dėl tų tvarkaraščių būdavo viskas gerai <...> (M16)“.

Tačiau dauguma tiriamųjų visgi išskyrė pokyčius, kurie įvyko įvedus karantiną. Pirmas aspektas, kuri mini tyrimo dalyviai yra mokymosi krūvio pokyčiai. Patirtys ir nuomones apie krūvio pokyčius išsiskyrė tarp tiriamųjų, buvo minimas tiek mokymosi krūvio padidėjimas, tiek sumažėjimas „<...> ir jie įvardino tai, kad nu ne tokie dideli krūviai, tarkim, nors aštuntokai sakė, kad labai dideli krūviai, kad jie labai pavargsta (MOK27)“. Kalbant detaliau apie mokymosi krūvio padidėjimą, tai pastebėjo tiek mokytojos, tiek tėvai ir mokiniai. Tyrime dalyvavę mokiniai išskyrė, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi padaugėjo namų darbų. Paklausus ar daug yra namų darbų mokantis nuotoliniu būdu respondento M24, jis atsakė „Joo, vienai dienai kaip savaitei.“. Tėvai paminėjo, kad jų vaikai irgi turėjo didelį mokymosi krūvį perėjus prie nuotolinio mokymosi „<...> Buvo pradžioje sunku, mokslo buvo daug, daugiau negu mokykloje. Mokykloje tiek neužduodavo negu namuose, nuotoliniu būdu. <...> (T12)“ Taip pat vaikai išsakė, kad mokymosi krūvis padidėjo dėl to, kad tokių pamokų kaip dailė, technologijos ir kitų ne pagrindinių pamokų mokytojai užduodavo labai daug namų darbų „<...> Dar būdavo problemų, kad tos silpnesnės pamokos, kai, atrodo, užduoda porą užduočių (ten dailė, technologijos, kur nėra sunkios pamokos). Tai jos, na, tikrai daug užduodavo. Ir pusę užimdavo dienos. Na tiesiog krūvis didesnis pasidarydavo dėl tų lengvesnių pamokų (M11)“.

Mokiniai ir mokytojai susidūrė ir su kitokia patirtimi – kad mokymosi krūvis karantino metu sumažėjo lyginant su kontaktiniu mokymusi. Mokiniai nurodo, mokymosi tempo sumažėjimą „Manau, kad nuotoliniu mokymusi koks mėnuo yra vienos savaitės, nu bent jau mūsų mokykloj. Nes mes tikrai daug ko daugiau padarom mokykloj negu nuotoliniam mokymesi. (M17)“. Mokiniai minėjo, kad užduočių nuotolinio mokymosi metų sumažėjo „<...> palyginus su mokykla anksčiau būdavo pavyzdžiui matematika pavyzdžiui duodavo nu nu standartinis atvejis dažniausiai būdavo tai paaiškinta tema ir padarai vadovėlyje vienas puslapis yra ten pavyzdžiai, o kitas puslapis yra užduotys. Padarai visą tą puslapį užduočių, čia yra klasės darbas. Namų darbas, dar padarytą tą ten dar kažką iš uždavinyno. Ten

kokius 5-6 uždavinius. O nuotolinio mokymosi metu būdavo tiesiog padaryti tą vieną puslapį. Tai kaip ir darbo sumažėdavo. (M18)“.

Mokytojos irgi atkreipė dėmesį, kad nuotolinio mokymosi metu jos stengėsi duoti mažesnės apimties darbus „*Na aš suprantu, kad reikia neteikti daug medžiagos. Nes penki, šeši klausimai, jau ten atmeti ką gali. Nes tada bus didesnis šansas, kad jie kažką atsakys. Neduodu didesnės apimties darbų, bet duodu ribotą laiką <...>. (MOK212)*“.

Bei, ir mokiniai pastebėjo, kad nekontaktinio mokymosi metu mokiniams buvo suteikiama lengvesnę medžiagą „*<...> pavasarį, kai buvo pirma banga, mokytojai dar vis galvojo, kad tikrai grįšim į mokyklas ir kad tikrai spėsime susitikti ir pažymius ir daryti visas užduotis ir viską spėsime. Bet mes sėdėjome per karantiną ir žiūrėjome visokiausius ne tai, kad filmukus, bet tokią lengvesnę medžiagą, tiesiog nebeliko laiko išmokyti, ką reikėjo išmokyti (M23)*“ ir lengvesnės užduotys „*<...> kažkuriuo momentu buvo susiskambinę (su mokytoja), net irgi be kažkokios prievartos: pastebėkit savo rutiną (buvo meilės tema), pastebėkit, kur jūs tą meilę matot, ir kasdieniškam gyvenime. Ta pati matematikos mokytoja buvo uždavusi, kad per daug prie kompiuterio nesėdėti, tiesiog pabūti su šeima. Čia jos tokie namų darbai buvo. (M19)*“.

Tyrimo dalyviai išsakė, kad ne tik sumažėjo užduočių ir jos tapo lengvesnės, bet mokiniai ir tėvai mini, kad sumažėjo ir pamokų skaičius bei kai kurios pamokos nuotolinių metu nebuvo vedamos. Mokiniai mini, kad nuotolinio mokymosi metu nebuvo tokių dalykų kaip etika, kūno kultūra, technologijos „*Nu nebūdavo tokios, nebūdavo man rodos etikos ir kūno kultūros anksčiau dar nebūdavo <...> nebūdavo aa technologijos, nebuvo ir ne nu ir dar daugiau ten nebūdavo, bet aš jau tiksliai tikrai nepamenu (M22)*“, tėvai irgi išsakė, kad nuotolinio mokymosi pradžioje nebuvo kūno kultūros pamokų „*TPgM2... va to trūko matyt, bet paskui netgi mokykla irgi sureagavusi į tam tikrus procesus, jie padarė ir fizinio ugdymo pamokas nuotoliniu tada <...>. (T22)*“

Kalbant apie pokyčius mokyme, keli dalyvavę tyrime mokytojai išsakė, kad pamokų vedimas iš esmės nepasikeitė – pamokos buvo vedamos tiesiogiai, rodant vaikams ekraną, kuriame buvo rašoma bei aiškinant naują medžiagą „*<...> Tai realiai, nuo to kaip aš dirbau pamokoj ir kaip aš dirbau nuotoliniu būdu iš principo nelabai kas keitėsi, nes vis tiek jie mato baltą ekraną, aš jame rašau ir jie girdi mano balsą. <...> (MOK210)*“.

Be to, kai kurie dalyvavusieji tyrime mokiniai ir tėvai atkreipė dėmesį į tai, kad nuotolinio mokymosi metu pasikeitė kontrolinių darbų ir atsiskaitymų skaičius. Mokiniai išskyrė, kad kontrolinių darbų padaugėjo ir nurodė priežastį, kad tai įvyko, nes mokytojoms yra svarbu, kad mokiniai surinktų atitinkamą pažymių skaičių „*Man atrodo mokytojai dabar dažniau vertina pažymiais dėl to. Mokykloje mes gaudavome daugiau užduočių plusams. Dešimt plusų ir gauni dešimtuką. O dabar labiau vertina*

pažymiais, nes bijo, kad nespėsime susirinkti pažymių. Ir tiesiog tas kiekvieną savaitę rašymas kontrolinių darbų ar atsiskaitymų, nu, susispaudžia viskas (M23)“. Tėvai susidūrė su kitokia patirtimi, kad mokytojos kaip tik žiūrėjo į atsiskaitymus lanksčiau bei duodavo mažiau kontrolinių darbų „<...> kontrolinių buvo mažiau, tikrinimas kitaip vyko, tai tiesiog kai kurie šiaip tokie geriečiai ir jums vaikeliai sunku, tai mes jūsų griežtai nevertinsim. (T21)“.

Be to mokiniai atkreipė dėmesį, kad mokytojos sutrumpino laiką, kuri duoda atsiskaitymams „<...> O šiaip su darbais, duoda atsiskaitymams žymiau mažiau laiko, dėl to kad kai kurie mokiniai gali pradėti sukčiauti, jei duodi per daug laiko. Be kitų mokinių atžvilgiu tai yra tiesiog neteisinga, dėl to kad, na tiesiog daug darbo ir mažiau laiko (M23)“.

Perėjus prie nuotolinio mokymosi dėl karantino įvedimo tėvai pastebėjo, kad mokytojos ieškojo naujų mokymo būdų ir tai kėlė sunkumų vaikams „<...> tikrai kiekviena mokytoja nu tikrai toje mūsų kaimo mokykloje ieškojo savo būdo dirbti ir tas tikrai mano vaikams šiaip buvo tikrai sudėtinga <...> (T26)“.

Taip pat, mokiniai bei tėvai respondentai nurodė pokyčius informacijos pateikime bei, kad nuotolinio mokymosi metu buvo naudojamos įvairios naujos programos. Dalis mokinių išsakė, kad mokytoja stengėsi surasti naujas programas pamokoms „*Ji daug dėdavo savo informacijos, kurią žino, pasakojo mum, užrašus darė mum, skaidres visokias, filmukus rodydavo. Kažkokią naujovišką programą mum duodavo [mėmus] kažkokius apie graikų dievus ir taip toliau. (M25)“.* Tėvai irgi atkreipė dėmesį į naujų platformų naudojimą „<...> Iš pradžių ir su užduotim nesugaudydavo, nes mokytojai siųsdavo į el. pašta, ir tas paštas nepažįstamas, viskas susimaišo, persimaišo, reikėjo suprasti dar keletą platformų; Eduka, EMA, Kahoot žaidimai ir visur ir vaikas labai sunkiai suprato kur ir ką reikia daryti apkritai. <...> (T13)“.

Be to buvo sugalvotos ir įtrauktos naujos užduotys į mokymąsi „*Nu nežinau realiai, patinka būna įvairios užduotys, būna, kad pavyzdžiui, vieną kartą buvo, kad iš Kauno su klase buvo nuotoliniu, nu su kita mokykla. (M24)“.* Taip pat pasikeitė ir programų naudojimo dažnis. Pavyzdžiui, mokiniai pasidalino, kad nuotolinio mokymo metu „Power Point“ programa buvo naudojama dažniau „*Būtent per visokius Power Pointus tai mažiau darydavom, biškį daugiau dabar buvo, kai buvo per Zoomą. Tai ... jo. (M16)“.* Bei pasikeitė užduotys ir darbai, kurie būdavo organizuojami mokytojų. Mokiniai paminėjo, kad sumažėjo projektinių darbų skaičius „<...> *ne nuotoliniu būdu, ne nuotolinio mokymo metu buvo žymiai daugiau tų visokiausių projektų negu nuotolinio mokymo metu. (M18)“.* sumažėjo praktinių užduočių, eksperimentų „*Buvo gaila, kad pavyzdžiui chemijos mokytojas buvo prižadėjęs visokių eksperimentų ir jie nuplaukė <...> (M19)“.* Keli tėvai bei mokiniai nurodė, kad perėjus prie nekontaktinio mokymosi pasikeitė grupės, kuriose vyko pamokos. Tiriamasis T22 išsakė, kad matematikos klases padalino per pusę ir pamokos buvo vedamos pogrupiais „<...> *Ten matematika, nepaisant to, kad*

mokykla skėlė ten klases per pusę, tai vietoje 20 mokinių, po 10 mokinių buvo pogrūpiai <...>“ , o mokiniai pastebėjo, kad klases nuotolinio mokymosi metu kaip tik sujungdavo „Tarkime, biologijos pamokoje yra kelios skirtingos biologijos mokytojos. Mūsų biologijos mokytoja turi dvi klases, tai turėtų būti kažkur apie 60. Prisijungdavo maždaug po 54. O didžiausias srautas turėdavo būti per istoriją, muziką, kur po vieną mokytoją. Tai 172, bet prisijungdavo apie 150 maždaug. (M15)“.

Taigi dalis tėvų ir vaikų nurodė, kad nuotolinio mokymosi metu mokymosi krūvis ir tvarkaraščiai nepasikeitė. Kiti mokytojai, tėvai ir mokiniai pasidalino mokymosi krūvio padidėjimą. Keli mokiniai išsakė, kad padaugėjo namų darbų. Taip pat, buvo ir mokinių, ir mokytojų, kurie paminėjo, kad mokymosi krūvis karantino metu sumažėjo. Dalis mokinių išsakė, kad sumažėjo užduočių skaičius, keli mokytojai pareiškė, kad duodavo mažesnės apimties darbus bei ir mokiniai atkreipė dėmesį, kad nekontaktinio mokymosi metu mokiniai gaudavo lengvesnes užduotys ir medžiagą. Dalis mokinių ir tėvų pasidalino, kad sumažėjo pamokų skaičius. Keli mokytojai išsakė, kad pamokų vedimas nepasikeitė. Tėvų interviu išryškėjo, kad mokytojos ieškojo naujų mokymo būdų ir mokiniai ir tėvai atkreipė dėmesį, kad pasikeitė informacijos pateikimo būdai. Mokiniai pasidalino, kad dažniau buvo naudojama „Power Point“ programa, sumažėjo projektinių darbų, eksperimentų skaičius. Mokinių interviu buvo nurodyta, kad klases sujungdavo pamokoms, o tėvai pasidalino apie klasių padalinimą į pogrūpius. Mokinių dalis išsakė, kad padaugėjo kontrolinių darbų ir buvo duodamas trumpesnis laikas, o keli tėvai paminėjo, kad atsiskaitymų nuotolinio mokymosi metu mokytojai duodavo mažiau.

Grįžtamasis ryšis

Grįžtamojo ryšio potėmė yra padalinta į tokias dalis kaip, grįžtamojo ryšio suteikimo ir vertinimo skirtumai, grįžtamojo ryšio svarba ir grįžtamojo ryšio stoka.

Kalbant apie grįžtamąjį ryšį, kuri vaikai gaudavo iš mokytojų, vaikai pasidalino, kad daugumą mokytojų turėjo skirtingas vertinimo sistemas „<...> *Visi darydavo kaip manau jiems buvo patogiau. O mums tikrai buvo daugiau mąstymo, kaip tada mokytoja įvertins darbą tavo. (M16).*“ Dar vienas iš aspektų, kuriuose skyrėsi mokytojų vertinimas ir grįžtamojo ryšio suteikimas yra tai, kaip greitai mokytojos suteikdavo grįžtamąjį ryšį. Pavyzdžiui, kai kurios mokytojos suteikdavo grįžtamąjį ryšį – parašydavo pažymį - iš karto po darbo gavimo „*Ir jei neatsiunti kokio piešinio, pvz., dailės, tai iš karto 2 gauni. (M13)*“. Tačiau kiti mokytojai suteikdavo grįžtamąjį ryšį po kelių darbų arba po kelių savaitių „*Na čia visiems skirtingai, bet chemiją tikrindavo po kelių darbų, po kelių savaitių. <...> (M11)*“.

Skyrėsi ir grįžtamojo ryšio forma. Dauguma mokinių, pasidalinusių apie grįžtamojo ryšio gavimo patirtį, teigė, kad grįžtamąjį ryšį jiems suteikdavo parašant pažymį „<...> *taisydavo ir rašydavo pažymius <...> (M19)*“, tačiau kiti suteikdavo grįžtamąjį ryšį privačiai, parašydami komentarą apie atsiustą darbą „*Mes, žodžiu, viską darėm per google classroom, ir ten yra tokia funkcija, kai tu išsiunti darbą tau gali išsiųsti privatų komentarą.*“ (M19).

Taip pat išryškėjo tai, kad grįžtamasis ryšis buvo vertinamas kaip svarbus mokymosi proceso elementas tiek mokinių, tiek tėvų. Mokiniai pasidalino, kad kai mokytojos užduoties neištaiso, tada jie prarasdavo prasmę mokytis „<...> *ji nieko neįrašydavo pažymių už tai, tai tada toksai...mmm... nežinau. Ir kam tada daryti <...>*“ (M19) taip pat, vaikams negaunantiems grįžtamojo ryšio būdavo sunku suprasti, koks atsakymas teisingas ir pasiruošti kontroliniams darbams „*Ir kai kurie mokytojai net nerinkdavo užduočių, tai tu net nežinodavai, ar tu tas užduotis teisingai išsprendei. Tiesiog padarydavai ir nu nepatikrindavo tų užduočių, tai taip būdavo sunkiau. <...> aš nežinau, ar aš teisingai jas padariau, ir tada man paskui reikės rašyti kontrolinį. Tai aš kaip negaliu rašyti kontrolinio, jeigu aš nežinau, ar teisingai aš supratau*“ (M17). Tėvai iš savo pusės pasidalino, kad vaikų motyvacija be grįžtamojo ryšio mažėjo „<...> *vis tiek norisi to ryšio nors kaip ir nu va matyt, matyt vis motyvacija mažėjo po truputį ir vat taip ir baigėsi <...>*“ (T13).

Svarbus aspektas išryškėjęs kalbant apie grįžtamąjį ryšį yra jo negavimas. Didelė dalis mokinių, susidūrė ir su grįžtamojo ryšio stoka. Mokiniai pasidalino, kad mokytojai neprašė atsiusti vaikams užduotų užduočių ir namų darbų arba netikrindavo atsiustų darbų „*Jo, Čia gal labai nuo mokytojo priklauso, ir pavyzdžiui mūsų biologijos mokytoja, mes padarėm pavyzdžiui kelias ten EMOS pratybų užduotis, kelis ten parašėm į Wordą reikėjo ten apie ligą parašyt, jinai to net neištaisė, ir mes buvo prieš karantiną rašę kontrolinį, jinai dar jo neištaisė ir net neįrašė mums to kontrolini <...>*“ (M17), išrinktiniais atvejais, grįžtamąjį ryšį suteikdavo – parašydavo pažymius, bet tik po kontrolinių darbų, o po kitų darbų, vaikai jokio atsakymo iš mokytojų negaudavo „*Tai priklauso nuo dalyko, atsiskaitymo. Kontrolinius, tai žinoma, taisydavo ir rašydavo pažymius.<...>*“ (M19). Tėvai irgi pasidalino būtent apie tai, kad grįžtamojo ryšio buvo mažai – jo trūko „<...> *bet grįžtamojo ryšio pritrūkdavo iš mokytojų <...>*“ (T13).

Mokytojos atkreipė dėmesį į kitą aspektą apie grįžtamojo ryšio suteikimą. Dažnai mokytojos tikrindavo užduotis ne pačios, o jas įvertindavo ir patikrindavo programos automatiškai, todėl vaikams ypatingai tapo svarbu, kad mokytojos užtikrintų, kad dar asmeniškai peržiūrės vaikų atsakymus „<...> *Jeigu kalbant apie tarkim sveikatą ar emocinę būseną vaikų, tai vat jiems buvo aš pastebėjau, kad buvo*

labai svarbu, kad atkreipt dėmesį „mokytoja, o jūs tikrai dar paskui rankiniu būdu peržiūrėsit?“ vat jiem tas momentas būdavo labai labai svarbus. Ir aš nuolat, visada testo pradžioje sakydavau „nepergyvenkit, kai gausit rezultatą atsakymus, aš kiekvieno būtinai peržiūrėsiu“, bet iki pat mokslo metų pabaigos vis tiek tokių klausymų būdavo. „Ar tikrai, mokytoja, peržiūrėsit? <...>“ (MOK210).

Apibendrinant, mokiniai išsakė, kad mokytojų vertinimo būdai bei grįžtamojo ryšio suteikimo greitis skyrėsi - iš karto po darbo gavimo arba po kelių darbų, po kelių savaitių. Dalis mokinių mini, kad grįžtamąjį ryšį suteikdavo mokytojos parašant pažymį, bet kelios mokytojos atsiusdavo ir komentarą. Grįžtamojo ryšio gavimas turėjo, iš mokinių patirties, įtakos mokymosi prasmei bei žinojimui, koks atsakymas teisingas, o iš tėvų interviu grįžtamojo ryšio gavimas turėjo įtaką vaikų motyvacijai. Dalis mokinių išsakė, kad dažnai grįžtamojo ryšio mokytojai nesuteikdavo arba suteikdavo tik po kontrolinių darbų, tėvai irgi pasidalino, kad grįžtamojo ryšio trūko. Mokytojos atkreipė dėmesį į tai, kad užduotis dažnai tikrinamos programomis ir vaikams buvo svarbus mokytojų asmenišką peržiūrėjimas.

3.2. Mokymo procesas

Temoje "mokymo procesas" yra atskleidžiami tokie nuotolinio mokymosi aspektai kaip, nuotolinio mokymosi teigiami aspektai, nauji sunkumai mokymo procese ir terminų/taisyklių pokyčiai, iš mokinių, tėvų ir mokytojų perspektyvų.

Mokymo procesas tema susidaro iš trijų potemių:

1. Nuotolinio mokymosi teigiami aspektai
2. Sunkumai nuotolinio mokymo procese
3. Terminų ir taisyklių pokyčiai

Nuotolinio mokymosi teigiami aspektai

Nuotolinio mokymosi teigiami aspektai įtraukė įvairias mokinių patirtis. Keli mokiniai įvardino, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi dalis mokytojų pakeitė ankstesnius mokymo būdus ir pradėjo daugiau bei detaliau aiškinti pamokų medžiagą „Nu, kai kurie mokytojai prie mokinių ten nelabai ką paaiškindavo, o tada į namus, kai perėjom, tai jie labiau kažkaip paaiškina, stipriau, <...> (M25)“. Taip pat, dalis mokinių išsakė, kad nuotolinio mokymosi metu informaciją, kurią dalinasi mokytojai buvo lengviau suprasti „<...> Patiko, kad viskas daug paprasčiau, lengviau. Galbūt net kai kuriose vietose lengviau išaiškinama ir lengviau taisomi darbai. Ir mokytojams taip tikriausiai lengviau. (M19)“.

Be to tyrime dalyvavusių mokinių ir mokytojų interviu išryškėjo tai, kad mokymosi procesas vyko greičiau. Mokinys M19 paminėjo, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi pateikiama medžiaga buvo aiškesnė „*Daug aiškiau, nėra laiko tempimo... ir gali greičiau suprasti viską.*“ bei per pamoką buvo pateikiama daugiau temų „*pas mus per pamoką pradėdavom keturias temas, eidavom*“. Mokytojai kalbėdami apie savo patirtis pasidalino, kad kai kuriems mokiniams nuotolinis mokymasis labai tiko ir jie daug greičiau suprasdavo naują medžiagą „*<...> jam dėmesį aš skirdavau nuotoliniu būdu, tai yra grįžusi namo dar 15 minučių jam pilnai to užtekdavo paaiškinti tą kažkokį naują dalyką, nes jis tikrai su stipriais tais spec. poreikiais, tai tos medžiagos jam nedaug, bet į ką atkreipiau dėmesį, kad jam tas ugdymas labai tiko. Nes jisai nuotoliniu būdu man padarydavo trigubai daugiau per tas penkiolika minučių, negu pamokoj per 45 minutes. <...> (MOK210)*“. Mokytojai mini, kad mokiniai turėjo galimybę greičiau susipažinti su naujomis temomis bei greičiau išmokti naują medžiagą „*Pas mane išlindo porą mokinių ir aktyvumas negaliu pasakyti, kad padidėjo, bet šovė į dangų. Aš dėstau kai kuriems vaikams programavimą ir yra viena mokinė, kur net dabar rašo, siunčia uždavinius. Ir daugelis vaikų kai jie atlikinėja užduotis jie rašo dieną naktį. Tu atsakei ir toliau juda. O anksčiau jie laukdavo pamokos kada ateis su savo užrašais. O dabar nufotkina ir atsiunčia, kas negerai. Ir juda toliau. Pastebėjau, kad yra motyvuoti. Tai mes 10-tos klasės kursą išėjome per pusantrą mėnesio. Dieną naktį siunti uždavinius, temą, po temos. Šiandien išdėščiau ir varo toliau. Va ką padarė, kokios durys atsidarė. Aš nesuprantu, ko tuos vaikus taip ilgai laikyt jei jie yra motyvuoti- jie gali išeit kursą per pusę metų ir viskas. Ir jei mes įrašus turim, jie padaro uždavinius pagal save ir atsiranda modulinis mokymas. Labai daug nišų atsidaro su šiuo nuotoliniu. (MOK11)*“.

Taip pat prie nuotolinio mokymosi proceso teigiamai aspektai įtraukia ir aplinkos patogumą bei interneto naudojimo galimybes. Mokinių interviu išryškėjo tai, kad nuotolinis mokymasis buvo lengvesnis bei keldavo mažiau streso dėl galimybės naudotis internetu pagalbą „*O sekėsi, tai pažymiai geresni, nes kaip sakiau internetas yra ir mažiau streso. <...> lengviau yra, nes galima internete žiūrėti kas nelengva ir t.t. (M26)*“ ir nereikėjo klausti mokytojos pamokos metu, nes galima buvo patikrinti kas neaišku internete „*Man patinka, kad jeigu mokytoja kažką aiškina ir aš nenoriu jos trukdyti, aš galiu eiti ir susirasti informaciją pati arba galiu užduotis lengviau atlikti dėl to, kad turiu daugiau informacijos ir gal biškį aiškesnės informacijos.<...> (M23)*“. Be to dalis mokinių pasidalino, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi pamokų metu tapo tyliau „*<...> Ir ta tyla klasėje, nes niekas nieko netrukdo. Visi užsitildę mikrofonus klauso, ką šneka mokytoja. Tai daug patogiau buvo ir daug lengviau susikaupti. Nežinau, kažkaip geriau suprasdavau temas. (M11)*“. Mokytoja MOK211 išsakė, kad jos mokinių atveju

nuotolinis mokymasis turėjo privalumu, nes vaikai turėjo galimybę dalyvauti visuose pamokose „<...>Dauguma vaikų yra važinėjantys, o mūsų mokykla neturi savo transporto, kad juos surinktų ir išvežiotų. <...> Tai jie važinėja viešuoju transportu- autobusais, traukiniais. Ir buvo labai didelė problema, kad jie tiesiog turi derintis prie to tvarkaraščio. Ir išvažiuoja po penkių pamokų, šeštoje, septintoje nedalyvauja, nes jiems reiks iki 8 vakaro laukti autobuso, kuris važiuos į tą pusę. Tai kas nutiko, tai lankomumas iš tų vaikų, kurie gyvena kaime – pagerėjo. <...>“.

Taigi, įvedus nuotolinį mokymąsi dalis mokinių išsakė, kad mokytojos daugiau ir detaliau dėstė mokymosi medžiagą bei ją buvo lengviau suprasti. Dalis mokinių ir mokytojų pasidalino, kad mokymosi procesas vyko greičiau – buvo galimybė gauti daugiau informacijos iš mokytojų tiek pamokų metų tiek po pamokų. Keli mokiniai taip pat nurodė kaip teigiamą nuotolinio mokymosi aspektą – galimybę naudotis internetu bei tylesnę aplinką pamokų metu, o mokytoja MOK211 pasidalino, kad nuotolinio mokymosi įvedimas suteikė kai kuriems vaikams galimybę dalyvauti visuose pamokose.

Sunkumai nuotolinio mokymo procese

Sunkumai, kurie atsirado perėjus prie nuotolinio mokymosi galima suskirstyti į tris grupes: techniniai sunkumai, sunkumai dėl gyvenamos aplinkos ir bendravimo su mokytojais sunkumai.

Iš pradžių yra svarbu atkreipti dėmesį į tokius sunkumus, kurie kilo perėjus prie nuotolinio mokymosi, kaip įrankių reikalingu mokymuisi trukumas. Dalis vaikų ir mokytojų išsakė, kad nuotolinio mokymosi metu truko tokiu esminių įrankių kaip planšetė ar kompiuteris. Mokinys M27 pasidalino, kad „<...>, bet tikrai aš tik šiais metais mokymesi, nes pas mane nebuvo planšetės“. Mokytojos irgi pastebėjo, kad ne visi vaikai buvo aprūpinti reikalingais mokymuisi įrankiais „<...> kai prasidėjo nuotolinis tai supratau, kad 50 procentų net neturi kompiuterio. Kaip informatiką, programavimą dėstyti, kai neturi kompiuterio? <...> (MOK211)“. Tėvai nurodė tai, kad nuotoliniam mokymuisi reikėjo spausdintuvo, kuri ne visi vaikai turėjo namuose „<...> Bet kai visi iš namų dirba nuotoliniu, tai namuose toli gražu ne kiekvienas turi spausdintuvą. Ir tada kaip tuos namų darbus atlikti? <...> (T24)“. Spausdintuvo reikmė yra išsakoma ir vaikų interviu „<...> Buvo užduotis atsispausdinti pusę pastato ir pripiešti kitą dalį. Tai gerai, kad aš turėjau spausdintuvą, bet kiti tai neturėjo. Tai čia buvo nemalonu. Viena draugė rašė jai (mokytojai), bet nu nepamenu, ką atsakė, bet tai tarsi „tavo problema“ (M19)“. Kitas svarbus momentas išryškėjęs tėvų interviu buvo tai, kad ne visų vaikų įrankiai buvo tinkami nuotoliniam mokymuisi „<...> To Kahoot, sakau: „Kodėl tu nežaidi, nes klasiškai tai žaidžia?“ Nes gal aš čia negatyviai labiau atsiliepiu už kitas mamas, bet jinai sako: „Neišėina man per tą telefoną, jisai senesnio

modelio...“ (T13)“. Dalis vaikų irgi atkreipė dėmesį į šią problemą „Man pavyzdžiui informatika užkliuvo, nes ten reikėjo turėti programą, o man į kompiuterį jos neišėjo įsirašyti <...> (M19)“. Mokytojos pasidalino, kad ne visos turėjo tokius įrankius ir kompiuterius, kurių reikalavo nuotolinis mokymasis „<...> Bet ne visi mes mokytojai esam aprūpinti techninėm priemonėm tokiom ten super duper kompiuteriais, kurie pavežtų kelias programas. (MOK28)“.

Kitas išryškėjusi tyrimo dalyvių interviu nuotolinio mokymosi kliūtys buvo tiek vaikų, tiek mokytojų technologijų naudojimo įgūdžių trukumas. Tėvas T26 mini, kad prieš nuotolinį mokymąsi jo vaikai nemokėjo naudotis daugeliu programų, kurie buvo reikalingi įvedus karantiną „<...> Bet nu elektroninį paštą, dokumentus, vordą pradėjo naudoti. Bet jiems irgi stresas buvo, jie dar vordo programos nebuvo čiupinėję <...> Lietuvių mokytoja reikalavo rašyti vorde ir nu vaikui penktokui buvo pirmą kartą, kai jis vordą naudojo. <...>“. Vaikai irgi išsakė, kad perėjus į nekontaktinį mokymąsi jiems reikėjo išmokti naujų įgūdžių „Kad man dar reikia išmokti naudotis kompiuteriu. Nu dabar aš jau geriau, bet aš niekada nebuvau iš tų vaikų, kuris praleidžia ten tris valandas prie kompiuterio. Tai man reikėjo gal daugiau pagalbos iš informacinių technologijų mokytojos, kad aš žinočiau kaip išsiųsti darbą taisyklingai, kad mokytojai atsiverstų gerai. (M23)“. Mokytojos mini, kad skirdavo laiko pamokų metu mokinių mokymui, kaip reikėtų naudoti programas „<...> jiems teko viską paaiškinti, vat pavyzdžiui, tas pavasarinis karantinas, tai tikrai užgaišdavau pati pamokas, kol išaiškinau kaip prikabinti darbą, kaip atsiųsti, kur įkelti. Praktiškai kelias pamokas turi priminti, aiškinti, rodyti, atrodo visi jau matė, dar kažkoks tai vienas atsiminęs, „tai man neišeina net parsisiųst programos arba ten neturiu dar kažkokią tai instrumento, kad galėčiau atlikti užduotį“. (MOK21)“. Apie mokytojų įgūdžių stoką išreiškė visose tyrimo dalyvavusiose grupėse. Tėvas T21 paminėjo tokį atvejį - „<...> patys mokytojai, kad susijungdavo vaikai, o pats mokytojas nesugebėdavo, yra buvę tokių nutikimų, kad tiesiog dėlto laikas buvo nukėlinėjamas. <...>“. Vaikai irgi nurodė, kad mokytojai nežinojo kai kurių programų funkcijų „<...> čia buvo biologijos modulis, tai mes su mūsų mokytoja, sudarė grupes ir mes turėjom temą ir mes turėjom pristatinėti ją. Ir tai galima buvo paskleisti per ekraną. Nu va, kaip jūs dabar matote mane, save, M16 ir M17, tai galima padaryti taip, kad matytum kompiuterio ekraną, ir galima būtų taip rodyti prezentacijas. Bet nu gal mokytojai kiti to nežino. (M18)“. Dalis mokytojų išsakė, kad mokytojoms reikėjo pagalbos pradėdant naudoti technologijas mokyme „<...> netyčia taip gavosi, kad aš tapau tuo atsakingu asmeniu, kuris padeda kolegoms susidoroti su sunkumais. Nes viena žinot, būna vienam kitam padėti ir automatiškai Tau pradeda skambinti visi. Iš tiesų pusę laiko dirbdavau sau, kitą pusę dienos aš padėdavau kolegoms dirbti. Nes tos pagalbos reikėjo tikrai labai daug, nes na kaip čia minėjo, ne visi

kolegos susidoroja su tais darbais, yra ir vyresnio amžiaus, kurie puikiai dirbo, yra jaunesnių, kurie visiškai nieko nesusipranta. (MOK210)“.

Taip pat, techniniai sunkumai, kurie atsiskleidė tyrimo dalyvių interviu yra ryšio problemos, programų strigimas ir problemos su prisijungimu. Tiek vaikai, tiek mokytojai ir tėvai pasidalino patirtimis, kada šios problemos turėjo įtakos mokymosi ir mokymo procesams. Tėvų interviu išryškėjo sunkumai kilę dėl interneto savybių „<...> pas mane buvo tokia problema, kad internetas buvo per silpnas. Plius, neturėjo savo interneto telefone. O aš tikrai mobilių. <...> (T29)“. Vaikai irgi atkreipė dėmesį į sunkumus kilusius dėl internetinio ryšio „Na aš maždaug prisiminiau pačią pirmą dieną, kai reikėjo jungtis nuotoliniu būdu. Sudėtinga tikrai buvo, nes ir internetas, visos tos problemos, tikrai lūžinėjo. Va, kai pagalvoju apie nuotolinį, ta pirma mintis, kad buvo pradžioje labai sudėtinga. <...> (M11)“. Taip pat vaikai mini, kad susidūrė su įvairiais sunkumais ir prisijungiant prie reikiamų platformų ar internetinių puslapių „Nu, nes pas mus per pirmą karantiną labai strigo dienynas <...> (M25)“. Mokytojos irgi išsakė, kad mokymosi procese kilo sunkumai dėl įvairių programų strigimo, pavyzdžiui, dėl didelio informacijos srauto „Atsakysiu dėl kamerų jungimo. Nežinau kaip pas jus, bet pas mus sistemos tiesiog neišveža tokio informacijos srauto.(MOK211)“.

Tyrimo dalyvių buvo atkreiptas dėmesys dar į tai, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi buvo įvesta labai daug programų bei platformų ir mokytojos nebuvo susitarusios ties vienos programos naudojimu. Dalis tėvų išreiškė, kad nuotolinio mokymosi metu buvo naudojama labai daug platformų ir tai kėlė sumaištį vaikams „<...> iš tikrųjų čia gal aš manau, kad gal šiek tiek buvo per daug chaoso. Nebuvo vienos aiškios platformos, aiškaus susitarimo, tarkim pagrindinis įrankis buvo Zoom, bet prie to buvo ir Join me ir tai atsitikdavo, būtent dėl to, kad mokykla neturėjo būtent tos komercinės Zoom versijos, ir kas 40 minučių būdavo visiška betvarkė ir turėdavo peršokti į kitą platformą, siūsdavo arba žinute kažkokia arba iš naujo sukurdavo grupę, šalia šitų dviejų dar veikė ir Moodle, informacija ateidavo per TAMO ir mano sūnaus atveju jisai naudojo 11 skirtingų visokių prisijungimo būdų ir platformų. Tai yra betvarkė, aš tikslesnio žodžio nepasakyčiau ir ta, mano galva čia grynai logistikos klausimas (T21)“. Vaikai irgi pasidalino, kad buvo lengva sumaišyti programas „Taip, ir taip kartais susimaišyti tarp tų programų galima. (M12)“ bei buvo sunku suprasti bei prisiminti kokią platformą kada reikėtų naudoti „Pavyzdžiui būna kokia pamoka ir nežinai kokioje platformoje, nes nepraneša iš anksto ir tada nežinai net kur jungtis reikia. (M13)“. Mokytojos irgi pastebėjo, kad dėl programų gausos mokytojams, tėvams ir vaikams kildavo sunkumų „<...> vieni, kaip ir sakė kolega, vieni naudojo

zoom'ą, kiti naudojo edmodo, treti classroom, ir iš tikrųjų į tą chaosą įkrito ir mokytojai, ir mokiniai, ir mokinių tėvai. Ir tada toks nesusikalbėjimas vyko, <...> (MOK26)“.

Dar vienas nuotolinio mokymo trūkumas, kuri nurodė tyrimo dalyviai yra tai, kad buvo lengviau įsiterpti ir sutrikdyti mokymosi procesą. Tai įtraukė ir anonimines patyčias prieš mokytojas ir vaikus bei pašalinių asmenų prisijungimas į pamokas. Tėvas T21 pasidalino tokių patyčių prieš mokytoją atveju „<...> buvo toksai atvejis kad vienas bendraklasis, mano dukros. Jisai nepagarbiai elgėsi užsislaptinę nepagarbiai elgėsi su mokytoja, tai tiesiog įžeidinėjo, išvadino visokiais žodžiais, <...> Pamokos metu, nu tiesiog mokytojai žinutę, eik tu ten, ko čia aiškini, nu va taip va tiesiog, pamokos metu vyko“. Dalis vaikų pastebėjo, kad kai kurie bendraklasiai trukdė sklandžiai pamokų eigai išjungdami kitų mokinių mikrofonus arba išmesdami iš pokalbio „<...> dažniausiai būna taip, kad vienas ar du tikrai atsiranda, kai išjungia mikrofoną arba tave išmeta iš pokalbio, bet, paskui, pastebėjau pabagoj viso šito, kad „Skype“ rodyt pradėdavo kas ką išmėtė, kas ką užtildė ir taip toliau. (M13)“. Taip pat keli vaikai ir mokytojai atkreipė dėmesį į pašalinių žmonių prisijungimą prie nuotolinių pamokų, vaikai išsakė tokį pavyzdį, „<...> kažkas turėjo mūsų klasės kodus ir kažkoks nepažįstamas vaikas įeidinėjo, trukdė pamokas, ten keikėsi, ten su mokytoju ir tyčiojosi iš mokytojo. (M25)“, mokytojai išsakė, kad „<...> buvo tokių grupių, kad prisijungia žmonių ir iš kitų miestų. Nes nuorodas numetė. (MOK212)“.

Sekantys aspektas, dėl kurio kildavo sunkumai mokymosi procese yra namų aplinka. Tėvai nurodė, kad sunkumus kėlė tai, kad darželinukas nėjo į darželį „<...> turiu ir darželinuką, tai sakyčiau gal man sunkiausia tai buvo su darželinuku tą pirmą, kai darželis neveikė. O dabar veikia darželis, tai kažkaip dar įmanoma tiem kitiem gyvenimus savo gyvent, <...> tą visą rytinį laiką aš turėdavau jį užimti viena pati, kad tuo tarpu apsaugoti tuos likusius, kad jie galėtų kažkaip dirbt. <...> (T26)“. Dalis vaikų irgi pasidalino, kad trukdžiai kildavo dėl brolių ar tėvų vaikščiojimo bei atskiro kambario neturėjimo „<...> aš kambariu dalinuosi su savo broliu. Tai pas jį yra stacionarus kompiuteris, tai jisai tenai mano kambaryje dirba. O aš kol kas dirbu savo, nu panašiai kaip virtuvėj, nu nelabai, bet nuo rytojaus turėsiu pas savo tėvus kambaryje, kad nevaikščiotų čia mano brolis ar tėvai, nežinau. (M23)“. Taip pat keli mokiniai pasidalino, kad mokymosi procese kildavo sunkumų dėl mokytojų vaikų „<...> biologijos mokytojai buvo sudėtinga, ji ten turi vaikų, kai ji kalbėdavo kartais pradėdavo verkti [vaikas], tai nelabai supranti, ką ji nori pasakyti. <...> (M19)“. Mokytoja MOK28 išsakė, kad dėl mokymosi bei darbo iš namų reikėjo sukurti būdus organizuoti aplinką, kad netrukdyti vienas kitam „<...> pati sakiau turiu dvi moksleives ir darželinuką, tai kabėjo ant durų sąrašas kur kokiam vaikui online pamoka ir kas tuo metu pabus su darželinuku, ir „neik tu dabar pas mamą, neik tu dabar pas sesę“.“ Be to, mokiniai pasidalino,

kad namų aplinkoje jiems būdavo daugiau pagundų, kurios trukdė susikaupti ties mokymusi „<...> namie yra labai patrauklu atsigulti tenai į lovą, eiti pavalgyti, labai blaško, iš tikrųjų. Daug sunkiau man buvo susikaupti ne su pamoka, o, kad neiti prie pašalinių. Kartais tai, va, pamatai, kad ten važiuoja dviratis pro langą, tai nori eiti į lauką ar dar ten ką ir labai traukia tas, o mokykloje taip nėra, nes ir šiaip, su draugais, ne vienas ten būni ir jau kaip ir esi priverstas, vis tiek atvažiavai tai ir mokaisi. (M12)“.

Perėjus prie nuotolinio mokymosi dalis respondentų paminėjo, kad iškilo sunkumai su bendravimu tarp mokinių ir mokytojų. Dalis vaikų susidūrė su tuo, kad nuotolinių pamokų metu buvo sunku suprasti mokytojas „<...> sunku šiek tiek suprasti ką mokytoja kalba, paaiškina per pamokas. (M26)“ mokinsys M27 pasidalino, kad „<...> aš beveik nieko nesuprantu. Greitai kalba. Ir negali paaiškinti normaliai dar.“. Mokytojos irgi išsakė, kad vaikai dalinosi, kad kontaktiniuose pamokose jiems būdavo lengviau mokytis „<...> kiek kalbėjau su vaikais sakė, gyvai pamokoje yra lengviau, kada tu čia ir dabar nesupratai kažko, tai ir mokytojas tau prieina ir paaiškina, parodo <..> (MOK27)“. Be to perėjus prie nuotolinio mokymosi vaikai pastebėjo, kad mokytojai mažiau paaiškina pamokų medžiagą „Tai ta mokytojos mažiau paaiškina negu mokykloj. (M26)“. Tėvai irgi nurodė, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi buvo sunkiau suprasti, ką mokytojai paaiškina ir užduoda „<...> truputėlį neaišku, kokie namų darbai ar užduotis. Tai buvo viena lietuvių pamoka, tai prisijungė, sako: “mokytoja nieko nekalba”. Pasirodo, reikėjo kažką perskaityt. O niekur jis nerado, kur perskaityt, messengeri niekas neparašė, jie bendrauja per messengeri. <...> (T210)“. Mokinių interviu išryškėjo, kad nekontaktinio mokymosi metu pasidarė sunkiau paklausti mokytojų „Tai pavyzdžiui, kai tu nesupranti kažko, ir tu nori paklausti mokytojo, o jau nebegali (M22)“. Be to mokiniai susidūrė su tuo, kad mokytojos ne visada atrašydavo ir atsakydavo į joms parašytus klausimus „atrašo. Nu parašo neatrašo, čia kaip kada sakau (M22)“ bei sunku būdavo numatyti, kada mokiniai gaus atsakymą „Nu čia labai sudėtinga (juokiasi) per laiškus, kai nežinai, kada gausi atsakymą. (M19)“.

Apibendrinant, dalis vaikų ir mokytojų paminėjo, kad nuotolinio mokymosi metu truko planšečių ar kompiuterių bei tėvai ir mokiniai išsakė, kad mokymuisi trūko ir spausdintuvo. Taip pat, dalis mokytojų bei vaikų nurodė, kad ne visada turimi įrankiai buvo tinkami naudojamoms programoms. Tėvų, mokytojų ir mokinių interviu išryškėjo vaikų bei mokytojų technologijų naudojimo įgūdžių trukumas, įvairus techniniai sunkumai (ryšio problemos, programų strigimas ir problemos su prisijungimu) ir didelis naudojamų platformų skaičius bei lengvesnis pamokų trikdymas tiek iš vaikų pusės tiek iš pašalinių žmonių. Be to tiek mokiniai, tiek mokytojai ir tėvai išsakė, kad kilo sunkumai dėl mokymosi namų

aplinkoje – dėl šeimos narių bei atsiradusių pagundų. Bei keli mokiniai ir tėvai pasidalino, kilusiais sunkumais dėl bendravimo tarp mokinių ir mokytojų – sunkiau suprasti mokytojas, dalis mokinių dar paminėjo tai, kad mokytojos mažiau paaiškino pamokų medžiagos bei buvo jas sunkiau paklausti, o mokytojos atkreipė dėmesį į vaikų patirtį, kad jiems buvo lengviau mokytis mokykloje.

Terminų ir taisyklių pokyčiai

Perėjus prie nuotolinio mokymosi mokytojoms reikėjo iš naujo sukurti bei paaiškinti vaikams taisykles, kurios bus svarbios nekontaktinio mokymosi procese. Tėvai mini, kad mokytojos greitai pastebėjo, kad mokantys nuotoliniu būdu, vaikai nėra pilnai įsitraukę į mokymąsi ir dažnai užsiima pašalinėmis veiklomis „<...> labai greitai suprato, kur paaugliai pradeda apgaudinėti mokytojus, labai greitai išleido vidines taisykles. <...> Tada jau ir jiems nuleido viską, tas, kad privalomos pamokos, kad per pamokas nevalgom, nesusirašinėjam papildomai čiatuose. <...> [mokytojai] paskui atsekdamo, kad jie mūdle susirašinėja vienas su kitu pamokų metu, tai žodžiu kita mokytoja buvo atsakinga už tai, kad jie eitų į pamoką ir dalyvautų, nes jie tarsi žiūri į kompiuterį, tarsi viskas gerai, bet kai jų paklausi, jie pasimeta ir nebežino ir pusė dalyko nebegirdi. Tai va šiaip tos taisyklės, kad nu sudėjo tokius rėmus patiems vaikams, kad kažko negalima daryti. (T21)“. Mokytojos užsiminė, kad atsirado papildoma vaikų dalyvavimo pamokose kontrolė „<...> Kiekvieno dalyko, kiekviena klasė, susikūrus Messenger grupes. Ir mokytojai. Mes į grupę įmetam, kas neprisijungia ir iškart auklėtojas skambina klaus, kodėl neprisijungė. <...> (MOK212)“. Taip pat, siekiant vaikus labiau įtraukti į mokymosi procesą mokytojai sukūrė taisyklę, kad į pamokas reikia prisijungti su vaizdo kameromis. Mokytojos kalba apie tai taip – „Mes priėmėm nuostatą, kad būtinai turi jungtis vaizdo kameras. Ir žinau vaikų, kurių iškart sudužo visų kameros, suskilo. Dabar yra tik du vaikai, kurie gali jungtis be vaizdo kamerų. Nėra vaizdo- n raidė.(MOK12)“. Vaikai irgi išsakė, kad susidūrė su šiomis taisyklėmis „Pasikeitė gal tas, kad dabar įsivedė taisyklę, kad dabar reikia kamerom įjungtom būti. (M26)“.

Įvedus karantiną ir perėjus į nuotolinį mokymąsi respondentai dalyvavę tyrime nurodė, kad pasikeitė terminai namų darbų pridavimui ir atsirado galimybė nustatyti laiką, iki kurio turėjo vaikai atsiusti namų darbus. Tėvai pastebėjo, kad dažnai buvo nurodoma, kad reikia atsiusti užduotus darbus iki nustatytos valandos „<...> Griežtai iki 16 val. mums būdavo prašoma ir viskas <...> (T11)“. Vaikai išsakė, kad atlikti užduotus darbus reikėdavo tą pačią dieną, kai jie būdavo užduoti „<...> chemijai atsiskaityti duodavo iki tos pačios dienos, pvz., penktos valandos atsiųsti. (M13)“. Apie tai, kad namų darbai turėdavo būti atsiusti tą pačią dieną mini ir mokytojos „<...> dabar aš penktokams uždavusi, mes

per pamoką ten dirbome, tai šiandien turėjome kaip tik tą zoom pamoką, daviau namų darbą ir sakiau, kad iki šeštos valandos jie man ten turi parašyti, nufotografuoti ir atsiųsti, per wordą, kaip ten kas. (MOK23)“. Tačiau keli tėvai pastebėjo, kad nors darbų pridavimo terminai ir pasikeitė, bet dažnai mokytojos priimdavo darbus ir po nustatyto laiko „*Labai tolerantiškai ir tą reikia tikrai pripažinti, turint galvoje, kad ir mokytojams ne visada viskas pavykdavo, būtų neteisinga žiūrint iš mokytojų pusės jeigu jei būtų taip jau skaičiavę minutes, bet paprastai būdavo toksai drausminantis kažkokis dalykas jeigu iš tikrųjų yra toks vėlavimas, apsižioplinimas, tai tiesiog vėliau komunikuojant visada būdavo suteikiama galimybė tas uodegas paslėpti, na padaryti tuos nepadarytus darbus na iš tikrųjų nereikėdavo labai didelių argumentacijų, tiesiog visi tą priimdavo kaip kažkokį force majore, ir turbūt tie tokie na nežinau tvarkaraščiai, na deadlin'ai, jie buvo labiau orientaciniai, na be jokios abejonės būdavo jeigu ten labai pražioplinama, arba pakartotiniai, aišku pažymį paveikdavo, kažkaip taip, bet tolerancija iš tikrųjų didelė būdavo, dėl to ištikrųjų nebuvo kokio didelio spaudimo. (T21)“.*

Apibendrinant, nuotolinio mokymosi metu tėvai mini, kad mokytojoms reikėjo priminti bei iš naujo sukurti taisykles. Dalis mokytojų išsakė apie papildomos vaikų dalyvavimo pamokose kontrolės atsiradimą bei mokytojų ir vaikų tarpe yra dalinamasi taisykle dėl vaizdo kamerų naudojimo. Taip pat, respondentų buvo išsakyti pokyčiai terminų nustatyme. Dalis tėvų pasidalino, kad buvo nustatoma valanda, iki kuriuos turėjo būti priduoti darbai, vaikai ir mokytojai mini, kad namų darbai turėjo būti padaryti ir išsiųsti tą pačią dieną kai ir buvo užduoti, tačiau keli tėvai mini terminų lankstumą.

3.3. Vaikų įsitraukimas į mokymąsi

Temoje vaikų įsitraukimas į mokymąsi yra atskleidžiami tokie išryškėję nuotolinio mokymosi vaikų įsitraukimo į mokymąsi aspektai kaip, vaikų motyvacija mokytis, nesąžiningumas, vaikų savarankiškumas bei vaikų bendradarbiavimas iš mokinių, tėvų ir mokytojų perspektyvų.

Vaikų įsitraukimas į mokymąsi tema susidaro iš keturių potemių:

1. Vaikų motyvacija mokytis nuotolinio mokymosi metu
2. Nesąžiningumas
3. Vaikų savarankiškumas
4. Vaikų bendradarbiavimas

Vaikų motyvacija mokytis nuotolinio mokymosi metu

Respondentų interviu išryškėjo tai, kad vaikų motyvacijos mokytis bei rezultatų pokytis įvedus karantiną buvo nevienareikšmis. Dalyviai nurodė, kad pastebėjo tiek motyvacijos sumažėjimą ir pažymių pablogėjimą, tiek motyvacijos padidėjimą ir pažymių pagerėjimą, tiek ir pokyčio nebuvimą.

Iš pradžių bus aptartas motyvacijos padidėjimas bei pažymių pagerėjimas. Dalis tėvų išsakė, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi vaikų motyvacija pakilo „<...> *pradžioje buvo tokia motyvacija, kaip į nuotyki žiūrėjo, taip susiėmė ir taip stengėsi, laukė, kas čia bus, kokias dvi savaites labai toks pasiruošimas didelis buvo ir smalsumas ir įdomu ir labai stengėsi <...> (T13)*“. Keli vaikai paminėjo, kad jų noras mokytis padidėjo perėjus prie nekontaktinio mokymosi „*Man, kadangi per nuotolinį viskas žymiai geriau sekėsi, tai gal per nuotolinį daugiau tos motyvacijos gavau, nes kai pradeda sektis, tada pradedi galvoti, kad ir čia gali pasisekti, ir čia ir tada dar labiau stengiesi ir gali ir baigti anksčiau, ir nereikia ir į tą papildomą savaitę. (M13)*“. Dalis mokytojų irgi paminėjo, kad kai kurių vaikų dalyvavimas pamokose padidėjo „*Pas mane išlindo porą mokinių ir aktyvumas negaliu pasakyti, kad padidėjo, bet šovė į dangų. (MOK211)*“. Mokytojai išskyrė, kad tylesnių mokinių įsitraukimas į mokymąsi padidėjo „<...> *tie uždaresni vaikai, kurie pamokose būdavo labai labai tylūs- mano pamokose jie atsiskleidė ir iš tikrųjų tapo aktyviausi. <...> (MOK218)*“. Taip pat tyrimo dalyvių dalis pastebėjo mokymosi rezultatų ir pažymių pagerėjimą. Tėvas T24 dalinasi tokia patirtimi „<...> *dėka kovidų rezultatai pagerėjo ir vidurkis dabar yra gerokai didesnis nei jinai planavo*“. Mokinių tarpe irgi buvo vaikų, kurių pažymiai pagerėjo „*Mano pažymiai tai žymiai pagerėjo. (M12)*“. Mokytoja MOK28 atkreipė dėmesį į vaikų su aktyvumo ir dėmesio sutrikimais rezultatų pokyčius įvedus karantiną „<...> *Hiperaktyviems vaikams nuotolinis ugdymas pasiteisino, <...> kai atsisėdavo šalia dar tėtis ar mama, na rezultatai tiesiog pagerėjo*“.

Tyrimo dalyvių interviu taip pat išryškėjo ir motyvacijos sumažėjimas ir pažymių pablogėjimas. Keli vaikai pasidalino, kad motyvacija mokytis sumažėjo karantino pradžioje, tačiau vėliau padidėjo „*Man tai, gal, kaip tik tas noras mokytis sumažėjo, <...>. Tai man kažkaip noras mokytis mokykloje tikrai didesnis, bet, kadangi visas tas nuotolinis mokymas prasidėjo jau einant į mokslo metų galą, tai tada jau atsirado biški jausmas padaryti taip, kad, jeigu gerais pažymiais baigi, tai neiti savaitę papildomą tą, kur yra. Tai man kažkaip tada atsirado motyvacijos, kad galiu pasistengti ir gerai pabaigti, ir dar savaitę neiti už tai papildomai. (M12)*“. Mokytoja MOK28 paminėjo, kad motyvacija mokytis sumažėjo kai kuriems gerai besimokantiems vaikams „<...> *Nepasiteisino kai kuriems dešimtukininkams <...> nuotoliniu būdu tiesiog nu, nu aptingdavo jie ir tada ir neįkeldavo užduočių atsakymų, ir*

neatsiskaitydavo <...>“ bei MOK212 atkreipė dėmesį, kad sumažėjo įsitraukimas ir dalyvavimas vaikų iš šeimų susiduriančių su įvairias sunkumais „*Sunku iš probleminių šeimų vaikams. Ten visiškai neliko kontrolės, skambinu- neatsiliepia, nėra su kuo jungtis. Ženkliai paprastėjo reikalai.*“ Keli tėvai irgi paminėjo, kad perėjus prie nuotolinio mokymosi jų vaikų motyvacija sumažėjo „*<...> labai buvo sunku, tikrai buvo sunku, nes tikrai atidėliodavo, vengdavo užduočių, sakydavo taip: „kad aš nemačiau arba mokytoja nieko nerašė. Arba aš nieko nemačiau, niekas man nieko nerašė, nieko nedavė“ nu tai lygu, kad nieko nereikia daryti ir nieko aš nedarysiu. (T26)*“ . Taip pat tyrimo dalyvių interviu išryškėjo ir tai, kad dalies mokinių rezultatai pablogėjo. Tėvai nurodo, kad pažymių vidurkis tapo žemesniu „*Aaa nežinau, kaip kitur mmm pas mus bėda. Bėda nedidelė, keliais nuošimčiais, bet vidurkis nukrito. (T25)*“ , keli mokiniai irgi mini tai, kad jie gaudavo mažesnius pažymius „*Pažymiai tapo blogesni (M27)*“ . Mokytoja MOK26 pasidalino, kad mokinių rezultatai karantino metu pablogėjo „*<...> testai, na parodė įvairiausių rezultatus ir dauguma tai iš tikrųjų nuosmukį, ryškų mokinių nuosmukį, kalbant apie lietuvių kalbą <...>*“ .

Respondentų interviu išryškėjo ir tai, kad kai kurių mokinių nei motyvaciją, nei pažymiai perėjus prie nuotolinio mokymosi nepakito arba pokytis priklausė nuo pamokų pobūdžio ir asmeninių vaikų savybių. Mokinys M23 pasidalino, kad jis mokėsi vienodai, tiek nuotoliniu būdu tiek kontaktiniu „*Man atrodo, kad vienodai. <...> jeigu aš noriu mokytis, aš mokysiuos, nesustabdys manęs nei virusas nei sėdėjimas namuose. Jeigu aš noriu mokytis, aš mokysiuos, tai man tas pats, tipo, vienodi pažymiai mokykloje ir nuotoliniu būdu*“ . Keli tėvai irgi mini, kad jų vaikų pažymiai liko tokie kaip buvo prieš karantiną „*Pažymiai liko tie patys, <...> (T11)*“ . Vaikai taip pat pastebėjo, kad jų motyvaciją ir pažangą priklausė nuo pamokų pobūdžio „*Mano tai kai kurios pamokos suprastėjo, kai kurios – pagerėjo. (M11)*“ . O mokytojos nurodo, kad pokyčiai ar jų nebuvimas priklausė nuo vidinių vaikų savybių „*Turbūt priklauso nuo vaiko. Jei jis buvo motyvuotas, tai nepasikeitė rodiklis. Bent jau mano atžvilgiu. (MOK215)*“ .

Taigi, dalis mokytojų, tėvų ir vaikų nurodo, kad nuotolinio mokymosi metu vaikų motyvaciją padidėjo, kelios mokytojos išskyrė tylesnių mokinių įsitraukimo padidėjimą. Dalis mokinių, mokytojų ir tėvų mini teigiamus pokyčius ir kai kurių vaikų pažymiuose. Respondentų interviu išryškėjo ir kitokia patirtis – dalis vaikų, mokytojų ir tėvų išsakė, kad kai kurių vaikų motyvaciją mokytis sumažėjimo ir vaikai gaudavo žemesnius pažymius. Be to tyrimo dalyvių tarpe buvo mokinių, mokytojų ir tėvų, kurie nurodė, kad motyvacijos bei pažymių pokyčių įvedus karantiną neįvyko arba jie priklausė nuo vaikų asmeninių savybių arba pamokų pobūdžio.

Nesąžiningumas

Nuotolinio mokymosi metu pasikeitė vaikų mokymosi įpročiai. Vaikų ir tėvų dalyvavusių tyrime interviu išryškėjo toks aspektas, kad įvedus karantiną pasidarė lengviau vaikams nesimokyti. Tėvas T29 pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu vaikams, kurie nenorėjo mokytis buvo lengviau nedalyvauti pamokose „*Kad mokytis nelabai nori. Tą tai labai gerai. Nes sudarytos visos sąlygos. Aš direktorei sakiau, kai buvom susitikusios. Tai mokykloj tai bent jau turėjo pagalvot, kaip pabėgti iš pamokos, bet sudarytos visos sąlygos, internetą atjungei ir viskas jau pamokų nebėra. Tai čia net labai gudriai galvot nebereikia.*“. Mokiniai irgi paminėjo, kad kai kurie vaikai sakė turintys techninių sunkumų savo naudai „*<...> yra ir tokių mokinių, kurie naudojami tuo specialiai taip sako, nes vienoje pamokoje viskas gerai, kitoje pamokoje – jau blogai. Čia gal nuo žmogaus priklauso. (M13)*“. Vaikų grupėje buvo išsakyta, kad vaikams buvo lengviau sudaryti įspūdį, kad jie dalyvauja pamokose, tačiau nesimokyti „*Kai kurie klasiokai išvis nesimoko per nuotolinį. <...> pavyzdžiui vienas klasiokas jisai prisijungia prie pamokos, bet išjungia ir kamerą ir garsiakalbį ir nuėjo į parduotuvę. (M21)*“.

Be to, padidėjo ir nesąžiningumo atvejų namų darbų daryme bei kontrolinių darbų metu. Pavyzdžiui, kelios mokytojos mini, kad netiesioginio mokymosi metu nusirašinėjimas bei nesąžiningumas mokymesi buvo dažnas „*<...> išvelgiau ir daug neteisybės, tokio slapukavimo, nusirašinėjimo, na, tai čia reikėtų aišku tobulinti ir mokytojams pažangos tikrinimo (trukdžiai) (MOK26)*“. Mokinių tarpe irgi buvo vaikų, kurie pastebėjo, kad nuotolinio mokymosi metu buvo lengviau nesąžiningai elgtis bei nurodė tiek naudojimąsi vadovėliu kontrolinių darbų metu „*Kontrolinius gali pažiūrėti į vadovėlį. (M25)*“, tiek interneto pagalba „*Kad lengviau būna pasižiūrėt atsakymus.<...> Nu aš pasigooglinu. (M24)*“, tiek draugų ir kitų asmenų pagalba „*Nuoširdžiai, tai buvo labai lengva sukčiauti. Daugelis taip ir darė. <...> jeigu atsiskaitymą atsiunčia, tai mokytoja nežiūri kaip darai, tai gali šeimos pagalbos naudotis, programėlėm, draugais, nu bet kuo. (M13)*“. Mokytojos taip pat išsakė, kad nuotolinio mokymosi metu buvo daug būdų būti nesąžiningu „*Taip, tai atrodo, taip aš kalbėjau su savo vaikais, „bet tu mama nesupranti, visi taip daro, tu matai, tu pasižiūrėk“*“, „*na mes čia prisijungiam visi prie kompo, bet dar šalia telefoną turiu kur grupas draugų, kur mes čia visi susirašinėjame, kur vienas kitam pasakinėjame atsakymus, arba ten va kažkas grupse yra gudresnis, tai va tas gudresnis dar pasakinėja telefonu“*“, *žodžiu ten nusirašinėjimo būdų n ir plius ir sužinojau ne vieną. (MOK28)*“.

Pastebėdamos tai, kad nesąžiningumo atvejų perėjus prie nuotolinio ugdymo padaugėjo, mokytojos pradėjo ieškoti būdų kaip tai sustabdyti arba sumažinti. Mokinė M18 pasidalino, kad lietuvių kalbos mokytoja vietoje kontrolinių darbų užduodavo namų darbus „*Ne, lietuvių mums būdavo taip, kaip*

reikėdavo parašyti, mes dabar ėjom sakinio dalis, tai reikėjo parašyt 10 sakinių ten, vienas sakinyš ten su vienarūšėm, ir reikėjo parašyt ir duodavo savaitę gal parašyti tuos sakinius. Nes jeigu duodavo kontrolinį, tai kontrolinis kaip čia pasakius, jei kontrolinio visas variantas tas tiesiog nusirašyti. Viskas.“. Mokytoja MOK22 sustabdė nesąžiningumo atvejus parašydama „kuolus“ tiek nusirašiusiam vaikui, tiek tam vaikui, iš kuriuo nusirašė darbą „*Aš išsprendžiau labai paprastai tą reikalą, gal dabar nusirašinėja ir aš nepastebiu, bet nepastebiu, kad nusirašinėtu, kai surašiau kuolus ir tiems kas davė ir nuo ko nusirašė, kai darbai buvo vienodi ir be teisės taisytis, problema išsisprendė greitai, dabar parašo patys ir plus visiems leidžiu darbą perrašyti jei pažymys nepatinka, bet jeigu nusirašei gauni kuolą, be teisės perrašyti. Viskas, problema išsisprendė greitai.“.* Mama T22 išsakė, kad taip pat kūno kultūros mokytojas dalyvavimą pamokose užtikrindavo vaizdo kamerų naudojimu „*<...> Ir simuliuoti negali, nes tu labai akivaizdžiai visi mato...“.*

Taigi, įvedus nuotolini mokymąsi respondentai iš tėvų ir vaikų grupių pastebėjo, kad vaikams buvo lengviau nesimokyti – nedalyvauti pamokose arba užsiimti pašalinę veiklą pamokų metu. Be to mokiniai ir mokytojai išsakė, kad atsirado ir daugiau galimybių nesąžiningai elgtis atsiskaitymų metu – naudotis vadovėlių, internetų, draugų ar kitų žmonių pagalba. Siekiant užtikrinti vaikų sąžiningumą, mokiniai pasidalino, kad mokytojos užduodavo namų darbus vietoje kontrolinių darbų, mokytojos išsakė, kad sustabdė nesąžiningumo atvejus parašydama „kuolus“, o mama paminėjo, kad dalyvavimą pamokose užtikrindavo vaizdo kamerų naudojimu.

Vaikų savarankiškumas

Nuotolinio mokymosi metu vaikų savarankiškumo įgūdžiai tapo dar svarbesni negu kontaktinio mokymosi metu. Dalyje mokytojų interviu išryškėjo tai, kad nuotolinio mokymosi metu atsiskleidė, kas iš vaikų moka planuoti savo laiką bei dirbti savarankiškai bei vaikai, kuriems reikalinga pagalba mokantis „*<...> jau praėjo vat kažkiek laiko, atsiskleidžia tie vaikai, kurie, geba planuoti savarankiškai laiką, kurie geba, na sąmoningai dirbti, nu ir atsiskleidžia kita pusė, kuriems reikia mamos ir tėčio kontrolės, priklauso ir nuo amžiaus tų vaikų sugebėjimai, <...> (MOK29)“.* Mokiniai ir tėvai irgi pasakojo apie įvairias patirtys, tiek sėkmingo savarankiško mokymosi tiek sunkumų kilusių mokantys savarankiškai.

Iš pradžių bus aptarti iššūkiai, kurie kilo dėl mokymosi savarankiškai. Tėvas T26 pasidalino, kad jo vaikui buvo labai sunku mokytis savarankiškai „*<...> dabartinis šeštokas, tuometinis penktokas, tai labai buvo sunku, tikrai buvo sunku, nes tikrai atidėliodavo, vengdavo užduočių, sakydavo taip: „kad aš nemačiau arba mokytoja nieko nerašė. Arba aš nieko nemačiau, niekas man nieko nerašė, nieko nedavė“*

nu tai lygu, kad nieko nereikia daryti ir nieko aš nedarysiu.“. Keli mokiniai irgi susidūrė su sunkumais organizuojant savo mokymosi procesą namie „Man yra daug sunkiau save prisiversti, man yra patogiau, kai į pamokas ateinu, tai aš tiesiog ateinu ir aš girdžiu, kaip mokytojas aiškina, ir aš turiu atsėdėti, labai sunku tada užsiblokuoti ir sakyti, kad aš dabar negirdėsiu tiesiog. Daug lengviau, kai mane kažkas kaip priremia ir aš turiu tą daryti. (M17)“. Mokytojos irgi išsakė, kad kai kuriems vaikams truko savarankiško mokymosi įgūdžių „<...> chaosas, iš tikrųjų ką mes pastebėjome, tai neturi savarankiško mokymosi įgūdžių, <...> (MOK28)“. Todėl mokytojos skatino savarankiškumo įgūdžių lavinimą „<...> šiemet sutarėm taip, - „Skaityk dar kartą“ , „skaityk dar kartą užduotį pats“, „skaityk tiek kartu, kad galų gale suprastum“, nes tas toksai lengvumas, kad viską mokytoja išaiškina, kiekvieną žodį, paslėptą mintį, ir kas ten parašyta, tai turime tą ypatingai akcentuoti, ir tą, savo mokykloje šiemet ir bent jau ir aš labai daug aiškinau, anglistai, tai nebeverčiu užduoties, sakau „skaityk dar kartą, dar kartą“ ar ne? Bandyk iš konteksto suprasti, ar dar kažkas tai, tiesiog naujus reikia formuoti įgūdžius, savarankiškumo ar ne? Tai va tas labi labai svarbu (MOK28)“. Tėvai išsakė, kad vaikai nuotolinio mokymosi metu įgijo naujų įgūdžių „<...> Aš manau, kad čia jeigu yra gera kokia patirtis vaikams turbūt iš laiko valdymo, planavimo, tikrai tos patirties gavo, ko mokykloje negauna, nes jiems paprastai, pasako puslapį, jie užsirašo padaro, na o čia jiems patiems reikėjo pasidėlioti tą laiką ir taip toliau. Tai turbūt čia tie didieji iššūkiai ir buvo. (T21)“. Mokytojos irgi pastebėjo pokyčius įvykusius karantino metu vaikų atsakingume ir savarankiškume „<...> tai aišku atsakomybė, savarankiškumas, tai čia jau be abejojimo turėjo didelės įtakos tas nuotolinis darbas toms savybėms išvystyti ir kai kam aš pastebėjau, kad tikrai tai pavyko padaryti, (MOK23)“.

Kita respondentų dalis turėjo kitokią patirtį ir nurodė, kad vaikai lengvai perėjo prie nuotolinio mokymosi. Kai kurie tėvai išsakė, kad nesusidūrė su sunkumais, kai vaikams reikėjo mokytis savarankiškai „Nu, mums kažkaip tokių bėdų nėra. Mergaitės savarankiškos. Viską dirba pačios. Tiesiog mums nereikia sekti. Tai mums problemų nekylo. (T28)“ bei vaikams gerai tai sekėsi „dukra labai puikiai susitvarkė ir savarankiškai viską darydavo. (T22)“ ir nereikėjo papildomos tėvų pagalbos „Visiškai mūsų pagalbos nereikėjo vaikui, tikrai visiškai <...> (T11)“. Mokytoja MOK26 pasidalino, kad aštuntų klasių mokiniai perėjus prie nuotolinio mokymosi mokėjo išspręsti kylančius sunkumus savarankiškai „<...> kaip auklėtoja praeitais metais irgi turėjau aštuntokus, tai su tėvais šiek tiek mažiau bendravau, nes iš tikrųjų jau aštuntokai ir patys suvaldė situaciją“. Vaikas M11 irgi paminėjo, kad nuotolio mokymosi metu vaikai dažnai patys be tėvų sprendavo sunkumus, su kuriais jie susidurdavo „Na ne, dabar jau

daugiau savarankiškai. Mokykloje daugiau padeda tėvai, o čia jau labiau savarankiškai dirbi su mokytoju.“.

Kai kuriems vaikams perėjimas prie nuotolinio mokymosi buvo ne tik lengvas, bet dalis vaikų nurodė ir daug teigiamų aspektų susijusių su savarankiškumu ir laiko planavimu. Mokinė M11 išsakė, kad nuotoliniame mokymesi jai patiko galimybė būti savarankiškai „*Man tai labiau patiko, kad savarankiškai viską darai. Daugiau savarankiškumo yra*“. Kiti vaikai paminėjo, kad jiems patiko tai, kad mokantys savarankiškai atsirado galimybė planuoti savo laiką ir veiklą. Mokinė M18 pasidalino, kad jai patiko nuotolinis mokymasis dėl galimybės organizuoti savo darbus „*<...> Man labai patiko tas nuotolinis mokymas vien dėl to, nes tiesiog tu gali viską susiorganizuoti <...>*“. Mokinė M13 paminėjo, kad jai patiko nuotoliniame mokymesi tai, kad ji galėjo būti savarankiška „*Aš pasijaučiau savarankiška. Man patiko, kad gali kaip ir dalyvauti pamokoje, bet pas mane mokykloje nėra taip labai griežtai, tai aš galėjau kaip ir kitomis veiklomis tuo pačiu užsiimti. Kaip ir pati nusprendžiau: „šitą jau girdėjau...“, ir taip sutaupti laiką. Jo, man tas savarankiškumas būtent patiko. <...> Ir mantai tas planavimas, tokia visiška naujovė, tokia laisvė. Man tai labai patiko. Jooo...“.* Dalis mokytojų irgi atkreipė dėmesį į tai, kad kai kurie mokiniai teigiamai vertino savarankiškumo padidėjimą ir planavimo galimybes „*O aštuntokai tik du mokiniai iš dviejų klasių parašė, kad jie nori meet'o. Visi kiti, kad nori video, nes taip patogiau yra valdyti savo laiką, kada jie žiūri tą video, kad jie gali susistabdyt, atsisukt kada nori, kada jiems patogiu. (MOK210)*“. Mokinė M11 išsakė, kad jai savarankiškai mokytis buvo lengviau negu kontaktiniu būdu „*Man, pvz., daug lengviau tuos sudėtingesnius dalykus išmokti nuotoliniu būdu, negu klasėje, nes reikia daug susikaupimo klasėje. Ir daug žmonių ir triukšmo, o čia savarankiškai vienas būni kambaryje ir viską pasidarai. <...>*“.

Keli tėvai atkreipė dėmesį į tai, kad savarankiškumas galėjo nebūti susijęs su nuotoliniu mokymusi „*<...> kažkaip tu visada ir iš vaiko gaudavai grįžtamąjį ryšį ir iš mokytojos tai, iš tiesų tas savarankiškumas nebuvo tiesiogiai susijęs su nuotoliniu mokymu. (T22)*“ bei galėjo būti susijęs su vyresniu amžiumi „*Sunku pasakyti, aš turbūt irgi nesuriščiau tiesiog su nuotoliniu mokymu, jau sakiau, kadangi dukra vyriausia, tai mums patiems su ja darbo buvo mažiausiai, tiesiog viską ji išspręsdavo pati, netgi technines problemas, netgi jinai būdavo mums konsultantė. (T21)*“.

Apibendrinant, tyrimo dalyvių patirtis vaikų savarankiškumo klausimu išsiskyrė. Tiek mokytojų, tiek mokinių ir tiek tėvų interviu išryškėjo tai, kad kai kurie vaikai stokojo savarankiškumo įgūdžių, todėl mokytojos pasidalino, kad lavino savarankiškumo įgūdžius bei dalis mokytojų ir tėvų pastebėjo, kad vaikų savarankiškumas ir atsakingumas pakito karantino metu. Dalis mokytojų, mokinių ir tėvų išsakė,

kad kai kuriems vaikams buvo lengva pereiti prie nuotolinio mokymosi bei būti savarankiškiems mokymosi procesebei keli mokiniai ir mokytojai vertino savarankiškumo padidėjimą teigiamai. Dalis tėvų atkreipė dėmesį, kad savarankiškumo pokyčiai galėjo būti susiję su vaikų vyresniu amžiumi.

Vaikų bendradarbiavimas

Perėjus prie nuotolinio mokymosi daugumą respondentų pastebėjo, kad vaikų bendradarbiavimas mokymosi klausimais pasikeitė. Vaikų interviu išryškėjo tai, kad įvedus karantiną vaikų bendravimas ir bendradarbiavimas tapo dažnesnių „*Man tai daug labiau patiko, daug labiau bendrauju su klasiokais kai dirbu nuotoliniu, <...> atrodo lyg ir bendruomeniškumas vienu kitų, jisai kaip ir visiems labai sustiprėjo <...> (M11)*“. Dalis tėvų išsakė, kad vaikai dažniau pradėjo daryti namų darbus kartu tiek didesnėmis grupelėmis „*<...> Nes namų darbus pradėjo ruošti kolektyviai, žūmai, čiatai pasidarė priemonės jau nebe pamokoms bet apskritai namų darbui sprendimui ir visiem kitiem. (T24)*“ tiek su vienu iš draugų „*<...> susiskambino su klasiokoje, darė pamokas kartu. Nu rugsėjį pradėjo ruošti pamokas kartu per mytą tai ... kas yra labai faina, kad taip draugauja per atstumą, (T21)*“. Vaikai irgi pasidalino, kad dažnai darydavo namų darbus kartu su kitais vaikais „*Mes dažnai kalbėdavomės telefonu po pamokų, tada aptardavome, namų darbus dažnai darydavome (M19)*“ bei padėdavo vienas kitam su pamokomis, kurias geriau supranta „*Pavyzdžiui, aš geriau suprantu matematiką, M18 geriau supranta lietuvių. Tai dažniausiai mes darydavom matematiką kartu. Ne, biologiją jinai geriau supranta. Tai biologiją darydavom mes kartu, kadangi biologiją ji man paaiškina, matematiką aš jai paaiškindavau. Bet jeigu taip vienas mokintumeisi, tai tada būtų žiauriai sunku manau. (M17)*“. Mokiniai pasidalino, kad kai užduotis būdavo sunkios vaikai spręsdavo jas kartu „*<...> kai būdavo chemija, tai gan sunkus dalykas. Ir pačiam suprasti tas formules ir viską, ką ten spręsti, būdavo labai sunku. Vienas su kitu daugiau spręsdavom <...> (M11)*“ bei vaikai labai noriai vienas kitam padėdavo „*<...> kai reikia pagalbos jie visada padeda jeigu jie supranta patys. (M22)*“. Dalis tėvų išsakė, kad vaikų bendradarbiavimą nuotolinių jie vertina gerai ir kad vaikai daug išmoksta kai atlieka užduotys kartu bei padeda vienas kitam „*<...> Vieni kitus bemokydami vaikai patys daug išmoksta, kaip žinia. Kol aiškinasi toje grupėje, tai patys daug supranta (T24)*“

Taip pat mokiniai išsakė, kad vietoje mokytojų kreipėsi į klasiokus įvairiais mokymosi klausimais „*Man patiko tas komandinis darbas, kai mes kaip ir turėjom nustot, bet mes dar daugiau suartėjome su klasiokams. Nes kiekvienas pavargom rašinėti mokytojams, tai tarpusavyje klausinėjomės. Tarpusavyje komunikacijos buvo daug (M13)*“. Bei keliems mokiniams draugai padėdavo dažniau negu

tėvai „<...>, man daugiau padėjo draugai, nes tėtis visą dieną dirbo, o mama turėdavo išvesti mažąjį brolių pasivaikščioti, kas jis netrukdytų man ir mano vyresniam broliui mokintis. (M16)“. Dalis mokytojų irgi pasidalino, kad kai tėvai negalėdavo padėti, vaikams padėdavo jų draugai „<...>. Tai kai tėveliai negali padėti, tada draugai padeda ar dar kažkas. <...> (MOK213)“. Mokiniai interviu metu dalinosi tuo, kad kreipiasi iš pradžių į klasiokus, nes taip jie gauna greičiau atsakymą į klausimus „Nu, nu jeigu baigiasi pamoka tai aš pirma į klasiokus kreipiuosi, nes ta prasme jie taip iškart rašo, o ne reikia laukt. (M22)“.

Bendravimui ir bendradarbiavimui mokymosi klausimais vaikai bei mokytojai nurodė, kad mokiniai sukurdavo grupes. Mokinė M18 išsakė, kad jos klasė turėjo Messenger grupę, kurioje buvo visos klasės mokiniai „Mūsų klasės, mes turime messengerio grupę, kas kažko nesupranta, parašo, mes padedam kuo galim. Arba mes žinom maždaug, kaip kas mokosi. Tai jei pavyzdžiui lietuvių kažko nesupratau, aš nu tam žmogui lietuvių galiu parašyti, paklaust ten nesupratau, ar gali man paaiškinti.“. Mokytoja MOK28 pasidalino savo kaip mamos patirtimi ir paminėjo, kad jos vaikai turėjo grupę draugų, kurie kartų bendraudavo mokymosi klausimais „<...> aš kalbėjau su savo vaikais, <...>, na mes čia prisijungiam visi prie kompo, bet dar šalia telefoną turiu kur grupas draugų, kur mes čia visi susirašinėjame, kur vienas kitam pasakinėjame atsakymus, arba ten va kažkas grupse yra gudresnis, tai va tas gudresnis dar pasakinėja telefonu“ <...>“.

Kalbant šiuo klausimu su tyrimo dalyviais mamos T27 vaikas susidūrė su priešinga patirtimi nuotolinio mokymosi metu – kad jos vaiko klasiokai neatsakinėjo į vaiko žinutes „Taip, aš galiu pasakyti ir dėl klasiokų. Pavyzdžiui, iš vyresniojo pusės irgi būdavo tokie atvejai, kada prašo, bet niekas neparašo ir paskui sako: „aš net nesitikėjau, kad kai kurie gali nu ignoruoti“.

Apibendrinant, vaikų ir tėvų interviu išryškėjo vaikų bendradarbiavimo padidėjimas – namų darbų ar sunkesnių užduočių darymas kartų su draugais. Dalis tėvų pasidalino, kad teigiamai vertina vaikų bendradarbiavimą. Be to, keli mokiniai ir mokytojai pastebėjo, kad vaikai kreipiasi į draugus mokymosi klausimais dažniau nei į mokytojus ar tėvus. Vaikai ir mokytojai pasidalino, kad bendravimui vaikai sukurdavo grupes su draugais ar su visą klasę. Vienos respondentės vaikas susidūrė su priešinga patirtimi bendravimo su klasiokais – ignoravimu.

3.4. Tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi

Temoje „tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi“ bus aptarti pokyčiai tėvų vaidmenyje, tėvų pagalba nuotolinio mokymosi metų bei tėvų dalyvavimas mokinių nesąžiningame elgesyje.

Įvedus nuotolinį mokymąsi tėvų vaidmuo vaikų mokymosi procese pakito – tėvų atsakomybė vaikų mokymosi procese bei vaikų pagalbos gaunamos iš tėvų poreikis padidėjo. Mokytojų dalis išsakė, kad nuotolinio mokymosi metų tėvų atsakomybė vaikų mokymosi procese padidėjo „<...> *Pliusas mokytojams yra tai, kad tikrai didelė atsakomybė guli ant tėvų. Ar jis iš tikrųjų pasportuoja, ar jis iš tikrųjų prie kompiuterio atsėdi tam tikrą laiką ir laiku nueina. Mokytojai iš čia gavosi lengviau. (MOK213)*“. Bei mokiniai nurodė, kad padidėjo tėvų pagalbos poreikis vaikų mokymosi procese. Mokinių dalis pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu reikėjo daugiau tėvų pagalbos nei mokantys tiesiogiai „*Ta prasme ir mokykloje, ir nuotoliniu būdu visada reikėdavo tėčio pagalbos ten, pvz., su fizika. Bet pvz. nuotoliniu būdu jos reikėdavo daugiau (M13)*“.

Vienas iš tėvų įsitraukimo į mokymosi procesą būdų, kuris išryškėjo interviu metu yra vaikų mokymosi kontrolė. Keli tėvai pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu tėvams reikėjo užtikrinti vaikų dalyvavimą pamokose „<...> *būdavo, kad mano vaikai tai tingi, ir tikrai jau tingi, tada jau teko kontroliuoti. Nu ir taip, pavalgo ir tada prijungti, užtenka vienos pamokos, daugiau viską pasidaro patys, bet aišku prižiūrėti reikia, reikia. Klausyti mokytojos, jie labai neatidūs buvo, išsiblaško. Nu tada jau teko ir man padėtis, užsirašinėti, vis tiek jau teko padaryti, padalyvauti teko, <...>. (T12)*“. Dalis vaikų irgi pastebėjo, kad tėvai dažniau patikrindavo jų mokymąsi „*Paklausdavo, ar padarei pamokas. Viskas. Man asmeniškai mano tėvai nesikiša į mano mokslus labai stipriai, jie sako, tiesiog per nuotolinį mokymąsi aš kaip pati mokiausi, paklausia, ar tu viską padarei, ar supranti. <...> (M18)*“. Kelios mokytojos išsakė interviu metu, kad nuotolinio mokymosi metu, kad kai kuriems vaikams reikėjo tėvų kontrolės mokymosi procese „<...> *atsiskleidžia kita pusė, kuriems reikia mamos ir tėčio kontrolės, <...> (MOK29)*“ ir jos tai nurodydavo tėvams „<...> *Sako mamos, kad randą kažką kito veikiančius vaikus, tai aš sakau, kad tegul sėdi ir sutvarko, jei vaikui atsakomybės jausmo neįdiegė. (MOK212)*“. Mokytojos taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad tėvų dalyvavimas ir įsitraukimas į mokymąsi turėjo teigiamą įtaką vaikų su specialiais ugdymosi poreikiais mokymuisi „<...> *Kalbant apie mokinį autistą, tai iš tikrųjų, na, jeigu šalia yra tėveliai, pastebėjau, kad tada darbas gali vykti sklandžiai. Aš dirbu taip kaip reikalauja programa parengta specialiai tam mokiniui ir jeigu kažkokie vyksta nukrypimai, tuoj pat situaciją suvaldyti padeda šalia esantys tėvai. (MOK26)*“.

Dar nuotolinio mokymosi metu kai kurie tėvai susidūrė su tuo, kad jiems teko perimti mokytojo vaidmenį. Dalis tėvų išsakė, kad perėjus į nuotolinį mokymąsi tėvams reikėjo atlikti mokytojų darbą „<...> *man gaunasi pačiai nuotolinis mokymas, savarankiškas, nes lendu į teoriją internete ir tada aiškinamės. Bet tai visą savaitgalį jis pyksta ant manęs: “visi kaip vaikai, turi laisvo laiko, mes savaitgalį*

mokomės”. Tai gaunasi taip, kad mokytojai gauna atlyginimus, o aš sėdžiu savaitgalį ir mokau vaiką. (T29)“. Tai pat tėvai nurodė, kad vaikai ne visada per pamokas suprasdavo dėstomą medžiagą bei nuotolinio mokymosi metų būdavo sunkiau vaikams susisiekti su mokytojais, todėl tėvams tekdavo padėti vaikams atlikti užduotis „<...> Aišku, dėl tų išdėstymo dalykų būna kartais, kad pavasarį, kai buvo pamokos, tai reikėjo ir mums sėdėti, tėvam, ir padėti vaikams pasidaryti pamokas, nes kažkas būna neaišku ir su mokytoju neina susisiekti ar ten ir panašiai. (T211)“. Dalies mokinių interviu irgi išryškėjo, kad tėvai paaiškino informaciją, kurią mažai paaiškino mokytojos „Tai nu nežinau, tėvai būna tada labiau atkreipia dėmesį, nes patys aiškina ką mokytojos mažai paaiškina ir patys užimti būna. (M26)“.

Kalbant apie tėvų pagalbą mokymosi procese tėvai išsakė, kad vaikams reikėjo pagalbos su pamokomis, kurias vaikai mažiau supranta bei su kūno kultūra „Jo, tai irgi prikelti reikia, ką dar jiems, su rusų irgi šiek tiek, tai paklausinėt žodžių, tai išverst kažką tai irgi sunkiau. Bet, kas čia dar, nu ir kūno kultūra, kažkokios ten užduotys per kažkiek tai laiko kažkiek kilometrų nubėgi, tai reikėjo jiems ten pamatuoti ir surašyti į lentelę tuos dalykus. <...> (T210)“. Vaikai irgi pasidalino, kad tėvai padėdavo su pamokomis, kurios buvo vaikams sunkesnės „Man tai lietuvių padėdavo, nes aš nelabai suprantu lietuvių. Man sunkiau ten, tai aš paprašydavau, jei kontroliniui reikia parašyti 10 sakinių, tai aš paprašydavau, kurių aš nesuprasdavau, mama pažiūrėtų ir pasakytų, ar gerai parašiau. (M17)“.

Be to tėvai bei vaikai atkreipė dėmesį, kad vaikams reikėjo pagalbos su technologiniais prietaisais. Tėvas T22 pasidalino, kad karantino pradžioje jo vaikui reikėjo tėvų pagalbos su registracija ir prisijungimu prie įvairių platformų „<...>Pirmą savaitę reikėjo galbūt daugiau pagalbos dukrai, dėl to kaip veikia tos visos sistemos tas visas prisiregistravimas prie Zoom, su ta kita platforma kaip dirbti, bet tai buvo tikrai pirma savaitė, vėliau jina netgi neprašydavo mano pagalbos.“. Mokiniai irgi išsakė, kad reikėjo tėvų pagalbos su prisijungimų prie mokymosi platformos „Mama man tik padeda, sujungia, aš pabaigiu pamoką ir tada padeda namų darbus padaryti. Aš pats tai nerasčiau. (M24)“ bei su užduočių gavimų „Mamai persiūsdavo ir aš padarydavau. (M27)“.

Respondentų interviu išryškėjo ir kitas tėvų įsitraukimo į vaikų mokymąsi aspektas – ne visada tėvai turėjo galimybę padėti vaikams. Tėvų interviu buvo paminėta, kad kai kurie tėvai neturėjo galimybės padėti dėl darbo „<...> Sakau, reikia arba žmogų samdyti arba mesti darbą. Mesiu darbą, tai nereikės man nuotolinio mokymosi, nes nebus už ką mokėti, už internetą ir visa kita. (T29)“. Mokiniai irgi pasidalino, kad tėvai negalėjo padėti mokymosi procese dėl darbo ar kitokio pobūdžio užimtumo

„<...> man daugiau padėjo draugai, nes tėtis visą dieną dirbo, o mama turėdavo išvesti mažąjį brolių pasivaikščiot, kas jis netrukdytų man ir mano vyresniam broliui mokintis. (M16)“. Taip pat dalis tėvų negalėdavo įsitraukti į vaikų mokymąsi dėl to, kad jie ne visus dalykus tėvai pakankamai gerai išmano, pavyzdžiui, fiziką „<...> aš, pavyzdžiui, ne visada galiu padėti. <...> minėjo, fizika, nu o jeigu aš jos nesuprantu, o vaikui padėti, tai kas jam gali padėti? (T27)“ arba kalbas „<...> aš pasikalbu su mama, kurios vaikas mokosi prancūzų, sakau, tu pati moki, ką nors apart „žiusi ša“? Ji sako, ne. Tai sakau, kaip sekėsi? Sako, ne kaip. Tai va šičia bėda, nes paprasčiausiai tokiu atveju tu negebi vaikui paaiškinti ir kalbos struktūros, ir žodžių sandaros, ir tarimo, ir panašiai ir taip toliau. (T25)“.

Taip pat mokytojos atkreipė dėmesį, kad nuotolinio mokymosi metu dalis tėvų nenorėjo įsitraukti į vaikų mokymąsi. Mokytoja MOK212 pasidalino, kad kai kurie tėvai nekontroliuodavo vaikų dalyvavimo pamokose „Jei vaikas neprisijungė ir skambini tėvams, o tu pažadini mamą. Tai ką tas vaikas prisijungs, jei mama dar neįsijungus.“. Mokytoja MOK24 irgi pastebėjo, kad tėvai nenoriai įsitraukė į vaikų mokymąsi „<...> tėvai tapo abuojuos, turbūt čia tas žodis geriausiai, ne abejingi, bet abuojuos, tokie vat, pasakai ten, nu ar suskambini, nes mūsų vis tiek tos klasės ne per didžiausios, tuos tėvus visus pažįstame, ar parašai, ar paskambini, tai tiesiog tas klausimas, „aš jau pavargau“, nu va toks būna atsakymas, <...>“. Be to mokytojos pastebėjo, kad daliai vaikų buvo sunkų be tėvų pagalbos „<...> kur tas elgesys yra probleminis, tėvų neklausimas, tai ten ir vaikams buvo žymiai sunkiau. Ir jei dar tėvai technologijų įvaldė sunkiau ir tos pagalbos nėra vaikams tai ir sunkiau buvo susiorientuoti. <...> (MOK217)“, todėl kelios mokytojos skambindavo tėvams bei prašė juos įsitraukti į vaikų mokymosi procesą „Vakar turėjau pokalbį. Kad jei vaikas nesijungs, aš skambinsiu- prašome pakelti, iškviesiu socialinį darbuotoją, jis pas jus visada lankysis. Aš tiesiai šviesiai, nes nėra ten kada ir ko gražiai kalbėtis. Ir tų vaikų gaila. (MOK212)“ bei „pastiprindavo“ tėvus „Ir kaip tėvus pastiprinti. Aš vakar vakare mamą pastiprinau dešimt minučių, paskui dar moralą atskaičiau po to pastiprinimo, po to vaikui. Ir šiandien nežinau ar jis jungėsi, rytoj sužinosiu. Ir tėvams reikia dozių, ir vaikams. (MOK214)“.

Kalbant apie tai, kokiais veiksmais tėvai prisidėjo prie vaikų nesąžiningumo svarbu paminėti, kad į tai įeina tiek namų darbų ar kitų užduočių darymas už vaiką, tiek pasakinėjimas pamokų metu bei T27 mama pasidalino, kad jos vaiko mokytoja vertino kaip nesąžiningumą mokymesi bet kokia tėvų pagalba „Mokytojas parašo, kad jeigu tu kažkiek kiši, nu padedi, tai tu padarei už vaiką. Tai aš nesuprantu. Tai dauguma taip darydavo <...>“.

Toliau bus aptartos nesąžiningumo priežastys, kurios buvo išsakytos tyrime dalyvavusių respondentų. Mokytojų interviu išryškėjo, kad tėvai darė namų darbus už vaikus, kai vaikai nesuprasdavo

ar nemokėdavo padaryti užduotą darbą „<...> kažkaip gal nepasidomėjome, uždavėm jiems padaryti pateiktis, nu su power point'u, tai vietoj to, kad tėvai, sakykim klasėj vaikai imtų ir pasakytų, kad mes nemokam, mes dar nesimokinom, tai kai jie jau pradėjo daryti, tėvai puolė pagelbėti, už kai kuriuos padarė, <...> (MOK21)“. Dalis tėvų išsakė, kad namų darbus atlikinėjo už vaikus, nes taip buvo greičiau „Tai aišku, tai pavasarį tėvai ir ruošė pamokas, o ne vaikai. Padarydavai, kad tik tai greičiau (T211)“. Dar viena nesąžiningumo priežastis, kuria nurodė tėvai yra tai, kad jie darė namų darbus tų pamokų, kurias vaikai nemėgo „Teko, teko ir už penktoką ir už ketvirtoką. Nu piešti, labai nemėgsta mano penktokas piešti, teko mamai dirbti... Nenori ir viskas, tai kaip man jį privesti, jeigu jis nenori? Piešti jis nemėgsta, tai teko man piešti... (T12)“. Be to, tėvai nurodo ir tai, kas jie darė vaikų namų darbus, nes kitaip vaikai gautų neigiamą pažymį „<...> dabar pamačiau, kad jeigu aš jam neišspręsiu, bet aš žinau, kad aš išsprendusi darau jam meškos paslaugą. Aš matau, kad jis nei to, nei ploto kaip skaičiuot nebeatsimena nei perimetras kaip skaičiuojasi nebeatsimena. Fizikoj tai ten išvis tūris, tankis, masė. Kokie vienetai jis žiūri į mane, o tai kas čia per (...). Kas bus toliau? Jeigu jis neatsimena, kas buvo mokyta šeštoj klasėj, kokios žinios septintos klasės? Aš sakau, ką aš galiu jam padaryt, kad mokytoja man Tame neparašytų neigiamo pažymio, tai tu turi išspręsti. (T29)“.

Mokiniai pasidalino, kad dėl galimybės naudotis šeimos pagalba nuotolinio mokymosi metu pasikeitė darbų atlikimo kokybė bei pažymiai. Mokinė M25 nurodė, kad kai tėvai padėdavo jai geriau sekėsi atlikti darbus „<...> Geriau tada parašyta. Tėvai gali padėt.<...>“. Keli mokiniai išsakė, kad daug vaikų elgėsi nesąžiningai ir darė namų darbus ar kitą mokymosi veiklą su tėvais ir dėl to jų pažymiai tapo geresni „Nuoširdžiai, tai buvo labai lengva sukčiauti. Daugelis taip ir darė. Ir jų pažymiai pakilo. (kuria prasme sukčiauti?) Nu jeigu atsiskaitymą atsiunčia, tai mokytoja nežiūri kaip darai, tai gali šeimos pagalbą naudotis, programėlėm, draugais, nu bet kuo <...> Bet to pažymio, nuoširdžiai, tai nesu verta, nes jo... dariau su visa šeima ir net su šeimos pagalba tas pažymys nebuvo geras. Tai aš tiesiog nežinau. (M13)“.

Tėvų įsitraukimas į vaikų nesąžiningą elgesį buvo dažnai pastebimas mokytojų. Dalis mokytojų pastebėjo, kad tėvai darė namų darbus už vaikus užpildydami pratybų sąsiuvinį patys „Bet dabar tėvai vaikams surašo į pratybas. Savo ranka. Jau net nesuka galvos, kad padiktuoti kaip rašyt. (MOK214)“ arba tėvai prisidėdavo prie vaikų nesąžiningumo pasakinėdami vaikams teisingus atsakymus pamokų metu „Man tai buvo pamokos metu atvejis, kai šnibždėjo paausy vaikui. Pasakiau, kad kas padeda tau-tegul nustoja, pats spręsk. Tai nustojo. (MOK215)“. Dėl padaugėjusio vaikų nesąžiningumo atvejų ir dėl to, kad tėvų dalyvavimas nesąžiningumo didėjime buvo pastebėtas mokytojų, mokytojoms kilo

klausimas, kodėl tėvai prisideda prie vaikų nesąžiningumo, nors jų vaidmuo šiame procese yra pastebimas mokytojų ar net patys tėvai prisipažįsta tame „<...> pasipylė laiškai nepatenkinti, su paaiškinimais kada yra mokomasi būtent naudojimas pateiktimi, kad tik septintoje klasėje, kad čia užduotis yra tėvams, ir tada galvoji, tai kam tie tėvai tada daro, kokia nauda iš to ir kaip vertinti tokį darbą, iš karto tėvai prisipažįsta, kad mes patys padarėm, nu tai naudos jokios, nebent jie galvoja, kad kitaip kažkaip juos išmokinom. (MOK21)“.

Tėvai atkreipė dėmesį į kitą aspektą – kad kai kurios mokytojos dažnai tėvų pagalbą vaikui vertino kaip nesąžiningumą. Mama T27 pasidalino, kad mokytojos ne visada žinojo kur yra nesąžiningumas, o kur vaikai buvo sąžiningi „Nes būdavo kad priekaištai, kad vaikui blogą pažymį parašo dėl to, kad tu padarei. Nors tu praktiškai tik šiek tiek padėjai. Mokytojas net nemato, ar tu tai padarei. O gal vaikas kaip tik tapo suinteresuotas, kažkas jam padėjo ir jisai pats padarė. Tai dar būdavo ir tokių variantų, kada parašo blogą pažymį, nes ne tu pats darei. Iš kur tas, iš kur mokytojai žino, ką jis darė, ir ko nedarė? Gal kaip tik jis namuose daugiau padarė? Ir tokių variantų būdavo net. Paskui iš piktumo paimi pats padarai ir parašo gerą pažymį padaro, jau užskaito kaip vaiko.“. Tačiau ne visos mokytojos tėvų pagalbą bei įsitraukimą vertino neigiamai. Mokytoja MOK218 paminėjo, kad ji nemato nieko blogo tame, kad tėvai padeda vaikams mokymosi procese bei prisideda prie vaikų nesąžiningo elgesio „<...> Turiu vaikų, kurie labai sunkiai mokosi, bet pernai ypatingai žinau, kad su tėvais. Aš tame irgi nematau nieko blogo“.

Apibendrinant, dalis mokytojų ir vaikų pasidalino, kad tėvų atsakomybė bei pagalbos poreikis mokymosi procese padidėjo. Keli tėvai, mokytojai ir vaikai paminėjo, kad nuotolinio mokymosi metu tėvams reikėjo daugiau skirti laiko vaikų mokymosi kontrolei bei kelios mokytojos atkreipė dėmesį, kad tėvų įsitraukimas turėjo teigiamą įtaką vaikams su specialiais ugdymosi poreikiais. Tėvų ir mokinių interviu išryškėjo, kad tėvai dalinai perėmė mokytojų vaidmenį nuotolinio mokymosi metu – padėdavo vaikams atlikti užduotis, paaiškino sunkesnę medžiagą bei padėdavo su techniniais sunkumais. Tačiau, tėvai, mokiniai ir mokytojai išsakė, kad tėvai ne visada dalyvavo vaikų mokymosi procese – dėl tėvų užimtumo, nepakankamų žinių ar nenoro. Be to, tėvai įsitraukė ir į vaikų nesąžiningumo didėjimą. Keli mokytojai ir tėvai nurodė, kad tėvai darė namų darbus už vaikus, kai vaikai nemokėjo ar nenorėjo atlikti užduotį, siekiant gauti rezultatą greitai ir išvengti neigiamo pažymio. Dalis mokinių išsakė, kad dėl tėvų pagalbos galimybių, jų darbų atlikimo kokybė ir pažymiai tapo geresni. Be to mokytojai pastebėjo, kad tėvų vaidmuo vaikų nesąžiningame elgesyje dažnai yra akivaizdus, nors tėvai išsakė, kad

mokytojos ne visada tiksliai žinojo kur yra nesąžiningumas. Mokytoja MOK218 paminėjo, kad ji nemato nieko blogo, kad kai kurie vaikai mokėsi su tėvais.

4. REZULTATŲ APTARIMAS

Tyrimo metu pasirinkta kokybinė metodologija, kuri leido atskleisti 5-8 klasių mokinių, 5-8 klasių mokinių tėvų ir 5-8 klasėse dėstančių mokytojų individualias patirtis bei nuomones įvairias akademinės veiklos aspektais ir leido geriau suprasti įvykusius pokyčius iš mokinių, mokytojų ir tėvų perspektyvų. Tyrimo metu buvo išskirtos ir aprašytos tiek tendencijos, kurios buvo būdingos daliai respondentų, tiek ir išskirtinės tyrimo dalyvių patirtis.

Dėl karantino įvedimo ir mokymosi proceso perėjimo į virtualią erdvę ir namų aplinką, mokytojos reikėjo adaptuoti arba pakeisti mokymo metodus siekiant tęsti vaikų mokymą nuotoliniu būdu. Respondentų interviu išryškėjo tris pagrindiniai mokymo būdai, kurie buvo naudojami nuotolinio mokymosi metu: sinchroninės pamokos, asinchroninės pamokos ir savarankiškas mokymasis. Vaikai ir mokytojai pastebėjo, kad nuotolinio mokymosi metu buvo naudojamos asinchroninės pamokos, tačiau tėvai interviu metu šių pamokų nemini, galimai dėl priskyrimo asinchroninių pamokų prie savarankiško mokymosi metodo. Visi šie ir kiti metodai yra minimi ir Cudney ir Ezzell (2017) tyrime apie mokymo metodus šiuolaikiniame švietime, todėl pačių metodų pokyčių neįvyko, tačiau įvyko pokyčiai mokymo metodų naudojime mokant ir mokantis nuotoliu. Tiek mokinių, tiek mokytojų ir tėvų nuointerviu išryškėjo tendenciją, kad sinchroninių pamokų nuotolinio mokymosi metu buvo mažiau negu kontaktinio mokymosi metubei tėvai ir mokiniai norėtų, kad nuotolinio mokymosi metu tiesiogiai vykstančių pamokų būtų daugiau, mokytojos nemini, kad reikėtų įvesti daugiau sinchroninių pamokų, greičiausiai dėl to, kad pačios mokytojos priiminėjo sprendimus dėl tiesioginių pamokų skaičiaus. Be to, mokiniams tiesioginės pamokos patiko labiausiai bei buvo produktyvesnės negu kitokios pamokos. Durak ir Çankaya (2020) tyrime buvo nustatyta, kad studentai kaip nuotolinio mokymosi neigimą aspektą nurodė gyvų pamokų trūkumą, o studentai, kurie naudojami programą, kurioje buvo galimybė praveisti pamokas gyvai, nuotolinio mokymosi procesu buvo patenkinti labiausiai. Respondentų interviu išryškėjo įvairių mokymo metodų naudojimo kartų tendencija, pavyzdžiui, sinchroninės pamokos buvo vedamos kartų su asinchroninėmis pamokomis ir savarankišku mokymosi. Yılmaz İnce, Kabul ir Diler (2020) tyrime irgi yra nurodoma, kad nuotolinio mokymosi metu buvo naudojami sinchroniniai užsiėmimai su asinchroniniais paskaitų užrašais. Be to, vaikų ir tėvų interviu išryškėjo, kad nuotolinių mokymo metu mokymosi procesas didžiaja dalimi arba pilnai vyko vaikams mokantys savarankiškai. Tai galėjo įvykti

dėl mokytojų nemokėjimo naudotis platformomis leidžiančiomis vesti tiesiogines pamokas bei pagalbinių priemonių, kaip virtuali klasės lenta, nežinojimas. Tyrėjai Durak ir Çankaya (2020) išsiaiškino, kad nuotolinio mokymosi metu tik dalis mokymosi įstaigų dalyvavusių jų tyrime naudojami platformomis leidžiančiomis turėti sinchronines pamokas, kitų įstaigų studentai dalinosi, kad mokymasis vyko pagrįdžiai savarankiškai. Dalis tėvų ir vaikų atskleidė, kad savarankiškas mokymasis vaikams buvo labai sunkus, mokytojos šio aspekto interviu metu nemini, galimai dėl negalėjimo stebėti vaikų mokymosi procesą bei sumažėjusio bendravimo. Užsienio tyrime dalyvavę studentai, nurodo, kad savarankiškai vykusių paskaitos kėlė iššūkių bei reikalavo daugiau pastangų (Altun, Akyıldız, Gülay, & Özdemir, 2021). Apie asinchronines pamokas vaikai pastebėjo, kad mokytojos dalinosi „YOUTUBE“ pamokomis, o mokytojai paminėjo, kad jos dalinosi su mokiniais jų įrašytomis asinchroninėmis pamokomis bei nurodo tokių įrašų patogumą vaikams. Durak ir Çankaya (2020) tyrime dalyvavę studentai irgi išsakė, kad dėstytojai naudojo paskaitų įrašymo galimybes bei studentai vertino tokius įrašus kaip nuotolinio mokymosi privalumą.

Kalbant apie nuotolinio ir kontaktinio mokymosi skirtumus, respondentai susidūrė su skirtingomis patirtimis. Dalis tėvų ir vaikų pastebėjo, kad nuotolinio mokymosi metu mokymosi krūvis ir tvarkaraščiai nepasikeitė, tai galėjo būti susiję su mokytojų noru mokymosi procesą išlaikyti panašiu į mokymąsi mokykloje. Kiti mokytojai, tėvai ir mokiniai pasidalino apie mokymosi krūvio padidėjimą. Keli mokiniai išsakė, kad padaugėjo namų darbų. Krūvio ir namų darbų padidėjimas galėjo būti nulemtas tuo, kad dalis arba visi nuotolių vykstantys užsiėmimai vyko savarankiškai, kas lėmė didesnę skaičių darbų atliekamų savarankiškai bei reikalavo daugiau studentų pastangų (Durak & Çankaya, 2020; Altun, Akyıldız, Gülay, & Özdemir, 2021). Mokinių ir mokytojų tarpe išryškėjo nuomonė, kad mokymosi krūvis karantino metu sumažėjo, sumažėjo užduočių skaičius bei užduotys ir medžiaga buvo lengvesni bei mažesnės apimtys. Mokymosi krūvio sumažėjimas galėjo būti susijęs su mokytojų nežinojimu kiek truks mokymasis nuotoliu ir dėl to mokytojos planavo sudėtingesnes temas paaiškinti kai mokymasis grįžtų į mokyklas. Užsienyje atliktame tyrime dalyvavę tėvai dalinosi, kad nuotolinio mokymosi metu namų darbai buvo nekokybiški, o mokytojų lūkesčiai – nepakankami (Misirli & Ergulec, 2021). Išryškėjo ir pamokų skaičiaus mažinimo tendencija nuotolinio mokymosi metu. Užsienio tyrime dalyvavę mokytojai išsakė, kad į nuotolinį mokymąsi buvo įtraukiamos tik tam tikros pamokos, nes mokymosi procesas yra orientuotas į egzaminus (Hebebcı, Bertiz, & Alan, 2020). Mokiniai pastebėjo, kad padaugėjo kontrolinių darbų ir buvo duodamas trumpesnis laikas, o keli tėvai paminėjo, kad atsiskaitymų nuotolinio mokymosi metu mokytojai duodavo mažiau. Kontrolinių padaugėjimas galėjo būti susijęs su

pažimių bei įvertinimų stoka, o laiko trumpinimas atsiskaitymas su mokytojų norų sustabdyti vaikų nesąžiningumą. Studentas, dalyvavęs Durak ir Çankaya (2020) tyrime pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu nebuvo tradicinių egzaminų, vertinimas buvo skiriamas už namų darbus.

Pasak mokinius, grįžtamojo ryšio suteikimo greitis nuotolinio mokymosi metu buvo įvairus – jį suteikdavo iš karto po darbo gavimo arba po kelių darbų, po kelių savaitių. Durak ir Çankaya (2020) tyrime dalyvavę studentai nurodė, kaip nuotolinio mokymosi trūkumą – sunkumus su greitų grįžtamojo ryšio gavimu. Mokiniai išsakė, kad grįžtamojo ryšio gavimas turėjo įtakos mokymosi prasmei bei žinojimui, koks atsakymas teisingas, o iš tėvų interviu grįžtamojo ryšio gavimas turėjo įtaką vaikų motyvacijai. Studentai irgi pasidalino, kad grįžtamojo ryšio gavimo sunkumai siejosi su motyvacijos mažėjimu (Durak & Çankaya, 2020). Dalis mokinių išsakė, kad dažnai grįžtamojo ryšio mokytojai nesuteikdavo arba suteikdavo tik po kontrolinių darbų, tėvai irgi pasidalino, kad grįžtamojo ryšio trūko. Mokiniais galėjo trūkti grįžtamojo ryšio iš mokytojų dėl to, kad nebuvo galimybės tiesiogiai bendrauti su mokytojais, o atsakymus elektroniniu paštu vaikai dažnai gaudavo po kelių valandų arba net kitą dieną, be to dažnai elektroninėse pratybų sąsiuvinuose klaidų taisymas vyko automatiškai, be mokytojų peržiūros. Mokytojai pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu gauti grįžtamąjį ryšį buvo sudėtinga dėl to, kad nebuvo įmanomas ištiesai trunkantys mokinių stebėjimas (Hebebcı, Bertiz, & Alan, 2020).

Mokinių nuomone teigiami nuotolinio mokymosi aspektai įtraukia tai, kad mokytojos daugiau ir detaliau dėstė mokymosi medžiagą bei ją buvo lengviau suprasti. Lamanauskas ir Makarskaitė-Petkevičienė (2021) darbe dalyvavę studentai pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu buvo lengviau suprasti dėstomą medžiagą dėl to, kad dėstytojai įrašydavo paskaitas. Dalis mokinių ir mokytojų pasidalino, kad mokymosi procesas vyko greičiau – buvo galimybė gauti daugiau informacijos iš mokytojų tiek pamokų metu tiek po pamokų bei naudotis internetu. Lamanauskas ir Makarskaitė-Petkevičienė (2021) atskleidė, kad nuotolinio mokymosi metu buvo geresnis bendravimas su dėstytojais bei informacijos pateikimas ir platinimas tapo greitesnių ir atsirado galimybė paskaitų metų naršyti internete ieškant papildomos medžiagos, o mokiniai ir mokytojai iš Hebebcı, Bertiz ir Alan (2020) tyrimo pasidalino, kad nuotolinio mokymosi privalumas buvo tai, kad pamokos buvo trumpos ir glaustos. Keli mokiniai nurodė kaip teigiamą nuotolinio mokymosi aspektą tylesnę aplinką pamokų metu, o mokytoja MOK211 pasidalino, kad nuotolinio mokymosi įvedimas suteikė kai kuriems vaikams galimybę dalyvauti visuose pamokose. Durak ir Çankaya (2020) tyrimo respondentai pasidalino, kad patogi namų aplinką teigiamai veikė studentų motyvaciją, o tai, kad išnyko sunkumai dėl nuvykimo į mokyklą, kaip vieną iš nuotolinio mokymosi privalumų.

Tyrime išryškėjo sunkumai, su kuriais buvo susiduriama nuotolinio mokymosi metu. Dalis vaikų ir mokytojų paminėjo, kad nuotolinio mokymosi metu truko įvairių įrankių - planšečių ar kompiuterių arba jie nebuvo tinkami nuotoliniam mokymuisi bei tėvai ir mokiniai išsakė, kad mokymuisi trūko spausdintuvo. Apie technologinių prietaisų trūkumą kalba ir užsienio tyrimuose (Diana, Suhendra & Yohannes, 2020; Hebebcı, Bertiz, & Alan, 2020). Be to, šio tyrimo metu, tėvai, mokytojai ir mokiniai dalinosi, kad vaikams bei mokytojams truko technologijų naudojimo įgūdžių. Misirli ir Ergulec (2021) tyrime tėvai irgi kalba apie vaikų nepakankamus technologijų įgūdžius nuotoliniam mokymuisi, o studentai dalyvavę Durak ir Çankaya (2020) tyrime irgi nurodo apie tai, kad jiems truko technologinių kompetencijų. Tėvai respondentai pasidalino ir apie mokytojų pasiruošimo bei techninių žinių trukumą (Rugevičiūtė, 2020). Taip pat tyrimo dalyviai pasidalino apie įvairius techninius sunkumus (ryšio problemas, programų strigimą ir problemas su prisijungimu) ir didelį naudojamų platformų skaičių nuotolinio mokymosi metu. Lietuvoje atliktame magistro darbe tėvai nurodė, kad buvo susiduriama su programų strigimu, internetinio ryšio nutrūkimais bei nesutvarkyta technine baze (Rugevičiūtė, 2020). Užsienio studentai irgi pasidalino, kad nuotolinio mokymosi sistemos struktūra buvo sudėtinga, be to kildavo ryšio problemos, techninės problemos, sistemos gedimai ir prieigos problemos (Durak & Çankaya, 2020). Be to tiek mokiniai, tiek mokytojai ir tėvai išsakė, kad kilo sunkumai dėl mokymosi namų aplinkoje – dėl šeimos narių bei atsiradusių pagundų. Lamanauskas ir Makarskaitė-Petkevičienė (2021) tyrime dalyvavę studentai dalinosi didesnių išsiblaškimų nuotolinio mokymosi metu, studentai iš Durak ir Çankaya (2020) tyrimo išsakė, kad kilo problemos su disciplina, o Rugevičiūtės (2020) darbe dalyvavę tėvų respondentų dalis dalinosi, kad vaikams namai buvo nepalanki aplinka mokymuisi. Bei keli mokiniai ir tėvai pasidalino, kad buvo sunkiau suprasti mokytojas, dalis mokinių paminėjo tai, kad mokytojos mažiau paaiškino pamokų medžiagos bei buvo jas sunkiau paklausti. Studentai pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu kilo sunkumai su bendravimu su dėstytojais (Durak & Çankaya, 2020), trūko individualaus bendravimo ir konsultacijų (Lamanauskas ir Makarskaitė-Petkevičienė, 2021) bei mokiniams buvo sunkiau suprasti mokytojas dėl trumpų pamokų ir greito temų išaiškinimo (Hebebcı, Bertiz, & Alan, 2020; Rugevičiūtė, 2020).

Nuotolinio mokymosi metu įvyko pokyčiai ir taisyklėse bei terminuose. Mokytojos atkreipė dėmesį, kad reikėjo papildomos vaikų dalyvavimo pamokose kontrolėsbei mokytojų ir vaikų tarpe išryškėjo vaizdo kamerų naudojimo taisyklė. Papildomos mokinių kontrolės klausimas galėjo kilti, dėl to, kad vaikai, kurie nenaudojo vaizdo kamerų pamokų metu galėjo užsiimti pašaline veikla. Straipsniuose yra nurodoma, kad studentams kildavo sunkumai su savidisciplinos palaikymu (Durak &

Çankaya, 2020), tėvai irgi nurodo, kad tekdavo daugiau stebėti vaikų mokymosi procesą (Rugėvičiūtė, 2020), o vaizdo kamerų naudojimą studentai suvokė, kaip bendradarbiavimo, savidisciplinos ir savikontrolės įrankį (Sederevičiūtė-Pačiauskienė, Valantinaitė ir Asakavičiūtė, 2022). Respondentų interviu išryškėjo terminų pokyčių tendencija - buvo nustatoma valanda, iki kurios turėjo būti priduoti darbai arba kad namų darbai turėjo būti padaryti ir išsiųsti tą pačią dieną kai ir buvo užduoti. Pokyčiai atsirado dėl internetinio mokymosi galimybių, mokytojams bei mokiniams neberekėjo laukti sekančios pamokos, kad priduoti darbą. Namagero (2021) tyrime studentai susidūrė su sunkumais, nes informaciją buvo suteikiama prieš pat terminą, o mokiniai dalyvavę Erūmit (2020) tyrime dalinasi, kad mokytojos nustatydavo namų darbams terminus, tačiau jei mokiniai nespėdavo juos atlikti, mokytojos kartais pratęsdavo laiką.

Motyvacijos ir pažymių aspektu respondentų nuomonės išsiskyrė. Mokytojų, tėvų ir vaikų terpe yra pastebėta, kad nuotolinio mokymosi metu vaikų motyvaciją padidėjo bei vaikų pažymiai pagerėjo. Vaikams mokymasis nuotoliu buvo naujovė, todėl tai galėjo teigiamai paveikti vaikų susidomėjimą mokymesi. Tiek lietuvių, tiek užsienio tyrimuose yra kalbama apie pažymių pagerėjimą nuotolinio mokymosi metu, tačiau taip pat yra nurodomas ir motyvacijos mokytis sumažėjimas (Lamanauskas ir Makarskaitė-Petkevičienė, 2021; Durak & Çankaya, 2020). Šio tyrimo vaikų, tėvų ir mokytojų respondentų interviu irgi išryškėjo, kad kai kurių vaikų motyvaciją mokytis sumažėjimo ir vaikai gaudavo žemesnius pažymius. Dažniausiai apie motyvacijos sumažėjimą nuotolinio mokymosi metu yra minima ir straipsniuose (Lucas et al., 2020; Hebecci, Bertiz, & Alan, 2020; Misirli & Ergulec, 2021); Erūmit, 2020; Altun, Akyıldız, Gülay, & Özdemir, 2021). Be to tyrimo dalyvių tarpe buvo mokinių, mokytojų ir tėvų, kurie nurodė, kad motyvacijos bei pažymių pokyčių įvedus karantiną neįvyko arba jie priklausė nuo vaikų asmeninių savybių arba pamokų pobūdžio. Durak ir Çankaya (2020) tyrimo rezultatai rodo, kad nuotolinis mokymasis tyrėjo skirtinga poveikį studentams, tiek neigiamą poveikį motyvacijai ir pažymiams (sunkumai su savidisciplina, sumažėjo pastangos ir susidomėjimas, mažiau grįžtamojo ryšio) tiek ir teigiamą (patogumas mokymosi iš namų, mažiau pašalinių dirgiklių). Kiti tyrimai irgi rodo, kad vaikų įsitraukimas į mokymosi procesą buvo papildomai paveiktas namų aplinkos ir tėvų ekonomines padėties (Defeyter et al., 2020).

Tėvai bei vaikai interviu išryškėjo nuomonė, kad įvedus nuotolini mokymąsi vaikams buvo lengviau nesimokyti – nedalyvauti pamokose arba užsiimti pašalinę veiklą pamokų metu – apie tai žinojo vaikaibei pastebėdavo tėvai, tačiau mokytojoms buvo sunkiau atkreipti į tai dėmesį, todėl jų interviu šio aspekto neišryškėjo. Erūmit (2020) tyrime dalyvavę mokiniai mini, kad mokytojos nestebėjo kiek

mokinių dalyvauja, todėl su laikų vaikų dalyvavimas labai sumažėjo, Misirli ir Ergulec (2021) tyrimo respondentai tėvai nurodo, kad vaikai pamokų metu naršė internete, o studentai iš Lamanauskas ir Makarskaitė-Petkevičienė (2021) tyrimo išsakė, kad paskaitų metu buvo labai lengva paskaitų metu užsiimti šalutine veikla. Įvedus nuotoliną mokymąsi atsirado galimybė ne tik neįsitraukti į pamokas, bet ir mokinių ir mokytojų interviu išryškėjo vaikų tendencija nesąžiningai elgtis atsiskaitymų metu – naudotis vadovėlių, internetų, draugų ar kitų žmonių pagalba. Tėvų interviu nėra atkreipiamas dėmesys į vaikų nesąžiningumą atsiskaitymų metu, nes dalis tėvų dalyvavo vaikų nesąžiningame elgesyje ir galimai nenorėjo tuo atskleisti. Tėvai iš Misirli ir Ergulec (2021) tyrimo sako, kad egzaminai bei atsiskaitymai neturėtų vykti internetu, nes tai lemia vaikų nesąžiningumą. Siekiant užtikrinti vaikų sąžiningumą, mokytojos užduodavo namų darbus vietoje kontrolinių darbų, stabdė nesąžiningumo atvejus parašydami „kuolus“, o dalyvavimą pamokose užtikrindavo vaizdo kamerų naudojimu. Studentai dalyvavę Durak ir Çankaya (2020) tyrime paminėjo, kad nuotolinio mokymosi metu atsiskaitymai buvo tik namų darbų forma. Studentai dalyvavę Sederevičiūtė-Pačiauskienė, Valantinaitė ir Asakavičiūtė (2022) tyrime pasidalino, kad vaizdo kamerų naudojimą jie siejo su disciplina.

Taip pat tyrimo metu buvo nagrinėjamas vaikų savarankiškumo klausimas. Visų grupių respondentų interviu išryškėjo, kad vaikai stokojo savarankiškumo įgūdžių. Daugumą vaikų prieš nuotolinio mokymosi įvedimą turėjo galimybę tiesiogiai išklausti pamokų medžiagą bei paklausti mokytojos rūpimų klausimų, tačiau nuotolinio mokymosi metu vaikams reikėjo susipažinti su medžiaga, atlikti užduotis ir organizuoti savo veiklą dažnai savarankiškai, todėl kildavo sunkumai. Studentai iš Durak ir Çankaya (2020) tyrimo pasidalino, kad nuotolinio mokymosi metu susidūrė su savidisciplinos sunkumais. Dalis mokytojų ir tėvų pastebėjo, kad vaikų savarankiškumas ir atsakingumas pakito karantino metu, vaikų interviu savarankiškumo pokyčiai nebuvo minimi, galimai dėl to, kad mokiniai neatkreipė dėmesio į įvykusius pokyčius, nesiejo jų su nuotoliniu mokymusi arba manė, kad pokyčių neįvyko. Hebebcı, Bertiz ir Alan (2020) tyrime dalyvavę mokiniai ir mokytojai nurodo kaip teigiamą aspektą savikontrolę bei progresą mokinių planavimo įgūdžiuose. Iš užsienio tyrime dalyvavusių tėvų imties daugiau nei pusė tėvų teigė, kad vaikų savireguliacija nuotolinio mokymosi metu padidėjo, tačiau ketvirtadalis nurodė, kad karantino įvedimas neturėjo įtakos (Misirli & Ergulec, 2021). Šiame tyrime visų grupių respondentų interviu išryškėjo tendencija, kad kai kuriems vaikams buvo lengva pereiti prie nuotolinio mokymosi bei būti savarankiškiems mokymosi procese.

Taip pat tyrimo metu interviu išryškėjo tendencija, kad įvyko vaikų bendradarbiavimo pokyčiai. Daugumą respondentų pastebėjo mokinių bendradarbiavimo padidėjimą. Mokinių bendravimas ir

bendradarbiavimas galėjo padidėti dėl sunkesnio susisieikimo su mokytojais, vaikai kreipėsi pagalbos pas bendraamžius dėl to, kad mokytojos atsakydavo vėlai arba neatsakydavo. Mokytojai iš Hebebcı, Bertiz ir Alan (2020) tyrimo pasidalino, kad vienas iš nuotolinio mokymosi teigiamų aspektų yra vaikų bendradarbiavimas ir bendravimas mokymosi klausimais. Užsienio straipsniuose vaikų bendradarbiavimas yra aptariamas kaip mokymosi dalis, kuri gali turėti teigiamą poveikį vaikų mokymuisi bei gali būti įtrauktas į mokymosi procesą kaip atskiras vaikų mokymosi būdas nuotolinio mokymosi metu (Zakharova, Vlasova & Kartavtseva, 2020; Jacobs & Ivone, 2020). Tyrimo metu buvo ir paminėta atvejis, kad vienos respondentės vaikas susidūrė su ignoravimu iš bendraklasių. Durak ir Çankaya (2020) studentai irgi pasidalino sunkumais su bendravimų nuotolinio mokymosi metu, o tėvai iš Misirli ir Ergulec (2021) tyrimo nurodo, kad dėl COVID-19 pandemijos vaikai buvo socialiai atsiriboję nuo bendraamžių.

Kitas svarbus aspektas išryškėjęs interviu metu yra tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi. Nuotolinio mokymosi metu tėvų atsakomybė bei pagalbos poreikis mokymosi procese padidėjo. Užsienio straipsnyje yra minima, kad nuotolinio mokymosi metu tėvai pajuto didesnę atsakomybę padėti savo vaikams mokymosi procese (Roy et al., 2021). Respondentai atkreipė dėmesį, kad nuotolinio mokymosi metų tėvams reikėjo daugiau skirti laiko vaikų mokymosi kontrolei bei tėvų ir mokinių interviu išryškėjo, kad tėvai padėdavo vaikams atlikti užduotis, paaiškindavo sunkesnę medžiagą bei padėdavo su techniniais sunkumais. Tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi galėjo padidėti dėl sunkesnio susiseikimo su mokytojais, naujų technologinių prietaisų ir savarankiško mokymosi įvedimo bei vaikų savarankiškumo stokos. Tėvų pagalbą nuotolinio mokymosi metu įtraukė pagalbą su techniniais prietaisais, vaikų stebėjimą sinchroninių pamokų metu, aktyvų dalyvavimą nuotoliniame mokyme (Sonnenschein, Grossman & Grossman, 2021; Misirli & Ergulec, 2021). Erümit (2020) tyrimo rezultatai rodo, kad nuotolinio mokymosi metu reikėjo šeimos narių pagalbos atidarant sinchronines pamokas ir sprendžiant technines problemas. Tėvų vaidmuo yra nurodomas nuotolinio mokymosi metu ir kaip tik vaikų dalyvavimo ir susikaupimo pamokose stebėjimas (Ribeiro et al., 2021). Lietuvoje atliktame tyrime tėvų didesnis įsitraukimas į vaikų mokymąsi yra nurodomas, kaip nuotolinio mokymosi privalumas, kuris leido tėvams pamatyti jų vaikų dalyvavimą pamokose, jų sunkumus, lygį bei geriau susipažinti su mokymosi procesu (Rugėvičiūtė, 2020). Nors tėvų pagalbos poreikis padidėjo, tačiau respondentai pastebi, kad tėvai ne visada dalyvavo vaikų mokymosi procese dėl tėvų užimtumo, nepakankamų žinių ar nenoro. Ketvirtadalis vidurinėje mokykloje esančių mokinių tėvų nedalyvavo vaikų nuotolinio mokymosi procese (Misirli & Ergulec, 2021). Rugevičiūtės (2020) magistriniame darbe ketvirtadalis

tėvų paminėjo galimybę labiau įsitraukti į vaiko mokymąsi. Kitas aspektas išryškėjęs mokytojų, mokinių bei tėvų interviu yra tėvų įsitraukimas ir į vaikų nesąžiningumą. Į tai atkreipė dėmesį mokytojai bei tėvai ir nurodė, kad atlikinėjo vaikų darbus, kai vaikai nemokėjo ar nenorėjo atlikti užduotį, siekiant gauti rezultatą greitai ir išvengti neigiamo pažymio. Užsienio tyrime irgi yra akcentuojama tėvų dalyvavimo vaikų nesąžiningume problema bei yra nurodoma, kad kai kurie tėvai atsakinėjo testus vietoje vaikų (Al-Haib, 2021).

Apibendrinant, nuotolinio mokymosi metu buvo naudojami trys pagrindiniai mokymo metodai - sinchroninės pamokos, asinchroninės pamokos ir savarankiškas mokymasis. Dažniausiai buvo derinamas savarankiškas mokymasis su sinchroninėmis pamokomis. Nuotolinio mokymosi metu įvyko įvairūs pokyčiai tiek mokymosi krūvio sumažėjimai, tiek padidėjimas arba pokyčių neįvyko. Nuotolinio mokymosi privalumai įtraukė detalesnę ir lengviau suprantamą medžiagos dėstymą, tylenę aplinką, mokymosi proceso greitumą bei galimybę dalyvauti visuose pamokose. Sunkumai įtraukė įrankių trūkumą, vaikų ir mokytojų technologijų naudojimo įgūdžių trūkumą, techninius sunkumus bei nepalankios mokymuisi aplinkos. Yra pastebėta, kad vaikų motyvacija nuotoliu galėjo padidėti, sumažėti arba nepakisti. Tėvai ir mokiniai atkreipė dėmesį į nesąžiningo elgesio lengvumą bei mokiniai ir mokytojai mini papildomas kontrolės atsiradimą pamokų metu. Taip pat, respondentų interviu išryškėjo tendenciją, kad vaikų savarankiškumas ir bendradarbiavimas bei tėvų įsitraukimas padidėjo karantino metu.

Susipažinus su tyrimo rezultatais yra svarbu atkreipti dėmesį ir į tyrimo trūkumus. Pirmas išryškėjęs tyrimo metu trūkumas yra tai, kad ne visuose interviu atsiskleidė visi akademinės veiklos aspektai, kurie yra aptariami šiame rašto darbe. Tokių būdų tyrime nebuvo atskleistas pilnas visų tiriamųjų patyrimų ir išgyvenimų vaizdas, todėl ateities tyrimuose būtų svarbu sukurti interviu planą, kuris įtrauktų visus akademinės veiklos aspektus. Tai padėtų sudaryti pilnesnį vaizdą apie dalyvių išgyvenimus bei požiūrius.

Sekantis tyrimo trūkumas yra tai, kad interviu atliktuose pirmos COVID-19 bangos metu nedalyvavo mokytojos, todėl mokytojų požiūris bei išgyvenimai susiję su akademinę veiklą nuotolinio mokymosi metu reprezentuoja mokytojų nuomonę tik apie antros COVID-19 bangos laikotarpį. Į tai svarbu atkreipti dėmesį, nes antros bangos metu mokytojams nuotolinis mokymasis nebuvo naujovė, todėl jos metu kilo kitokie sunkumai.

Atliekant duomenų analizę nebuvo galimybės patikrinti su tiriamaisiais ar jų mintys ir patirtys buvo suprasti teisingai. Kadangi šiame rašto darbe yra naudojami duomenys surinkti projekto metu,

autorė neturėjo galimybės jų aptarti su kiekvienu tyrimo dalyviu bei įsitikinti savo interpretacijų tikslumu.

Respondentų atsakymus galėjo paveikti socialinio pageidaujamos veiksnys. Respondentai galėjo tik dalinai atskleisti tiesą arba pasirinkti tokius atsakymus, kurie būtų labiau socialiai priimtini, kas galėjo sukelti sunkumų atskleidžiant tikrus respondentų išgyvenimus ir patyrimus.

IŠVADOS

1. 5-8 klasių mokinių akademinės veiklos pokyčius nuotolinio mokymosi metu atskleidė keturios temos: 1. Mokymo metodai; 2. Mokymo procesas; 3. Mokinių įsitraukimas į mokymąsi; 4. Tėvų įsitraukimas į vaikų mokymąsi.
2. Nuotolinio mokymosi metu buvo naudojami trys mokymo metodai: synchroninės pamokos, asinchroninės pamokos ir savarankiškas mokymasis. Savarankiškas mokymasis sudarė didžiąją nuotolinio mokymosi dalį ir dažniausiai buvo derinamas su synchroninėmis pamokomis, kurios buvo vertinamos kaip produktyvesnės. Tėvų nuomone, vaikų mokymosi krūvis arba padidėjo arba išliko toks pat, mokytojai kalbėjo apie sumažėjusį mokinių mokymosi krūvį, o vieniems mokiniams krūvis sumažėjo, kitiems – padidėjo, o tretiems – nepakito. Mokiniai susidūrė, kad atsiskaitymų padaugėjo, o tėvai – kad atsiskaitymų sumažėjo nuotolinio mokymosi metu. Grįžtamąjį ryšį gaunamą iš mokytojų tėvai bei mokiniai vertina panašiai ir nurodo, kad nuotolinio mokymosi metų grįžtamojo ryšio iš mokytojų trūko.
3. Mokinių požiūriu mokantis nuotoliniu būdu medžiaga yra detalesnė ir lengviau suprantama, mokymosi procesas greitesnis, o aplinka tylesnė. Mokytojų nuomone, mokymosi procesas tapo greitesnis bei atsirado galimybė vaikams iš sunkiai pasiekiamų gyvenamųjų vietų dalyvauti visuose pamokose. Tačiau nuotolinio mokymosi metu trūko įrankių, vaikų ir mokytojų technologijų naudojimo įgūdžių, buvo susidurta su techniniais sunkumais ir nepalankia mokymuisi aplinka bei mokinių ir tėvų požiūriu buvo sunkiau suprasti mokytojų dėstomą medžiagą. Mokiniai ir mokytojai mano, kad atsirado papildoma kontrolė pamokų metu bei respondentai pastebi terminų pokyčius.
4. Nuotolinio mokymosi metų vienu vaikų motyvacija padidėjo, kitų – sumažėjimo, o trečių nepakito. Išryškėjo, kad nuotolinio mokymosi metu buvo lengviau vaikams elgtis nesąžiningai ir vaikai stokojo savarankiškumo įgūdžių. Buvo pastebėti teigiami pokyčiai vaikų bendradarbiavime.
5. Tyrimo metu išryškėjo tėvų įsitraukimo į vaikų mokymąsi svarbos padidėjimas, tačiau ne visi tėvai įsitraukė į vaikų mokymosi procesą, dalis netgi prisidėjo prie vaikų nesąžiningumo.

REKOMENDACIJOS

Rekomendacijos yra skirtos Lietuvos mokyklų bendruomenei, siekiant supažindinti švietimo įstaigų darbuotojus su mokymo būdais, kurie buvo naudojami nuotolinio mokymosi metu, integracijos į kontaktinį mokymąsi privalumais. Tai leistų pasiruošti sklandžiam nuotoliniam mokymuisi ateityje.

Remiantis tyrimo rezultatais yra sukurtos rekomendacijos apie tai, ką iš nuotolinio mokymosi patirties galima pritaikyti kontaktinio mokymosi procese:

1. Pamokų įrašų naudojimas. Tai suteiktų mokiniams galimybes mokytis jiems patogiu metu bei peržiūrėti ir patikslinti pamokos informaciją. Vaikai, kurie serga arba gyvena atokesnėse, sunkiai pasiekiamose vietose turėtų galimybę susipažinti su pamokų medžiaga.
2. Nauji būdai įtraukti vaikus į mokymosi procesą naudojant internetines platformas.

Taip pat, tyrimo rezultatai padeda geriau suprasti iššūkius kilusius nuotolinio mokymosi metu bei sukurti rekomendacijas svarstant apie tai, kad ateityje atskiroms klasėms gali tekti mokytis nuotoliu būdu.

1. Naudoti vieną mokymosi platformą mokykloje.
2. Sudaryti sinchroninių pamokų tvarkaraštį iš anksto.
3. Turėti optimalų sinchroninių pamokų skaičių (2-4).
4. Užtikrinti nuotolinio mokymosi procesui reikalingų priemonių prieinamumą.
5. Užtikrinti greitą grįžtamojo ryšio gavimą (pvz. pranešti vaikams, kokių metu jie galėtų susisiekti su mokytoja).
6. Sukurti būdus užtikrinti vaikų sąžiningumą (pvz. užduotis pateiktos atsitiktine tvarka, skirtingi variantai ir laiko ribojimas).
7. Įsitikinti, ar vaikai suprato mokytojų dėstomą medžiagą (pvz. anoniminė apklausa po pamokos).

LITERATŪRA

- Abidah, A., Hidaayatullaah, H. N., Simamora, R. M., Fehabutar, D., & Mutakinati, L. (2020). The Impact of Covid-19 to Indonesian Education and Its Relation to the Philosophy of “Merdeka Belajar.” *Studies in Philosophy of Science and Education*, 1(1), 38–49. <https://doi.org/10.46627/sipose.v1i1.9>
- Al-Haib, E. (2021) The Experience of Distance Education in Light of the Corona Pandemic from the School Principals, Teachers and Students’ Point of View in the Arab Sector in the Northern District of Israel. *International Journal of African Society, Cultures and Traditions*, 7(1), 1-21.
- Altun, T., Akyıldız, S., Gülay, A. ., & Özdemir, C. (2021). Investigating Education Faculty Students’ Views about Asynchronous Distance Education Practices during Covid-19 Isolation Period. *Psycho-Educational Research Reviews*, 10(1), 34–45. Paimta iš <https://www.journals.lapub.co.uk/index.php/perr/article/view/1710>
- Ares, G., Bove, I., Vidal, L., Brunet, G., Fuletti, D., Arroyo, Á., & Blanc, M. V. (2021). The experience of social distancing for families with children and adolescents during the coronavirus (COVID-19) pandemic in Uruguay: Difficulties and opportunities. *Children and Youth Services Review*, 121, 105906. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105906>
- Bao, X., Qu, H., Zhang, R., & Hogan, T. P. (2020). Modeling Reading Ability Gain in Kindergarten Children during COVID-19 School Closures. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (17), E6371. <https://doi.org/10.3390/ijerph17176371>
- Barendse, M., Flannery, J. E., Cavanagh, C., Aristizabal, M., Becker, S. P., Berger, E., ... Pfeifer, J. H. (2021). Longitudinal change in adolescent depression and anxiety symptoms from before to during the COVID-19 pandemic: A collaborative of 12 samples from 3 countries. <https://doi.org/10.31234/osf.io/hn7us>
- Bezuidenhout, A. (2015). Implications for academic workload of the changing role of distance educators. *Distance Education*, 36, 1–17. <https://doi.org/10.1080/01587919.2015.1055055>
- Bhardwaj, D. A. (2016). Importance of Education in Human Life: A Holistic Approach. *International Journal of Science and Consciousness* 2 (2), 23-28.
- Blatchford, P., Bassett, P., & Brown, P. (2011). Examining the effect of class size on classroom engagement and teacher–pupil interaction: Differences in relation to pupil prior attainment and primary vs. secondary schools. *Learning and Instruction*, 21(6), 715–730. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2011.04.001>

- Bomia, L., Beluzo, L., Demeester, D., Elander, K., Johnson, M., & Sheldon, B. (1997). *The Impact of Teaching Strategies on Intrinsic Motivation*. Paimta iš <https://eric.ed.gov/?id=ED418925>
- Borisenko, I., & Volodina, D. (2015). Educational Smart Technologies in the Educational Process. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences*, 8, 489–493. <https://doi.org/10.17516/1997-1370-2015-8-3-489-493>
- Borisova, O. V., Vasbieva, D. G., Malykh, N. I., Vasnev, S. A., & Bírová, J. (2016). Problem of using innovative teaching methods for distance learning students. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 11(5), 1175-1184.
- Bortkevičienė, V. E., ir Prasauskas, J. (2019). *Apie pirmąsias mokyklas Lietuvoje*. Paimta iš <https://www.aidas.lt/lt/istorija/article/22518-09-20-apie-pirmasias-mokyklas-lietuvoje>
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *Lancet (London, England)*, 395(10227), 912–920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8)
- Brown, S. L., & Rinelli, L. N. (2010). Family Structure, Family Processes, and Adolescent Smoking and Drinking. *Journal of Research on Adolescence: The Official Journal of the Society for Research on Adolescence*, 20(2), 259–273. <https://doi.org/10.1111/j.15327795.2010.00636.x>
- Bruni, O., Malorgio, E., Doria, M., Finotti, E., Spruyt, K., Melegari, M. G., ... Ferri, R. (2021). Changes in sleep patterns and disturbances in children and adolescents in Italy during the Covid-19 outbreak. *Sleep Medicine*, S1389-9457(21). <https://doi.org/10.1016/j.sleep.2021.02.003>
- Büssing, A., Rodrigues Recchia, D., Hein, R., & Dienberg, T. (2020). Perceived changes of specific attitudes, perceptions and behaviors during the Corona pandemic and their relation to wellbeing. *Health and Quality of Life Outcomes*, 18(1), 374. <https://doi.org/10.1186/s12955-020-01623-6>
- Christophersen, K., Elstad, E., Turmo, A., & Solhaug, T. (2015). Teacher Education Programmes and Their Contribution to Student Teacher Efficacy in Classroom Management and Pupil Engagement. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 60, 1–15. <https://doi.org/10.1080/00313831.2015.1024162>
- Clerkin, A., & Creaven, A. M. (2013). *Pupil Engagement*. In Eivers and A. Clerkin (Eds), National schools, international contexts: Beyond the PIRLS and TIMSS test results (pp. 33-55). Dublin: Educational Research Centre.

- Cudney, E., & Ezzell, J. M. (2017). Evaluating the Impact of Teaching Methods on Student Motivation. *Journal of STEM Education: Innovations and Research*, 18, 32–49.
- Defeyter, M., von Hippel, P., Shinwell, J., Mann, E., Henderson, E., Brownlee, I., ... Drake, D. (2020). *Written evidence submitted by Professor Greta Defeyter Covid-19: Back to School, Rebuilding a Better Future for All Children Covid-19 and School "Closures."* Paimta is <https://committees.parliament.uk/writtenevidence/3787/pdf/>
- Diana, N., Suhendra, S., Yohannes, Y. (2020). Teachers' Difficulties in Implementing Distance Learning during Covid-19 Pandemic. *2020 12th International Conference on Education Technology and Computers*. doi:10.1145/3436756.3437029
- Durak, G., & Çankaya, S. (2020). Undergraduate Students' Views About Emergency Distance Education During the Covid-19 Pandemic. *European Journal of Open Education and E-learning Studies*, 5(1). <http://dx.doi.org/10.46827/ejoe.v5i1.3441>
- Ellis, W. E., Dumas, T. M., & Forbes, L. M. (2020). Physically isolated but socially connected: Psychological adjustment and stress among adolescents during the initial COVID-19 crisis. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 52(3), 177. <https://doi.org/10.1037/cbs0000215>
- Erümit, S. F. (2020). The distance education process in K–12 schools during the pandemic period: evaluation of implementations in Turkey from the student perspective. *Technology, Pedagogy and Education*, 30(1), 1–20. <https://doi.org/10.1080/1475939X.2020.1856178>
- Eyles, A., Gibbons, S., & Montebruno, P. (2020). Covid-19 school shutdowns: What will they do to our children's education? *CEP Covid-19 Briefings cepcovid-19-001*, Centre for Economic Performance, LSE. Paimta is http://eprints.lse.ac.uk/104675/3/Eyles_covid_19_school_shutdowns_published.pdf
- Goh, P., & Sandars, J. (2020). A vision of the use of technology in medical education after the COVID-19 pandemic. *MedEdPublish*, 9, 1–8.
- Gutiérrez, M., Tomás, J.-M., Romero, I., & Barrica, J.-M. (2017). Perceived Social Support, School Engagement and Satisfaction with School. *Revista de Psicodidáctica (English Ed.)*, 22(2), 111–117. <https://doi.org/10.1016/j.psicoe.2017.05.001>
- Hamman, D., & Hendricks, C. B. (2005). The Role of the Generations in Identity Formation: Erikson Speaks to Teachers of Adolescents. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 79(2), 72–75. <https://doi.org/10.3200/TCHS.79.2.72-76>

- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y., & Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 267-282.
- Herwin, H. & Dahalan, S. C. (2022). *Technological Integration Factors in Parental Involvement during Distance Learning*. Paimta iš <http://www.ijiet.org/online/ijiet-4487.pdf>
- Hodgen, J., Taylor, B., Jacques, L., Tereshchenko, A., Kwok, R., & Cockerill, M. (2020). *Remote mathematics teaching during COVID-19: Intentions, practices and equity*. UCL Institute of Education: London, UK. Paimta iš https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10110311/7/Hodgen_2020%20Remote%20mathematics%20teaching%20during%20COVID-19.pdf
- Imran, N., Zeshan, M., & Pervaiz, Z. (2020). Mental health considerations for children & adolescents in COVID-19 Pandemic. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(COVID19S4), S67–S72. <https://doi.org/10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2759>
- Jackson, K. (2017). Education. In B. S. Turner (Ed.), *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social Theory* (pp. 1–5). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781118430873.est0637>
- Jacobs, G. & Ivone, F. (2020). Infusing cooperative learning into distance education. *The Electronic Journal for English as a Second Language* 24(1). 1-15.
- Kaden, U. (2020). COVID-19 School Closure-Related Changes to the Professional Life of a K–12 Teacher. *Education Sciences*, 10, 165. <https://doi.org/10.3390/educsci10060165>
- Karalis, T., & Raikou, N. (2020). Teaching at the Times of COVID-19: Inferences and Implications for Higher Education Pedagogy. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10, 479–493. <https://doi.org/10.6007/IJARBS/v10i5/7219>
- Kirillov, A., Vinichenko, M., Melnichuk, A., Melnichuk, Y., & Vinogradova, M. (2016). Improvement in the Learning Environment through Gamification of the Educational Process. *Journal on Mathematics Education*, 11, 2071–2085.
- Kraft, M. A., & Dougherty, S. M. (2013). The Effect of Teacher–Family Communication on Student Engagement: Evidence From a Randomized Field Experiment. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 6(3), 199–222. <https://doi.org/10.1080/19345747.2012.743636>
- Lamauskas, V., & Makarskaitė-Petkevičienė, R. (2021). Distance Lectures in University Studies: Advantages, Disadvantages, Improvement. *Contemporary Educational Technology*, 13(3), ep309. <https://doi.org/10.30935/cedtech/10887>

- Law School Honor System (2008). *Regulations Of University Of Florida* (6C1-4.0434). Paimta iš <https://regulations.ufl.edu/wp-content/uploads/2012/09/R40434.pdf>
- Lee, S. J., Ward, K. P., Chang, O. D., & Downing, K. M. (2021). Parenting activities and the transition to home-based education during the COVID-19 pandemic. *Children and Youth Services Review*, *122*, 105585. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105585>
- Liu, J. J., Bao, Y., Huang, X., Shi, J., & Lu, L. (2020). Mental health considerations for children quarantined because of COVID-19. *The Lancet. Child & Adolescent Health*, *4*(5), 347–349. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30096-1](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30096-1)
- Medrano, M., Cadenas-Sanchez, C., Oses, M., Arenaza, L., Amasene, M., & Labayen, I. (2021). Changes in lifestyle behaviours during the COVID-19 confinement in Spanish children: A longitudinal analysis from the MUGI project. *Pediatric Obesity*, *16*(4), e12731. <https://doi.org/10.1111/ijpo.12731>
- Misirli, O., Ergulec, F. Emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic: Parents experiences and perspectives. *Educ Inf Technol* *26*, 6699–6718 (2021). <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10520-4>
- Mynbayeva, A., Sadvakassova, Z., & Akshalova, B. (2018). Pedagogy of the Twenty-First Century: Innovative Teaching Methods. *New Pedagogical Challenges in the 21st Century - Contributions of Research in Education*. DOI: 10.5772/intechopen.72341
- Namagero, S. T. (2021). Analysis of distance education in Uganda using ADEA’s characteristics of distance education. *International Journal on Integrated Education*, *4*(5), 18-27. <https://doi.org/10.31149/ijie.v4i5.1765>
- National university of life and environmental sciences of Ukraine. (2021). *Features of the Educational Process*. Paimta iš <https://nubip.edu.ua/en/node/5112>
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic Analysis: Striving to Meet the Trustworthiness Criteria. *International Journal of Qualitative Methods*. *16*: 1–13 <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Olds, T., Maher, C., & Dumuid, D. (2019). Life on holidays: Differences in activity composition between school and holiday periods in Australian children. *BMC Public Health*, *19*(Suppl 2), 450. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-6765-6>

- Ragelienė T. (2016). Links of Adolescents Identity Development and Relationship with Peers: A Systematic Literature Review. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry = Journal de l'Académie canadienne de psychiatrie de l'enfant et de l'adolescent*, 25(2), 97–105.
- Rebukha, L., & Polishchuk, V. (2020). Ukrainian Society and Covid-19: The Influence of the Pandemic on Educational Processes in Higher School. *Postmodern Openings*, 11, 120– 127. <https://doi.org/10.18662/po/11.2/165>
- Ribeiro, L. M., Cunha, R. S., Silva, M. C. A., Carvalho, M., Vital, M. L. (2021). Parental Involvement during Pandemic Times: Challenges and Opportunities. *Educ. Sci.* 11, 302. <https://doi.org/10.3390/educsci11060302>
- Roy, A., Breaux, R., Sciberras, E., Patel, P., Ferrara, E., Shroff, D., ... Becker, S. P. (2021). A Preliminary Examination of Key Strategies, Challenges, and Benefits of Remote Learning Expressed by Parents During the COVID-19 Pandemic. <https://doi.org/10.31234/osf.io/5ca4v>
- Rugevičiūtė, N. (2020). *Tėvų įsitraukimas į pradinį klasių mokinių nuotolinį mokymąsi karantino metu*. Nepublikuotas magistro darbas. Vilnius: Vilniaus Universitetas.
- Sederevičiūtė-Pačiauskienė, Ž., Valantinaitė, I., & Asakavičiūtė, V. (2022). ‘Should I Turn on My Video Camera?’ The Students’ Perceptions of the use of Video Cameras in Synchronous Distant Learning. *Electronics*, 11(5), 813. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/electronics11050813>
- Shi, Y., Wang, G., Cai, X. P., Deng, J. W., Zheng, L., Zhu, H.-H., ... Chen, Z. (2020). An overview of COVID-19. *Journal of Zhejiang University. Science. B*, 21(5), 343–360. <https://doi.org/10.1631/jzus.B2000083>
- Sonnenschein, S.; Grossman, E.R.; Grossman, J.A. (2021). U.S. Parents’ Reports of Assisting Their Children with Distance Learning during COVID-19. *Educ. Sci.*, 11, 501. <https://doi.org/10.3390/educsci11090501>
- Švietimo ir mokslo terminų žodynas. (2021a). *Akademinė veikla*. Paimta iš http://daukantas.vdu.lt/moksliniai-terminai/index.php/component/mokterm/?term_id=8&mt_lan=lt
- Švietimo ir mokslo terminų žodynas. (2021b). *Mokymo procesas*. Paimta iš

- http://daukantas.vdu.lt/moksliniaiterminai/index.php/component/mokterm/index.php?option=com_mokterm&term_id=115 &mt_lan=lt
- UNESCO. (2020a). *Education: From disruption to recovery*. UNESCO. Paimta iš <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- UNESCO. (2020b). *Adverse consequences of school closures*. UNESCO. Paimta iš <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/consequences>
- U.S. Department of Education. (2021). *Academic Activity | The Office of Student Financial Aid | The University of Iowa*. Paimta iš <https://financialaid.uiowa.edu/eligibility/sap/academicactivity>
- Varea, V., González-Calvo, G., & García-Monge, A. (2020). Exploring the changes of physical education in the age of Covid-19. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1–11. <https://doi.org/10.1080/17408989.2020.1861233>
- Velde, M., Sense, F., Spijkers, R., Meeter, M., & Rijn, H. (2021). *Lockdown Learning: Changes in Online Study Activity and Performance of Dutch Secondary School Students during the COVID-19 Pandemic*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/fr2v8>
- Visuotinė Lietuvių Enciklopedija. (2021). *Lietuvos švietimas*. Paimta iš <https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-svietimas/>
- Weir, K. (2020). *Life after COVID-19: Making space for growth*. Paimta iš <https://www.apa.org/monitor/2020/06/covid-life-after>
- Westwood, P. S. (2008). *What Teachers Need to Know about Teaching Methods*. Aust Council for Ed Research. Paimta iš [https://www.academia.edu/28645712/What Teachers Need to Know About Teaching Methods](https://www.academia.edu/28645712/What_Teachers_Need_to_Know_About_Teaching_Methods)
- Yang, Y., Liu, K., Li, M., & Li, S. (2022) Students' affective engagement, parental involvement, and teacher support in emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic: Evidence from a cross-sectional survey in China, *Journal of Research on Technology in Education*, 54:sup1, S148-S164, DOI: 10.1080/15391523.2021.1922104
- Yılmaz İnce, E., Kabul, A., & Diler, İ. (2020). Distance education in higher education in the COVID-19 pandemic process: A case of Isparta Applied Sciences University. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 343-351.
- You, S. (2011). Peer influence and adolescents' school engagement. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 29, 829–835. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.311>

- Zakharova, N., Vlasova, I., & Kartavtseva, O. (2020). Technologies of tutorial assistance in the visual activity distance education for the bachelors-designers. *E3S Web of Conferences*, 210, 22014. Doi: 10.1051/e3sconf/202021022014.
- Zhou, L., Li, F., Wu, S.-J., & Zhou, M. (2020). “School’s out, but Class’s on”, the Largest Online Education in the World Today: Taking China’s Practical Exploration during the COVID19 Epidemic Prevention and Control as an Example. *Best Evidence of Chinese Education*, 4, 501–519.

PRIEDAI

Priedas 1. Planas, kuris buvo naudojamas vaikų diskusijose arba individualiuose interviu.

Atveriantis klausimas	Sveikata	Mokymosi sėkmė	Savijauta / Saugumas	Pabaigos klausimas
<p>Prisimink bet kurią paprastą dieną, kai tau reikia eiti mokytis. Kokia pirma mintis ateina į galvą?</p> <p>Vaikų situacija Papasakokit, kokių būdu mokėtės šį rudenį? – nuotoliniu, nenuotoliniu, įvairiai</p>	<p>Ar teko susidurti su koronos virusu? Kaip? – išsiaiškinti, kas sirgo – pats vaikas, tėvai, artimieji, klasės draugai, mokytojai.</p> <p>Ką tu galvoji apie šitą virusą ir jo pasekmes tau?</p>	<p>Kas labiausiai patinka mokantis nuotoliniu būdu? <i>Kurios pamokos, kokia veikla, kokie namų darbai?</i></p> <p>Kas labiausiai nepatinka mokantis nuotoliniu būdu?</p> <p>Kas pasikeitė kai mokotės (jeigu mokosi ar mokėsi kažkurį laiką) nuotoliniu būdu dabar, lyginant su pavasariu? <i>Paties vaiko mokymasis, mokytojų mokymo būdai, techninės galimybės?</i></p> <p>Kas labiausiai patinka mokantis paprastai? <i>Kurios pamokos, kokia veikla, kokie namų darbai?</i></p> <p>Kas labiausiai nepatinka mokantis paprastai?</p> <p>Kaip tau sekėsi mokytis nuotoliniu būdu? Kas sekėsi, o kas nesisekė? Ar mokymasis</p>	<p>Pakalbėkim apie savijautą pradėjus mokytis šį rudenį <i>Kas buvo geriausia, lyginant su pavasariu, kai dėl karantino negalėjote eiti į mokyklą?</i></p> <p><i>Kas buvo nemaloniausia, lyginant su pavasariu, kai dėl karantino negalėjote eiti į mokyklą?</i></p> <p>Ar pavasarinis karantinas pakeitė santykius su mokytojais? <i>Su kuriais? Kaip? Ką dabar mokytojai daro (elgiasi) kitaip, nei anksčiau (iki karantino, dabar jau po karantino)? Ką naujo sužinojote apie mokytojus ir mokytojo darbą?</i></p> <p>Ar pavasarinis karantinas pakeitė santykius su bendraklasiais? <i>Su kuriais? Kaip? Kodėl?</i></p> <p>Kaip pasikeitė klasė, jos atmosfera, atėjus</p>	<p>Gal dar ką norėtum pridėti ar pasakyti, ko tavęs nepaklausiau.</p> <p>Pabaigos klausimas: Jeigu žinotum, kad tavo noras išsipildys, ko norėtum?</p>

		karantino metu pavasarij paveikė	mokytis rudenij mokyklą?	

		<p>tavo žinias? Kaip? Ar tai gali turėti įtakos tolesniam mokymuisi? Kaip?</p> <p>Pakalbėkim apie techninius mokymosi dalykus. Ar dabar užtenka tų priemonių, kurios yra namuose? Ar mokytojai naudoja vieną ar daugiau platformų, per kurias vyksta pamokos? Ar palyginus su pavasariu yra paprasčiau susigaudyti techniniais klausimais?</p> <p>Kaip manai, ar dėl karantino pasikeitė tėvų nuomonė apie mokyklą, mokytojus, mokymąsi? Kaip?</p>	<p>Kas šį rudenį pasikeitė mokykloje?</p> <p>Ko labiausiai trūksta mokykloje, klasėje šį rudenį?</p> <p>Grįžkim į pavasarį... Ką išmokote naujo (sužinojote apie save) per tą laiką, kai dėl karantino mokėtės nuotoliniu būdu? Ką dabar darote kitaip, negu mokydamiės pavasarinio karantino metu?</p> <p>Ar sugrįžus rudenį į mokyklą tavo draugai ar pažįstami buvo užsipuolę/ nuliūdinę tave?</p> <p>Ar dabar mokantis nuotoliniu būdu teko būti užsipultam/ nuliūdintam bendraujant internete? Jeigu taip, kaip?</p> <p>Ar pastebėjai, kad tavo draugai, bendraklasiai būtų įžeidinėjami pamokų metu? Jeigu taip, kaip? Ar pastebėjai, kad mokytojai būtų įžeidinėjami pamokų metu?</p>	
--	--	---	---	--